

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

Βραβείο Ακαδημίας Αθηνών

Επιθεώρηση

ΤΕΥΧΟΣ 1^ο 2026 ► ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΑΠΡΙΛΙΟΣ

ΤΟ ΝΕΡΟ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ στην ζωή και τις πολεμικές επιχειρήσεις

Η ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟ (Β' ΜΕΡΟΣ)

ΣΑΜΙΑΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑΤΑ

ΟΙ ΕΜΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΣΙΤΟΠΩΛΕΣ ΣΤΗΝ ΡΩΜΑΪΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

306 ΕΒΤ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
Δ3 (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ)

ISSN: 1105-9222

ΠΡΟΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ • ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΗΣ 1883 • ΤΕΥΧΟΣ 1^ο 2026

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

• Αριθμός λογαριασμού του Περιοδικού Τράπεζα Πειραιώς
6915-130036-953 • IBAN: GR7901719150006915130036953

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ

Στελέχη ε.ε. και Πολιτικό προσωπικό > 2,40€ ανά έτος
του Στρατού Ήπρας

- Το Περιοδικό αποστέλλεται στην Μονάδα-Υπηρεσία που υπηρετεί ο συνδρομητής.
- Για την διαχείριση της συνδρομής των ε.ε. στελεχών λειτουργεί η εφαρμογή του Περιοδικού στην Ηλεκτρονική Πύλη Διαδικτυακών Εφαρμογών του army.gr

Στελέχη ε.α. του Στρατού Ήπρας > 2,94€ ανά έτος
Ιδιώτες, Σύλλογοι κ.λπ. > 5,87€ ανά έτος

- Καταθέτουν την συνδρομή στον Αριθμό λογαριασμού Τράπεζας του Περιοδικού και αποστέλλουν την απόδειξη καταθέσεως (με FAX, e-mail ή ταχυδρομικώς) μαζί με το απόκομμα συνδρομής.
- Τα έξοδα τραπεζικής μεταφοράς της συνδρομής επιβαρύνουν τον συνδρομητή.

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΕΚΤΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ)

Απλή (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς) > 16,30€ ανά έτος
Συστημένη (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς) > 23,80€ ανά έτος

ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ (ΕΝΤΟΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ)

Απλή (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς) > 14,20€ ανά έτος
Συστημένη (Επιταγή Τράπεζας Πειραιώς) > 21,60€ ανά έτος

- Οι συνδρομητές Εξωτερικού εκδίδουν τραπεζική επιταγή από κατάστημα Ελληνικής Τράπεζας στο Εξωτερικό προς τον Αριθμό λογαριασμού Τράπεζας του Περιοδικού (στη διεύθυνση του Περιοδικού).

Δωρεάν προβολή του Περιοδικού για τους μαθητές των Παραγωγικών Σχολών του Στρατού Ήπρας, μέσω της εφαρμογής του Περιοδικού στην Ηλεκτρονική Πύλη Διαδικτυακών Εφαρμογών του army.gr

Την εφαρμογή του
Περιοδικού θα την βρείτε
στην Ηλεκτρονική Πύλη
Διαδικτυακών Εφαρμογών του
www.army.gr

ΑΠΟΚΟΜΜΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗΣ

ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΣΤΡΑΤΟΥ
Δ3 (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ)
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
1020 ΣΤΓ
Στρατόπεδο Παπάγου, Μεσογείων 227-231, Χολαργός, Τ.Κ. 15 561

Διαχείριση Έκδοσης

τηλ. 210 6553170

Διαχείριση Συνδρομητών

τηλ. 210 6553979

e-mail: ekdosis@army.gr

Επώνυμο: Όνομα:
Ιδιότητα: Νέα Συνδρομή ☐ Ανανέωση Συνδρομής ☐
Οδός: Αριθμός: Τ.Κ.:
Πόλη: Τηλ:
ΑΦΜ (για τους ε.α.): e-mail:
Επιλογή Μέσου: Έντυπο ☐ ή Online (pdf)* ☐

*Για τους ε.ε. και ε.α. συνδρομητές μέσω της εφαρμογής του Περιοδικού στο army.gr και για τους λοιπούς μέσω e-mail

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ

Επιθεώρηση

2026 - ΤΕΥΧΟΣ 1^ο
(ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΑΠΡΙΛΙΟΣ)

Εκδότης
ΓΕΣ/Δ3 (ΔΕΝΔΗΣ)
(Διεύθυνση Ενημέρωσης και Δημοσίων Σχέσεων)

Διευθυντής ΓΕΣ/Δ3 (ΔΕΝΔΗΣ)
Ταχσος Γεώργιος Κολωνίας

Τμηματάρχης
ΜΥ Μαρία Δόρα

Καταχώριση Συνδρομητών
Καταχώριση Μελετών
Αλχίας (ΠΖ) Ιωάννης Μουρκογιάννης

Επιμέλεια Κειμένου
ΜΥ Μαρία Ρέκκα

Επεξεργασία Φωτογραφίας
Ηλεκτρονική Σελιδοποίηση
Multimedia
ΜΥ Βασιλική Κιρτζαλίδου
ΜΥ Στέλλα Κοντουδάκη
ΜΥ Μαρία Ρέκκα

Υποστήριξη Δικτυακού Τόπου (INTERNET)
ΚΕΠΥΕΣ

Εκτύπωση
ΤΥΕΣ

Στοιχεία Επικοινωνίας

τηλ.: 210 6553170 (Διαχείριση Έκδοσης)
τηλ.: 210 6553979 (Διαχείριση Συνδρομητών-Μελετών)
τηλ.: 210 6553166-67 (Καλλιτεχνική Επιμέλεια)
e-mail: ekdosis@army.gr
http://www.army.gr

ΠΡΟΣΟΧΗ: Δεν επιτρέπεται η αντιγραφή και αναδημοσίευση των άρθρων χωρίς την έγγραφη συναίνεση του ΓΕΣ.

ΟΡΟΙ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗ

Η Στρατιωτική Επιθεώρηση δέχεται για δημοσίευση εργασίες πρωτότυπες ή από μετάφραση, σύμφωνα με την Πάγια Διαταγή του ΓΕΣ 0-17/2021, που αφορούν τις παρακάτω κατηγορίες θεμάτων:

Στρατιωτικά Θέματα: Εθνική Άμυνα, Τακτική και Στρατηγική, Οργάνωση των Ενόπλων Δυνάμεων, Πολεμικά Μέσα και Υλικά-Όπλα μαζικής καταστροφής, Ευρωπαϊκής Άμυνας-Στρατού, Νέες Απειλές (Στρατιωτικές-Οικονομικές-Ηλεκτρονικές), Ηγεσία-Ηθικές Δυνάμεις, Στρατιωτική Γεωγραφία, Στρατιωτική Ιστορία, Διοικητική Μέριμνα, Τεχνολογικές Εξελίξεις.

Γενικότερα θέματα Στρατιωτικής-Πολιτικής Φύσης: Παγκόσμιο Περιβάλλον, Συνασπισμοί, Συμμαχίες, Διεθνείς Οργανισμοί, Πόλεμοι Χαμηλής Έντασης, Καταπολέμηση Οργανωμένου Εγκλήματος, Διεθνείς Τάσεις και Εξελίξεις, Δίκαιο του Πολέμου, Ανθρωπιστικές Επεμβάσεις, Γεωπολιτικά-Γεωφυσικά-Διαστήματος, Εξελίξεις των Εθνικών Θεμάτων.

Εγκυκλοπαιδικά Θέματα: Οικονομικά και Πολιτισμού, Κοινωνικά, Θρησκευτικά, Φιλοσοφικά, Τέχνης-Επιστήμης, Ιστορικά, Λειτουργία του Δημοκρατικού Πολιτεύματος και των Δημοκρατικών Θεσμών, οποιοδήποτε εγκυκλοπαιδικό θέμα για την επιμόρφωση των στελεχών του ΣΕ.

Περιορισμοί για την σύνταξη και υποβολή των εργασιών:

- να χρησιμοποιείται η δημοτική γλώσσα, χωρίς υπερβολές και ακρότητες.
- να μην υπερβαίνουν τις 20 σελίδες (Α4), συμπεριλαμβανομένων των τυχόν συγγραμμάτων, εικόνων και φωτογραφιών και να μην περιέχουν διαβηθισμένες πληροφορίες.
- να μην περιέχουν σχόλια και κρίσεις σε βάρος προσώπων και να κινούνται μέσα σε ευπρεπές, τεκμηριωμένο επιστημονικό και τεχνικό πλαίσιο, χωρίς αιχμές, οξύτητες και προκλήσεις.
- να μην εκτρέπονται σε κρίσεις για την επίσημη πολιτική της χώρας και να μην εξιστορούν γεγονότα πολιτικής φύσεως που μπορούν να δημιουργήσουν προστριβές στο εσωτερικό της χώρας και με άλλα κράτη.
- να υποβάλλονται σε ηλεκτρονική μορφή (π.χ. Microsoft Word) στο e-mail του Περιοδικού ekdosis@army.gr, συνοδευόμενα από σύντομο βιογραφικό του συντάκτη με τα στοιχεία επικοινωνίας του και, εάν είναι δυνατόν, από ανάλογο φωτογραφικό υλικό (ανάυψος 300 dpi), κατάλληλο για εκτύπωση.
- να καταγράφονται υποχρεωτικά οι βιβλιογραφικές αναφορές και να αναφέρονται ευκρινώς ο συγγραφέας, ο τίτλος, ο εκδοτικός οίκος, ο τόπος-χρονολογία-αριθμός έκδοσης. Εφόσον πρόκειται για εργασία η οποία προέρχεται από αναπαραγωγή ή μετάφραση βιβλίου, άρθρου ή κειμένου να συνοδεύεται από την άδεια του συγγραφέα-φορέα.

- 1 Οι συντάκτες είναι υπεύθυνοι για το περιεχόμενο της εργασίας τους και την εξασφάλιση άδειας για την χρησιμοποίηση των πηγών και βιβλιογραφικών αναφορών-παραπομπών, καθώς και των πνευματικών δικαιωμάτων.
- 2 Οι εργασίες που δημοσιεύονται στην Στρατιωτική Επιθεώρηση εκφράζουν την γνώμη και τις σκέψεις των συγγραφέων και όχι αναγκάσει τις αντιλήψεις ή το δόγμα του Γενικού Επιτελείου Στρατού.
- 3 Οι εργασίες επετειακού χαρακτήρα (28^η Οκτωβρίου-25^η Μαρτίου κ.λπ.), θα πρέπει να υποβάλλονται τουλάχιστον προ εξαιρέτου, έτσι ώστε να δημοσιεύονται ως επίκαιρες στο Περιοδικό μας.
- 4 Οι συντάκτες, εφόσον δημοσιευθεί η εργασία τους, δικαιούνται για κάθε τυπογραφική σελίδα (μεγέθους χαρτί 17,5 x 25 εκ.) 2.300 έως 2.700 γραμμάτων αμοιβή 6,53€ για πρωτότυπη μελέτη και 3,97€ για εργασίες από μετάφραση, σύμφωνα με την ΚΥΑ Υπ. Αριθμ. 2/76198/0022 (ΦΕΚ 208/τΒ' /11-02-2008). Οι δικαιούχοι μετά την έκδοση και διανομή του αντίστοιχου τεύχους του Περιοδικού, μπορούν να επικοινωνούν με την Δνση Χρηματικού του ΤΥΕΣ στο τηλ.: 210 6552659.
- 5 Οι εργασίες που υποβάλλονται στο Περιοδικό γνωμοδοτούνται από την Επιτροπή Σύνταξης για την δημοσίευσή τους ή μη, και ανεξάρτητα από την απόφαση η επιστροφή τους δεν προβλέπεται.
- 6 Για περισσότερες πληροφορίες και διευκρινίσεις, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν με την διαχείριση του Περιοδικού.

Πρόλογος έκδοσης

Αγαπητοί Αναγνώστες,

Φθάσαμε αισίως στην ολοκλήρωση του 1^{ου} τεύχους του 2026 της *Στρατιωτικής Επιθεώρησης*, προσπαθώντας να ανταποκριθούμε στις απαιτήσεις που εγείρει η διαχρονικότητα του Περιοδικού και η αποστολή του.

Η στήλη της ενημέρωσης πάνω στην ιστορία, το έργο, την λειτουργία και την προσφορά Σχηματισμών και Μονάδων του Στρατού Ήφρας αφιερώνεται στο παρόν τεύχος στο 306 ΕΒΤ, το οποίο εξυπηρεί όλες τις ανάγκες τηλεπικοινωνιακού υλικού του Ελληνικού Στρατού.

Η σπουδαιότητα της διαχείρισης των αναγκών ενός στρατεύματος σε νερό κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων αναλύεται διεξοδικά στο επόμενο άρθρο μέσα από παραδείγματα οργανωμένων χωρών.

Συνεχίζουμε με το Β΄ Μέρος του άρθρου για την βρετανική εξωτερική πολιτική πριν τον Β΄ ΠΠ.

Με αφορμή την επέτειο της Επανάστασης του 1821, παραθέτουμε άρθρο σχετικό με την Σαμιακή Επανάσταση όπου αναδεικνύεται η εξέχουσα μορφή του Λυκούργου Λογοθέτη.

Τελειώνουμε με το αξιολογότερο πρωτότυπο άρθρο πάνω στην κατασκοπεία στους ρωμαϊκούς χρόνους.

Ευχόμαστε να είναι αξιοποιήσιμη η παραχώρηση του χρόνου σας.

Η Συντακτική Ομάδα

Περιεχόμενα

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ

σελ. **6**
306 ΕΒΤ

ΑΡΘΡΑ

σελ. **12**
ΤΟ ΝΕΡΟ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΟΛΕΜΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
Εφ. Λγός (ΕΜ) Θεόδωρος Α. Σαράφης

σελ. **28**
Η ΒΡΕΤΑΝΙΚΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟ (Β΄ ΜΕΡΟΣ)
Δρ Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος

σελ. **48**
ΣΑΜΙΑΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821 ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΗΜΑΤΑ
Τχης (ΠΒ) Σταύρος Τατάς

σελ. **58**
ΟΙ ΕΜΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΣΙΤΟΠΩΛΕΣ ΣΤΗΝ ΡΩΜΑΪΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ
Δρ Παναγιώτης Ασημόπουλος

ΖΕΙΔΩΡΗ ΚΑΛΛΙΕΠΕΙΑ

σελ. **72**

ΘΕΜΑΤΑ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΥ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΟΣ

σελ. **94**

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

σελ. **104**

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

σελ. **108**

306 ΕΒΤ

Ιστορικά Στοιχεία

Στο πλαίσιο της ραγδαίας ανάπτυξης των Τηλεπικοινωνιακών Μέσων, που πραγματοποιήθηκε με την εφαρμογή της εξελισσόμενης με την πάροδο του χρόνου τεχνολογίας μετά την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, παρουσιάστηκε η ανάγκη δημιουργίας ενός ενιαίου Συγκροτήματος-Εργοστασίου Βάσης Τηλεπικοινωνιών (κατά τα πρότυπα των αμερικάνικων Depots) το οποίο θα εξυπηρετούσε όλες τις ανάγκες τηλεπικοινωνιακού υλικού του Ελληνικού Στρατού.

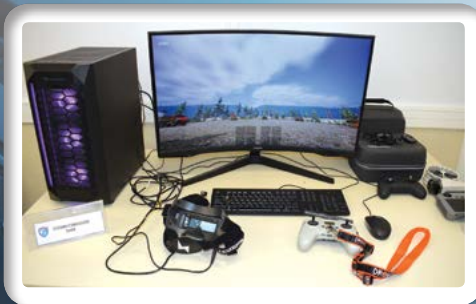
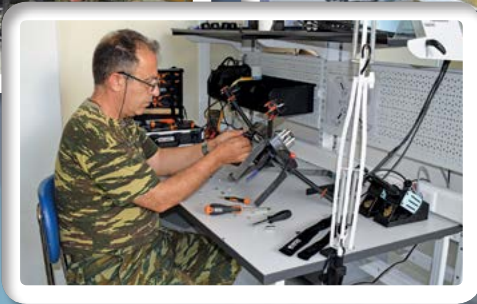
Το 306 ΕΒΤ συγκροτήθηκε το 1953, με διαταγή του ΓΕΣ, από το Συνεργείο Τηλεπικοινωνίας του 301 ΕΒ και του 339 ΣΕΣΤ, που στρατωνιζόταν στο Στρδο «ΠΑΠΑΔΟΓΚΟΝΑ», στο Γουδί. Την 21^η Οκτωβρίου 1961, μεταστάθμευσε από το Γουδί στην παρούσα θέση, στην Λεωφόρο Φιλαδελφείας 89 του δήμου Αχαρνών, στο στρατόπεδο «ΤΧΗ (ΠΒ) ΠΑΠΑΣΤΑΘΗ ΙΩΑΝΝΗ».

Ο Αξκός του οποίου το όνομα φέρει το Στρδο, γεννήθηκε το 1910 στην ΚΡΑΝΙΑ ΚΑΛΑΜΠΑΚΑΣ και αποφοίτησε από την ΣΣΕ το 1933 ονο-

μασθείς Ανθλγός (ΠΒ). Έλαβε μέρος στον Ελληνοϊταλικό πόλεμο, καθώς και στις μάχες του Ελ Αλαμίν και Ρίμινι. Σκοτώθηκε στις 30/06/1949 στην περιοχή της Κόνιτσας από βλήμα όλμου.

Το κυρίως Εργοστάσιο σχήματος «Γ» κατασκευάστηκε το έτος 1961, η δε επέκταση και διαμόρφωσή του σε σχήμα «Π», όπως και οι εγκαταστάσεις των βοηθητικών Τμημάτων Διοίκησης και Διοικητικής Μέριμνας κατασκευάστηκαν προοδευτικά.

Επεκτάσεις του Εργοστασίου έγιναν και στην περίοδο 1982-1990

με την κατασκευή του κτηρίου του Συνεργείου Κατασκευών, της Δνσης Επιθεωρήσεως και Ποιοτικού Ελέγχου, της Δρίας Ανταλλακτικών και το 1995 με την κατασκευή του Συνεργείου Υλικών Συστήματος «ΕΡΜΗΣ». Τον Ιούνιο του 1998, ξεκίνησαν εργασίες για την δημιουργία επιπλέον ορόφων στο Εργοστάσιο, με σκοπό τον εκσυγχρονισμό και την επέκταση των εγκαταστάσεών του.

Το 2002, πραγματοποιήθηκε η μετεγκατάσταση του Λόχου Επισκευών Ειδικού Υλικού (ΛΕΕΥ) στον χώρο του Εργοστασίου ως οργανικό του τμήμα.

Αποστολή

Η παροχή τεχνικής υποστήριξης, όπως παρακάτω:

- Συντήρηση βάσης (αξιοποίηση-εκτεταμένη συντήρηση εργοστασιακού επιπέδου, ανακατασκευή, διασκευή και εκσυγχρονισμός) στα υλικά τηλεπικοινωνίας, λοιπά ηλεκτρονικά υλικά (μέσα Ηλεκτρονικού Πολέμου, κρυπτοσυσκευές, μέσα επιτήρησης, εξομοιωτές, ηλεκτρονικές συσκευές κ.λπ.) και τα ηλεκτροϋγειονομικά όργανα του ΣΞ
- Κατασκευή ΣμηΕΑ, διαφόρων ηλεκτρονικών συσκευών, καθώς και ειδών

ανταλλακτικών του υποστηριζόμενου τεχνικού υλικού, βάσει των προγραμμάτων του ΓΕΣ, ή εγκριτικών διαταγών της ΑΣΔΥΣ

- Διακρίβωση συσκευών-οργάνων ελέγχου, με την Διοίκηση Παραγωγικών Τμημάτων (ΔΠΤ)
- Συντήρηση Πεδίου (3^{ου}-4^{ου} κλιμακίου):
 - Στο σύνολο των σύγχρονης τεχνολογίας υλικών τηλεπικοινωνίας του ΣΞ, με την ΔΠΤ
 - Στα λοιπά ηλεκτρονικά υλικά (μέσα Ηλεκτρονικού Πολέμου, κρυπτοσυσκευές, μέσα επιτήρησης, εξομοιωτές, ηλεκτρονικές συσκευές κ.λπ.), τα ηλεκτροϋγειονομικά όργανα των Μονάδων που εδρεύουν ή ενεργούν εντός των ΠΕ/ΑΣΔΑΑΜ-ΑΣΔΥΣ

➤ Στο ειδικό υλικό (Α/Α - Α-Τ Ο/Σ) των Μονάδων που εδρεύουν ή ενεργούν εντός των ΠΕ/ΑΣΔΑΑΜ - ΑΣΔΥΣ, και τα ηλεκτρονικά συστήματα των μέσων του Α/Α Ο/Σ Κ/Β ΟΣΑ-ΑΚ.

• Επίσπευση των παραπάνω εργασιών σε περίοδο έντασης και κρίσης, ώστε τα προωθημένα-παραγόμενα υλικά να αποδοθούν το ταχύτερο δυνατόν προς χρήση:

➤ Η τήρηση ετοιμότητας διάθεσης Κινητής Ομάδας Επισκευών (ΚΟΕ), συγκροτούμενων από τεχνικό προσωπικό της ΔΠΤ, προς ενίσχυση του επισκευαστικού έργου των Μονάδων-Υπομονάδων ΤΧ στην ΠΕ/ΑΣΔΙΘ-ΑΣΔΑΑΜ

➤ Η παροχή, στο πλαίσιο της διακλαδικότητας, τεχνικής υποστήριξης αρμοδιότητας του Εργοστασίου, σε τεχνικά υλικά Μονάδων-Υπηρεσιών του Πολεμικού Ναυτικού, Πολεμικής Αεροπορίας και των Σωμάτων Ασφαλείας, σύμφωνα με την υφιστάμενη επιχειρησιακή σχεδίαση σε περίοδο πολέμου και τις Δγές του ΓΕΣ στην περίοδο της ειρήνης.

Εκπαίδευση

Το 306 ΕΒΤ οργανώνει και διεξάγει στις εγκαταστάσεις του τις παρακάτω εκπαιδεύσεις:

- Επ' έργω εκπαίδευση για την απόδοση τεχνικής ειδικότητας των Υπαξιωματικών ΤΧ και Λοιπών Όπλων-Σωμάτων (ΛΟΣ) προέλευσης ΣΜΥ, ΕΠΟΠ, ΟΒΑ
- Εκπαίδευση για την απόδοση ειδικότητας Α-Τ και Α/Α Ο/Σ
- Εκπαίδευση για την εξειδίκευση στην συντήρηση συγκεκριμένων τύπων τηλεπικοινωνιακού ή λοιπού ηλεκτρονικού υλικού
- Εκπαίδευση ειδικοτήτων οπλιτών θπτείας, που η ευθύνη διεξαγωγής τους ανήκει στην ΑΣΔΥΣ.

Δραστηριότητες

Κατά το χρονικό διάστημα Ιουλίου-Δεκεμβρίου 2025, οι πλέον σημαντικές δραστηριότητες που αφορούν στο Εργοστάσιο ήταν οι ακόλουθες:

- Επίσκεψη του Δκτῆ με επιτελή του ΓΕΣ/ΔΤΧ στο γαλλικό Στρατιωτικό Εργοστάσιο 14 BSMAT για την υπογραφή κείμενου αδελφοποίησης, στις 22 και 23 Ιουλίου 2025
- Αναβάθμιση, κατόπιν απόφασης του κ. Α/ΓΕΣ, του Συνεργείου ΣμηΕΑ, ώστε να αναπτύξει δυνατότητες κατασκευής σε ευρεία κλίμακα, με την κατάλληλη διαμόρφωση εγκαταστάσεων, την προμήθεια σύγχρονων προδιαγραφών εξοπλισμού, την αξιολόγηση-επιλογή-διάθεση κατάλληλου προσωπικού όλων των Όπλων και των Σωμάτων και την επ' έργω εκπαίδευσή του
- Παραλαβή και ενεργοποίηση, στις αρχές Σεπτεμβρίου, του πρώτου Κινητού Συνεργείου ΣμηΕΑ και συμμετοχή του στην ΤΑΜΣ «ΑΙΣΙΟΣ ΟΙΩΝΟΣ»
- Επίσκεψη του κ. ΥΕΘΑ, στις 22 Οκτωβρίου 2025, για την ενημέρωσή

του σχετικά με τις δυνατότητες και την λειτουργία του Συνεργείου ΣμηΕΑ

- Ανανέωση, στις 4 Δεκεμβρίου 2025, Μνημονίου Συνεργασίας 5ετούς διάρκειας με το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής (ΠΑΔΑ), με σκοπό την συνεχή παρακολούθηση της τεχνολογίας, την επιμόρφωση και εκπαίδευση του προσωπικού, την εξωστρέφεια προς επιστημονικούς φορείς για την μελέτη και ανάπτυξη καινοτόμων ιδεών, καθώς και την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών

- Υποβολή πρότασης ανάπτυξης φορητού Ο/Σ δέσμης λέιζερ υψηλής ισχύος προστασίας από ΣμηΕΑ (anti-drone), στο πλαίσιο του μνημονίου συνεργασίας με το Εθνικό Κέντρο Έρευνας Φυσικών Επιστημών (ΕΚΕΦΕ) «ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ»

- Διεξαγωγή εκπαίδευσης τεχνικού προσωπικού του 316 ΣΠΤΧ στην συντήρηση-κατασκευή ΣμηΕΑ, το χρονικό διάστημα από 10 έως 20 Νοεμβρίου 2025, ενόψει της επικείμενης σύστασης Τμήματος ΣμηΕΑ σε αυτό. Επίσκεψη στο Εργοστάσιο αντιπροσωπείας του ΓΕΕΦ, στις 24 και 25 Νοεμβρίου 2025, για την διερεύνηση της δυνατότητας συνεργασίας στο πεδίο της κατασκευής ΣμηΕΑ

- Επίσκεψη στο Εργοστάσιο γαλλικής αντιπροσωπείας του 14 BSMAT, στις 26 Νοεμβρίου 2025, για την διερεύνηση κοινών πεδίων συνεργασίας, στο πλαίσιο της αδελφοποίησης των δύο εργοστασίων

- Ανανέωση πιστοποίησης για την εφαρμογή Συστήματος Διασφάλισης της Ποιότητας των Εργασιών κατά το Διεθνές Πρότυπο EN 253432 ISO 9001:2015 και Συστήματος Διαχείρισης Ενέργειας κατά το Διεθνές Πρότυπο EN ISO 50001:2011, στις 24 Νοεμβρίου 2025

- Διεξαγωγή τεχνικής και επιχειρη-

σιακής αξιολόγησης για την έκδοση αντίστοιχων τεχνικών οδηγιών για:

- Εγκατάσταση διαφόρων τύπων σταθμών ασυρμάτων και Μέσων Ηλεκτρονικής Επιτήρησης (ΜΗΕΠ) στα Τεθωρακισμένα Τροχοφόρα Οχήματα Αναγνώρισης (ΤΤΟΑ) Μ1117

- Κατασκευή πρωτότυπης ηλεκτρονικής διάταξης για την αντικατάσταση του συστήματος μέτρησης κατά διεύθυνση γωνιακής ταχύτητας ("tachometer assembly") του συγκροτήματος κατά διεύθυνση κίνησης του πύργου του ITV M901 (azimuth drive).

- Κατασκευή κυτίων διασύνδεσης Η/Υ για μεταφορά κλειδών σε κρυπτοσυσσκευές για κάλυψη αναγκών όλων των κλάδων

- Συνεργασία με το ΚΕΤΑΚ, με σκοπό την ανάληψη κατασκευής πρωτοτύπου ΣμηΕΑ τύπου FPV πρόσκρουσης σε στόχο ("ΚΑΜΙΚΑΖΙ"), στο πλαίσιο ερευνητικού προγράμματος του Κέντρου

- Ανάπτυξη και κατασκευή 3 πρωτοτύπων ΣμηΕΑ:

- Τετρακόπτερου τύπου FPV πολλαπλού ρόλου [επιτήρησης, άφεσης φορτίου και πρόσκρουσης σε στόχο ("ΚΑΜΙΚΑΖΙ")]

- Σταθερής πτέρυγας κάθετης απογείωσης-προσγείωσης (Vertical Take Off and Landing -VTOL) πολλαπλού ρόλου (επιτήρησης και διπλής άφεσης φορτίου)

- Τετρακόπτερου πολλαπλού ρόλου (επιτήρησης, μεταφοράς/άφεσης φορτίου).

- Έναρξη προγράμματος κατασκευής τετρακόπτερου ΣμηΕΑ τύπου FPV πρόσκρουσης σε στόχο ("ΚΑΜΙΚΑΖΙ"), τον Δεκέμβριο 2025

- Ανάπτυξη συστήματος εξομοίωσης πτήσης τετρακόπτερου ΣμηΕΑ, συμπεριλαμβανομένου και του τύπου FPV.

Διεθνείς Συνεργασίες

Τον Ιούλιο 2025, υπεγράφη το κείμενο αδελφοποίησης του 306 EBT με το αντίστοιχο γαλλικό Στρατιωτικό Εργοστάσιο 14 BSMAT (Base de Soutien du Matériel) στην Νουάτρ της Γαλλίας, με σκοπό την ανταλλαγή εμπειριών, την συνεργασία και την ανάπτυξη δράσεων για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων.

Κοινωνική Προσφορά

- Συμμετοχή στο σχέδιο εκτάκτων αναγκών «ΞΕΝΟΚΡΑΤΗΣ», στην δασοπροστασία με την εκπομπή περιπόλων πυρασφαλείας και την εκπροσώπηση σε περιφερειακά και τοπικά συντονιστικά όργανα Πολιτικής Προστασίας
- Διοργάνωση αιμοδοσίας στις εγκαταστάσεις του Εργοστασίου.

Το νερό και η σημασία του & τις πολεμικές επιχειρήσεις

Εφ. Λγός (ΕΜ) Θεόδωρος Δ. Σαράφης

Τι είναι το νερό

Το νερό (ύδωρ στα αρχαία ελληνικά) αποτελεί την πιο διαδεδομένη ανόργανη χημική ένωση στην επιφάνεια της Γης, καλύπτοντας το 70,9% του πλανήτη μας. Το νερό στην Γη είναι κατά 97% «αλμυρό» νερό και βρίσκεται στις θάλασσες ενώ μόνο το 3% είναι «γλυκό», δηλαδή νερό που βρίσκεται σε λίμνες και ποτάμια. Ο μοριακός τύπος του νερού είναι το H_2O και βρίσκεται σε υγρή κατάσταση, σε στερεή (πάγος) και σε αέρια (υδρατμοί).

Ο «κύκλος του νερού» που αναφέρεται στην συνεχόμενη μεταφορά του νερού μεταξύ ατμόσφαιρας, επιφανειακού νερού, εδαφικού νερού, υπόγειου νερού και βιόσφαιρας. (Πηγή www.usgs.gov)

Η σύγχρονη λέξη νερό υπολογίζεται ότι προέρχεται από το Βυζάντιο και την φράση «νεαρόν ὕδωρ», όπως ονόμαζαν τότε το τρεχούμενο από πηγή ύδωρ.

Το καθαρό νερό, δηλαδή το κατάλληλο για πόση, πρέπει να είναι άγευστο, άχρωμο και άοσμο. Ανάλογα την καθαρότητά του, χωρίζεται στις κάτωθι κατηγορίες:

➤ Υγιεινό, όταν δεν είναι μολυσμένο ή ακάθαρτο και μπορεί να χρησιμοποιηθεί για πόση ή άλλες οικιακές χρήσεις.

➤ Μολυσμένο, όταν περιέχει παθογόνους μικροοργανισμούς ή μικρόβια-δείκτες εντερικής μόλυνσης.

➤ Ακάθαρτο, όταν περιέχει διάφορες ξένες ουσίες (οργανικές, ανόργανες, βιολογικές), που το καθιστούν βλαβερό για την υγεία και ακατάλληλο για χρήση.

Σημαντικό ρόλο στην ζωή των ανθρώπων κατέχει η ύδρευση, που σύμφωνα με το TE-52-301, καλείται «κάθε σύστημα που περιέχει πόσιμο νερό και πρέπει να είναι απόλυτα απαλλαγμένο από ουσίες ή μολύνσεις που αποτελούν κίνδυνο για την υγεία». Η παρούσα ανάλυση θα επικεντρωθεί στο θέμα αυτό.

Η σημασία του πόσιμου νερού για τον άνθρωπο

Το πόσιμο νερό είναι ζωτικής σημασίας για τους ανθρώπους, τα κτήνη και την γεωργία. Σύμφωνα με μελέτες, το 50-70% του σώματος ενός ενήλικα άνδρα και το 40-60% του σώματος μιας ενήλικης γυναίκας αποτελούνται από νερό.

Το ανθρώπινο σώμα πρέπει να έχει μια ισορροπία μεταξύ απώλειας και λήψης νερού για να μπορέσει να λειτουργήσει. Ο άνθρωπος χάνει νερό από το σώμα του μέσω της αναπνοής, της ούρησης και της εφίδρωσης. Η ποσότητα απώλειας εξαρτάται από την φυσική κατάσταση, το ποσοστό λίπους, τις καιρικές συνθήκες και το έργο που επιτελεί.

Σύμφωνα με το εγχειρίδιο επιβίωσης διαβίωσης (SERE) του Αμερικανικού Στρατού ο άνθρωπος αντέχει:

- 3 λεπτά χωρίς αέρα
- 3 ώρες σε ακραίες συνθήκες χωρίς καταφύγιο
- 3 μέρες χωρίς νερό
- 3 βδομάδες χωρίς φαγητό.

Έτσι, μετά από 3 μέρες χωρίς νερό, ο ανθρώπινος οργανισμός καταρρέει, αφού αδυνατεί να αποβάλει τις ουσίες που κανονικά θα έπρεπε να αποβάλει με τα ούρα (ουρία, ουρικό οξύ, κρεατινίνη κ.ά.) με αποτέλεσμα να επέρχεται υπογλυκαιμία, κατάρρευση των νεφρών και τέλος ο θάνατος.

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Αρχή για την Ασφάλεια των Τροφίμων (European Food Security Agency EFSA) η ελάχιστη ημερήσια κατανάλωση νερού είναι τα 2 λίτρα, σε ήπιες καιρικές συνθήκες και χωρίς παραγωγή έργου.

Το νερό, όμως, για ανθρώπινη χρήση πρέπει να είναι πόσιμο, αλλιώς αν είναι μολυσμένο ή ακάθαρτο προξενεί ασθένειες και ακόμα και τον θάνατο. Κάποιες από τις ασθένειες που προκαλούνται από την λήψη μη πόσιμου νερού είναι ο τύφος, η δυσεντερία, η ελονοσία κ.ά.

Η Βρετανική εξωτερική πολιτική έναντι της Γερμανίας κατά τον Μεσοπόλεμο

Β' ΜΕΡΟΣ

Δρ Ιωάννης Σ. Παπαφλωράτος,
Νομικός-Διεθνολόγος, Καθηγητής Στρατιωτικών Σχολών

Ο Τσώρτσιλ μετέβη αεροπορικώς στην Γαλλία, συνοδευόμενος από τον Στρατηγό Σερ Έντουαρντ Σπίαρς (Sir Edward Spears). Εκεί, είχε επαφές με Γάλλους πολιτικούς και διπλωμάτες, οι οποίοι αντιτίθεντο στην πολιτική της κυβερνήσεώς τους. Σύμφωνα με ορισμένους μελετητές της περιόδου, ο Βρετανός πολιτικός είχε υποσχεθεί στον Μάζαρυκ ότι οι ημέρες του Τσάμπερλαιν στην πρωθυπουργία ήταν μετρημένες και πως θα ξεσπούσε κυβερνητική κρίση στην Γαλλία. Εκεί, προκλήθηκε πράγματι σάλος, αλλά αυτός προερχόταν από τις δηλώσεις και τις συναντήσεις του Τσώρτσιλ με τους Γάλλους ομοϊδεάτες του. Ο μετέπειτα «πρωθυπουργός της νίκης» επέστρεψε στο Λονδίνο απ' όπου, από κοινού με τον Ήντεν, προέτρεπαν την τσεχοσλοβακική κυβέρνηση να μην απαντήσει επισήμως επί του σχεδίου μέχρι να παρέλθουν λίγες ημέρες. Αυτό θα είχε ως αποτέλεσμα να επιδεινωθεί η θέση του Τσάμπερλαιν στο εσωτερικό και ίσως να οδηγηθεί σε αποτυχία το τότε επικείμενο νέο ταξίδι του στην Γερμανία. Ο Βρετανός Πρωθυπουργός, όμως, δεν ανετράπη και, αγνοώντας το εις βάρος του παρασκήνιο, αναχώρησε την 22^α Σεπτεμβρίου για την Γερμανία συνοδεία του πλέον έμπιστου συμβούλου του, Σερ Χόρας Ουίλσον (Sir Horace Wilson).¹

Ο Χίτλερ και ο Τσάμπερλαιν στο Μπαντ Γκόντεσμπεργκ, τον Σεπτέμβριο του 1938

¹Ο τελευταίος αποτελούσε το «κόκκινο πανί» για τον Τσώρτσιλ και τους οπαδούς του, οι οποίοι του απέδιδαν φιλογερμανικές τάσεις. Κατά πάσα πιθανότητα, όλοι αυτοί φθονούσαν την μεγάλη δύναμη την οποία είχε αποκτήσει ο Ουίλσον παρά τω πλευρώ του Τσάμπερλαιν. Ο τελευταίος έλεγε χαρακτηριστικά για τον σύμβουλό του ότι ήταν ο πιο αξιολόγος άνθρωπος στην χώρα. Ο «πρωθυπουργός της νίκης» έσπευσε να αποπέμψει τον Ουίλσον από την Ντάουνινγκ Στρητ, αμέσως μόλις ο ίδιος (ενν. ο Τσώρτσιλ) ανέλαβε τα καθήκοντα του πρωθυπουργού, τον Μάιο του 1940.

Η νέα συνάντηση μεταξύ των ηγετών της Γερμανίας και της Μεγάλης Βρετανίας έλαβε χώρα στο Μπαντ Γκόντεσμπεργκ της Ρηνανίας, την ίδια ημέρα. Εκείνη την φορά, όμως, ο Χίτλερ παρουσιάστηκε αδιάλλακτος και ανέφερε στον εμβρόντητο Βρετανό συνομιλητή του ότι απαιτούσε την άμεση απόδοση της Σουδητίας στην Γερμανία, δίχως την διενέργεια δημοψηφίσματος! Ο Γερμανός Καγκελάριος εστίασε την επιχειρηματολογία του στην παρελκυστική πολιτική των Τσέχων, οι οποίοι χρησιμοποιούσαν τον χρόνο των διαπραγματεύσεων για να εντείνουν τις στρατιωτικές προετοιμασίες τους, ενώ συνέχιζαν να καταπιέζουν αφόρητα τους Γερμανούς Σουδήτες. Επίσης, ισχυρίστηκε ότι η Τσεχοσλοβακία είχε κατακλυστεί από ανεξέλεγκτο αριθμό πρακτόρων και στρατιωτικών συμβούλων «τρίτων χωρών». Ο Χίτλερ παρουσίασε και διάφορα στοιχεία, τα οποία αποδείκνυαν, κατ' αυτόν, τα λεγόμενά του.

Ο ηγέτης του εθνικοσοσιαλισμού μιλούσε ακατάπαυστα σχεδόν επί τρίωρο δίχως, όμως, να κάμψει τον γηραιό Τσάμπερλαιν. Ο τελευταίος θεωρούσε την νέα πρόταση του Χίτλερ αθέτηση των συμπεφωνημένων και ως εκ τούτου οι συνομιλίες διακόπηκαν. Την επομένη, ο Βρετανός Πρωθυπουργός έστειλε ένα γραπτό μήνυμα στον Γερμανό ηγέτη, με το οποίο τον πληροφορούσε για το αρνητικό αντίκτυπο που είχαν στην βρετανική κοινή γνώμη οι τελευταίες του προτάσεις. Αργότερα, εντός της ίδιας ημέρας (23^{ης} Σεπτεμβρίου), οι δύο ηγέτες συναντήθηκαν εκ νέου μέσα σε παγερή ατμόσφαιρα και ο Χίτλερ παρέδωσε τα αιτήματά του γραπτώς σε ένα μνημόνιο.

Η συνάντηση διακόπηκε απότομα στο άκουσμα της γενικής επιστράτευσης των τσεχοσλοβακικών ενόπλων δυνάμεων, την οποία είχε κηρύξει ο Μπένες από ραδιοφώνου προ ολίγου. Ο Γερμανός ηγέτης αποχαιρέτησε τον Βρετανό ομόλογό του, δηλώνοντάς του αφ' ενός ότι η Σουδητία αποτελούσε την τελευταία εδαφική διεκδίκησή του στην Ευρώπη και αφ' ετέρου ότι έτρεφε έναν απεριόριστο σεβασμό προς το πρόσωπό του (ενν. του Τσάμπερλαιν). Ο σεβασμός αυτός τον είχε ωθήσει να προβεί σε μία παραχώρηση για πρώτη φορά στην ζωή του, αλλάζοντας την ημερομηνία αποδόσεως της Σουδητίας στο Ράιχ από 28 Σεπτεμβρίου σε 1 Οκτωβρίου, προκειμένου να διευκολύνει τον Βρετανό Πρωθυπουργό.

Το ναυάγιο είχε επέλθει, και όλοι το θεωρούσαν οριστικό. Ο πόλεμος ήταν «επί θύραις». Η Γαλλία κήρυξε μερική επιστράτευση των δυνάμεών της και μονάδες του βρετανικού στόλου εξήλθαν στην Βόρεια Θάλασσα. Ο Βρετανός Πρωθυπουργός έδωσε εντολή να ληφθούν μέτρα προς αντιμετώπιση πιθανών αεροπορικών επιθέσεων από τους Γερμανούς. στην Ρώμη, ο Duce του φασισμού τάχθηκε ανοικτά υπέρ του Χίτλερ, εξαπολύοντας μύδρους κατά της Πράγας. Θεωρούσε τον Μπένες αποκλειστικώς υπεύθυνο για την επιδείνωση της καταστάσεως και έβγαζε τον Χίτλερ από την διπλωματική απομόνωση, στην οποία ο τελευταίος κινδύνευε να περιέλθει. Τέλος, οι κυβερνήσεις της Γιουγκοσλαβίας και της Ρουμανίας (χώρες, οι οποίες συγκροτούσαν την «Μικρή Αντάντ», μαζί με την Τσεχοσλοβακία) απείλησαν την Ουγγαρία με στρατιωτικά αντίποινα σε περίπτωση δυναμικής επεμβάσεως της τελευταίας στην υπόθεση. Οι κακές ουγγρο-τσεχικές σχέσεις ήταν κοινό μυστικό καθ' όλη την διάρκεια του Μεσοπολέμου.

Σαμιακή Επανάσταση του 1821 και Στρατηγήματα

Τχης (ΠΒ) Σταύρος Τατάς, Γεωγράφος – MSc Γεωπληροφορικής

Ελληνική Επανάσταση του 1821, «Ναυμαχία γενική των Ελλήνων», πίνακας του Παναγιώτη Ζωγράφου.
(Πηγή: <https://el.wikipedia.org/>)

Σύμφωνα με τον ορισμό που δίνεται από την *Στρατιωτική-Ναυτική-Αεροπορική Μεγάλη Εγκυκλοπαίδεια* (2000), «Στρατήγημα είναι τέχνασμα, τρόπος ή μέσο απατηλό. Πολεμικό τέχνασμα για την παραπλάνηση ή τον αιφνιδιασμό του αντιπάλου. Οι επιχειρησιακές απαιτήσεις ευνοούν πολλές φορές την χρησιμοποίηση στρατηγημάτων ως τεχνασμάτων προς παραπλάνηση των αντίπαλων δυνάμεων».

Σκοπός του παρόντος άρθρου είναι η παρουσίαση των στρατηγημάτων που χρησιμοποίησε ο επικεφαλής των δυνάμεων της Σάμου, Λυκούργος Λογοθέτης [κατά κόσμον Γεώργιος Παπλωματάς (1772-1850)], κατά την διάρκεια των μαχών που διεξήχθησαν με τις οθωμανικές δυνάμεις στην Σαμιακή Επανάσταση του 1821. Η ανάλυση

θα βασιστεί κυρίως στο βιβλίο της Διεύθυνσης

Ιστορίας Στρατού (ΔΙΣ) με τίτλο

Σέξτου Ιουλίου Φροντίνου,

Στρατηγήματα, το

οποίο και θα χρησιμοποιήσουμε για την περιγραφή και κατηγοριοποίησή τους.

Συνοπτικά στο βιβλίο

της ΔΙΣ παρουσιάζονται

κατά σειρά τα τέσσερα στον

αριθμό βιβλία-ενότητες με τα καταγεγραμμένα

στρατηγήματα του Φροντίνου. Στο μεν πρώτο και δεύτερο βιβλίο, καταγράφονται τα τεκταινόμενα πριν και κατά την διάρκεια της μάχης, στο τρίτο βιβλίο πολεμικά τεχνάσματα κατά την πολιορκία των πόλεων και στο τέταρτο, που δεν αφορά την μάχη, γίνεται ανάλυση των παραμέτρων που σχετίζονται με την οργάνωση και την αποτελεσματικότητα ενός στρατού (ΔΙΣ, 2015).

Στην περίπτωση που εξετάζουμε θα βασιστούμε κυρίως στο πρώτο και δεύτερο βιβλίο όπου ανά κατηγορία παρουσιάζονται τα στρατηγήματα πριν και κατά την διάρκεια της μάχης. Ενδεικτικά αναφέρονται η επιλογή του χρόνου της μάχης, η επιλογή του πεδίου της μάχης, η διάταξη των δυνάμεων κ.ά. (ΔΙΣ, 2015).

Οι έμποροι και οι σιτοπώλες στην Ρωμαϊκή Υπηρεσία Πληροφοριών

Δρ Παναγιώτης Ασημόπουλος,
Φιλολόγος-Ερευνητής,
Λέκτορας στην Ελληνική
Γλώσσα & Πολεμική Τέχνη
και Ηγεσία
στην Στρατιωτική Σχολή
Ευελπίδων,
Ειδικός Επιπρόεδρος στην
Ελληνική Γλώσσα
στην Σχολή Ικάρων

Κατάσκοπος υποδύμενος τον έμπορο.

(Πηγή: <https://spark.ru/user/130850/blog/86267/4-epohi-v-istorii-marketinga>)

Το εμπόριο και ο πόλεμος ως διανθρώπινες πρακτικές συμπορεύονται αρμονικά και αλληλένδετα στο διηνεκές. Δεδομένου ότι, ως ομόκεντροι κύκλοι εκπορεύονται από ταυτόσημη πηγή, βρίσκονται σε ισχυρή διάδραση. Ο έντονος ανταγωνισμός, ο ανελέητος αγώνας για την επιδιωκόμενη διατήρηση ή την ποθητή αύξηση των κερδών και οι οικονομικοί αντιπερισπασμοί –η πραγματική καταγωγή των οποίων εδράζεται στις συναλλακτικές εκφάνσεις των αρχαίων κοινωνιών– αντικατέστησαν βαθμιαία την πρωτόγονη ανταλλαγή υλικών αγαθών, επιτυγχάνοντας ακόμα και την υπό αυστηρούς όρους συμφιλίωση άσπονδων εχθρών. Έτσι γεννήθηκε, διευρύνθηκε και τελικά κυριάρχησε ο εμπορικός πόλεμος¹ του οποίου η αυθεντική υπόσταση αναδεικνύεται στην

¹Maccoh 1974: 11.

πολυδιάστατη σύγκριση των αντιμαχόμενων πλευρών, όπως και στις δευτερεύουσες δραστηριότητες που εν γένει διέπουν όλη την διαδικασία: η τακτική συλλογή πληροφοριών, ο επιμελής σχεδιασμός των κινήσεων, η επιδέξια εκτέλεση ελιγμών συνιστούν μονάχα το προοίμιο για την επικείμενη μάχη.² Άλλωστε, όπως ορθά υπογράμμισε ο Στρογετςκι³ σύμφωνα με το παράδειγμα της ελληνικής πόλεως-κράτους, η σχέση μεταξύ εμπόρων και συγκεκαλυμμένης διάδοσης πληροφοριών στον αρχαίο κόσμο είναι αυτονόητη.³

Η εμπορική κατασκοπεία

Απολύτως φυσιολογικό φαινόμενο θεωρείται ότι στην αρχαιότητα όλοι ανεξαιρέτως οι επιμέρους φορείς της εμπορικής διαδικασίας εκδήλωναν ζωηρό ενδιαφέρον για κάθε λογής ειδήσεις που άμεσα ή έμμεσα, βραχυπρόθεσμα ή μακροπρόθεσμα εξυπηρετούσαν τις επιχειρηματικές τους επιδιώξεις.⁴ Οι αιγυπτιακοί εμπορικοί οίκοι,⁵ οι Ασσύριοι⁶ μεταπράτες, οι φοινικικοί σύνδεσμοι,⁷ ακόμα και οι Έλληνες αντιπρόσωποι⁸ προέβαιναν στην συγκέντρωση πληροφοριών, η ύπαρξη των οποίων συνέβαλλε αποφασιστικά στην απρόσκοπτη επίτευξη των ιδιοτελών τους στόχων.

Οι διορατικοί έμποροι πληροφορούνταν λεπτομερώς, με εξονυχιστικές έρευνες, για το διακινούμενο εμπόρευμα, για τα θετικά και αρνητικά ποιοτικά του χαρακτηριστικά, για την διαθέσιμη ποσότητα στην οποία οι ανταγωνιστές τους σκόπευαν να το προωθήσουν στην συγκεκριμένη τοπική αγορά αλλά και για την αρχική τιμή στην οποία επιδίωκαν να πουλήσουν τα προϊόντα τους. Επιπρόσθετα, δεν υποτιμούσαν δευτερεύουσες συναφείς παραμέτρους⁹ και δεν αντιμετώπιζαν με επιπολαιότητα καμία κοινωνικοπολιτική εξέλιξη. Εξυπακούεται ότι στο μέτρο του δυνατού αξιοποιούσαν επιδέξια κάθε αντικειμενική ευκαιρία ή τεχνητή αφορμή να υποβαθμίσουν το εμπόρευμα των οικονομικών τους αντιπάλων. Διαρκώς διέδιδαν ψευδείς ειδήσεις για την υποτιθέμενη ύποπτη προέλευσή τους, εσκεμμένα προέβαλλαν ανύπαρκτες ατέλειες ή εμφατικά τόνιζαν υπαρκτά ελαττώματα. Δεν δίσταζαν μάλιστα να τα διαβάλλουν¹⁰ ανοικτά, καθώς και να υπογραμμίζουν την εξαιρετικά υψηλή τιμή πώλησης η οποία δεν αντιστοιχούσε στην κακή τους ποιότητα.¹¹ Αναμφίβολα από την μεθοδευμένη πρακτική διαστρέβλωσης της αντικειμενικής αλήθειας δεν ξέφευγαν ούτε οι Ρωμαίοι πολίτες¹² με τους οποίους είχαν οικονομικές ή προσωπικές διαφορές.

²Crevelld 1991: 241-242.

³Στρογετςκι 2005: 167-172.

⁴Cic. *Flac.* 37.

⁵Веркуттер 2004: 95.

⁶Бондарь 208: 156-173.

⁷Ур-Мьедан 2003: 88.

⁸Cary-Haarhoff 1957: 126-127· Richmond 1998: 3· Russel 1999: 92-93· Starr 1974: 22-24.

⁹Pl. *Leg.* 11. 919c.

¹⁰Lucian. *Hermot.* 59.

¹¹Theophr. *Char.* 17.6.

¹²Plut. *Mar.* 44.

ΕΙΠΑΝ & ΓΡΑΦΤΗΚΑΝ...

Αφιέρωμα στον μεγάλο Μακεδόνα αγωνιστή του '21 και ιστορικό της Ελληνικής Επανάστασης, Νικόλαο Κασομούλη, με την ευκαιρία του εορτασμού των 200 χρόνων από την Έξοδο του Μεσολογγίου, μέσα από τις προσωπικές του μαρτυρίες

Ο Νικόλαος Κασομούλης γεννήθηκε στην Σιάτιστα της Κοζάνης το 1795. Ήταν γιος του εμπόρου και προεστού της περιοχής Κώστα Κασομούλη, ο οποίος σκοτώθηκε κατά την διάρκεια της πολιορκίας της Νάουσας από τους Τούρκους, τον Απρίλιο του 1822. Σε νεαρή ηλικία εγκαταστάθηκε στις Σέρρες για να επεκτείνει την οικογενειακή επιχείρηση. Εκεί μυήθηκε στην Φιλική Εταιρεία, μαζί με τα μεγαλύτερα αδέρφια του Γεώργιο, Δημήτριο και Ιωάννη.

Με το ξέσπασμα της Επανάστασης του 1821, ο Νικόλαος Κασομούλης συμμετείχε στις επιχειρήσεις στον Όλυμπο και την Χαλκιδική. Μετά την αποτυχία της Επανάστασης στην Μακεδονία, κατέβηκε και πολέμησε στην Ρούμελη και την Πελοπόννησο κοντά στον καπετάνιο Στορνάρη, τον οποίο και ακολούθησε σε όλες τις μάχες. Το 1826 βρέθηκε κλεισμένος στο Μεσολόγγι κατά την μεγάλη πολιορκία. Έλαβε μέρος στην έξοδο όπου πολέμησε και ο ίδιος, με τους δύο αδελφούς του. Ο ίδιος σώθηκε· ο αδελφός του Δημήτριος σκοτώθηκε. Οι σκηνές που περιγράφει από την πολιορκία του Μεσολογγίου είναι τόσο παραστατικές και τραγικές που αφήνουν άφωνο τον αναγνώστη και του δημιουργούν ρίγη εθνικής συγκίνησης. Ο Γιάννης Βλαχογιάννης γράφει ότι «θα έφτανε η περιγραφή της πολιορκίας του Μεσολογγίου του Κασομούλη να αναδείξει το όνομά του θάνατο». Στην συνέχεια, πολέμησε κοντά στον Καραϊσκάκη στην Αττική.

Με την δημιουργία του ελληνικού κράτους, κατέλαβε διάφορα στρατιωτικά αξιώματα, τόσο επί Καποδίστρια όσο και επί Όθωνα. Συμμετείχε στην καταστολή των εξεγέρσεων του 1836 στην Αιτωλοακαρνανία, κατά την διάρκεια των οποίων σκοτώθηκε ο αδερφός του Γεώργιος, που υπηρετούσε ως ανθυπολοχαγός. Για τις υπηρεσίες του αυτές εντάχθηκε στην Βασιλική Φάλαγγα (στρατιωτικό σώμα που ίδρυσε ο Όθωνας από αγωνιστές του '21) και εξελίχθηκε μέχρι τον βαθμό του Συνταγματάρχη.

Ο Κασομούλης, εκτός από τους αγώνες του κατά την διάρκεια της Επανάστασης

του '21, κατέλειπε και ιστορικό έργο. Τα χειρόγραφα απομνημονεύματά του με τον τίτλο «Ενθυμήματα στρατιωτικά της Επανάστασης των Ελλήνων 1821-1833», εκδόθηκαν το 1939 σε τρεις τόμους από τον ιστοριοδίφη και συγγραφέα Γιάννη Βλαχογιάννη (1867-1945).¹

Το έργο αυτό είναι πολύτιμο, γιατί εκτός από τις διάφορες ιστορικές πληροφορίες που μας δίνει, μας περιγράφει πιστά και τα της πολιορκίας και της Εξόδου του Μεσολογγίου, καθώς και τους αγώνες και τον θάνατο του Καραϊσκάκη. Στο Ημερολόγιό του αναφέρεται διεξοδικά στην καταστολή των εξεγέρσεων του 1836.

Σε μεγάλη ηλικία, ο Νικόλαος Κασομούλης εγκαταστάθηκε στην Στυλίδα, όπου πέθανε στις 20 Αυγούστου του 1872.

Στις 6 Απριλίου του 1826, ο 29χρονος, τότε, Νικόλαος Κασομούλης συνέταξε καθ' υπαγόρευση του Επισκόπου Ρωγών Ιωσήφ την Διακήρυξη της Εξόδου του Μεσολογγίου.

Αναφερόμενος στις τελευταίες στιγμές του Μεσολογγίου, γράφει μεταξύ άλλων: «Από τὰ μέσα Φεβρουαρίου 1826 ἄρχισαν πολλὰς φαμελλιαὶς νὰ ὑστεροῦνται τὸ ψωμί. Μία Μεσολογγίτισσα, ἣς περιέθαλπεν ἀσθενὴ καὶ τὸν αὐτάδελφόν μου Μῆτρον, ἐτελείωσεν τὴν θροφή της, καὶ μυστικά, μαζί με δύο φαμελλιαὶς Μεσολογγίτικες, ἔσφαξαν ἕνα γαῖδουράκι, πωλάρι ποὺ τὸ ἔφαγαν. Ταῖς ἡύρα ὅπου ἔτρωγαν, ἐρώτησα ποὺ ἡύραν τὸ κρέας, καὶ τρόμαξεν ἡ ψυχὴ μου ὅταν ἤκουσα ὅτι ἦτο γαῖδουρί. Μία συντροφιά στρατιωτῶν Κραβαριτῶν εἶχεν ἕναν σκύλον καί, κρυφὰ καὶ αὐτοί, τὸν ἔσφαξαν καὶ τὸν μαγείρευσαν. Ἐμαθεύθη καὶ τοῦτο. Ἡμέραν παρ' ἡμέραν αὐξάνουσα ἡ πείνα, ἔπρεσεν καὶ ἡ πρόληψις καὶ ὅλα του νὰ τρώγουν ἀκάθαρτα, καὶ ἄρχισαν ἀναφανδὸν πλέον νὰ σφάζουν ἄλογα, μουλάρια, γαῖδουρία καὶ ἀκόμη νὰ τὰ πωλοῦν μία λίρα τὴν ὁκὰ οἱ ἰδιοκτῆται των, καὶ ποὺ νὰ προφθᾶσουν; Τρεῖς ἡμέραις ἀπέρασαν καὶ ἐτελείωσαν καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα...

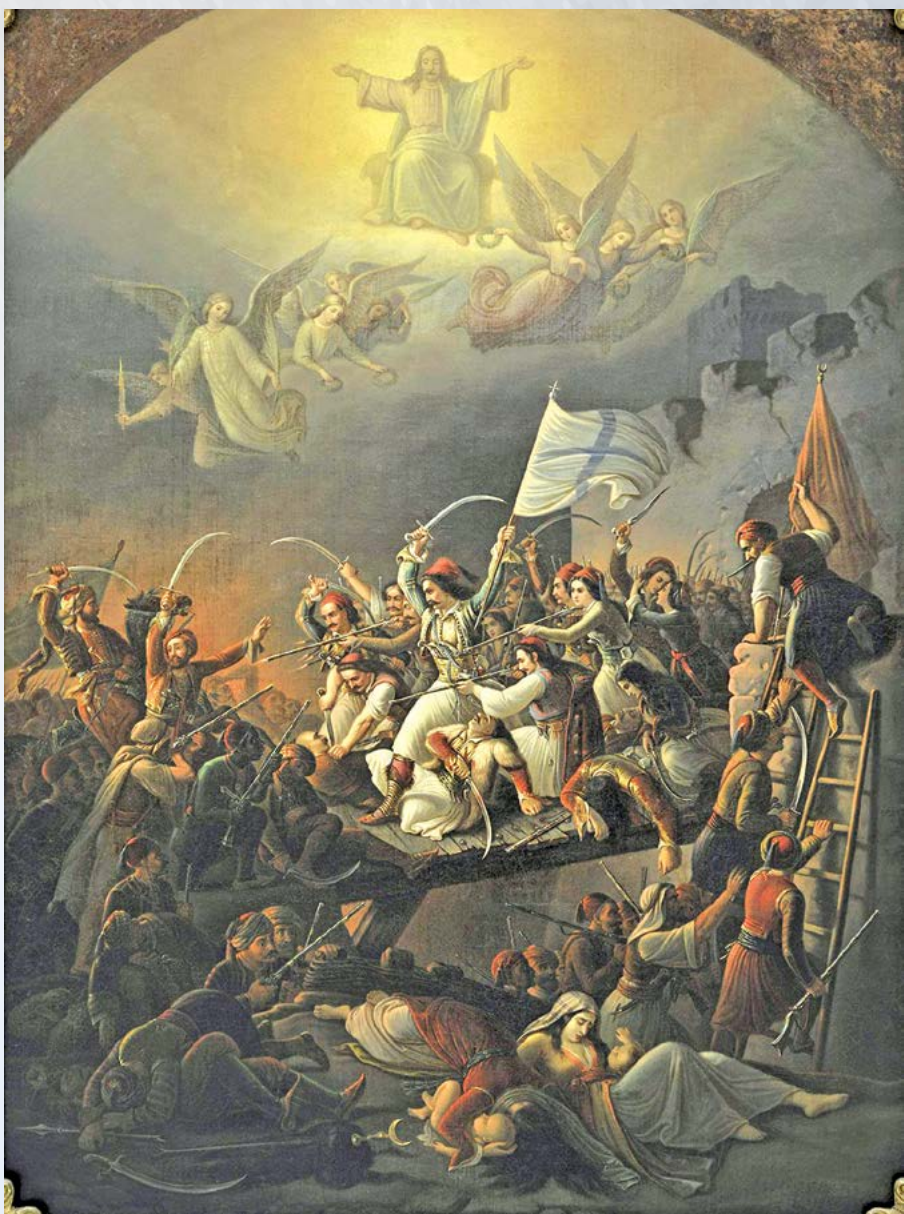
»Περὶ τὰ τέλη Φεβρουαρίου, οἱ στρατιῶται ἄλλοι εἶχαν ἀπὸ 2-3 ὀκ. ἀλεύρι (ἕκαστος), καὶ ἄλλοι καθόλου. Ἐδιορίσθη μία ἐπιτροπὴ νὰ παρατηρήσῃ εἰς ὅλας τὰς οἰκίας, καὶ εἰς τὰ κιβώτια (τῶν οἰκογενειῶν), καὶ (ὅ,τι ἀλεύρι εὐρεθῇ) νὰ τὸ συνάξῃ (διὰ) νὰ διανεμηθῇ κατ' ἄνδρα εἰς ὅλους, στρατιώτας καὶ πολίτας, μικροὺς καὶ μεγάλους, (ὥστε) νὰ σώσωμεν (τὴν τροφήν) ὅλοι ἴσια (1.023)».

»Ἐξετάσασα κατὰ σειρὰν ὅλας τὰς οἰκίας, μόλις ἡύρεν 600 ὀκάδες καὶ ἔως 600 (ἄλλες ὀκ.) ὅπου εἶχαν αἱ (εὐρεθεῖσαι) σάκκιναις, 1.200. Τοῦτο (τὸ ἀλεύρι) ἐμοιράσθη με ἐν φιλιτζιάνι (ὥς μέτρον). Ἐμοίρασαν καὶ ἀπὸ ἐν φιλιτζιάνι κουκκιά. Ἀρχισαν λοιπὸν νὰ σμίγουν ἐτοῦτο τὸ ὀλίγον κουκκί καὶ ἀλεύρι εἰς τὴν τέντζερην καὶ νὰ βάνουν (μέσα καὶ) κάβουρους στουμπίζοντές τους.

Ὁ συνεργάτης τοῦ Κου Γ. Μεσθενέα τυπογράφου, καθήμενος εἰς τὴν οἰκίαν μας, ἔσφαξεν καὶ ἔφαγεν μίαν γάταν, καὶ ἔβαλεν τὸν ψυχογυιὸν τοῦ Στορνάρη καὶ ἐσκότωσαν ἄλλην μίαν. Τοῦτος ὑπέμνησεν (εἰς) τοὺς ἄλλους (νὰ προσέξουν τὸ ἴδιον), καὶ εἰς ὀλίγαις ἡμέραις γάτα δὲν ἔμεινεν.

Ὁ Ἀγιομαυρίτης ἱατρός (Π. Στεφανίτης) ἐμαγείρευσεν τὸν σκύλον του με λάδι, ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἶχαμεν ἀρκετόν, καὶ ἐπαινοῦσεν τὸ φαγί του ὅτι ἦτον τὸ πλέον νοστιμώτερον.

¹ ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΚΑΣΟΜΟΥΛΗ, ΑΓΩΝΙΣΤΟΥ ΤΟΥ ΕΙΚΟΣΙΕΝΑ ΜΑΚΕΔΟΝΟΣ, Έκδοση-Επιμέλεια Γιάννη Βλαχογιάννη.

Ἡ Ξεῶδος τοῦ Μεσολογγίου, ελαιογραφία Θεόδωρου Βρυζάκη, Εθνικὴ Πινακοθήκη, Αθήνα.

Οἱ στρατιῶται πλέον αὐθαδίασαν, καὶ ἄρπαζαν ὅποιονδῆποτε σκύλον ἢ γάταν ἔβρισκαν εἰς τὸν δρόμον.

Ἄλογα δὲν εἶχαν μείνει ἄλλα παρὰ ἓν ἅτι τοῦ Στρατ. Γεωργάκη Κίτζιου, ὁ περίφημος Ἀλαμπάτζις (;) ἅτι τοῦ (Κ.) Τζιαβέλα καὶ ἓν σαμαργιάρικον, τὸ ὅποιον εἶχεν ὁ (Ν.) Στορνάρης καὶ τὸ ἔθρεφεν (διά) νὰ καβαλλικεύσῃ χρεῖας τυχούσης, ὡς ἀδύνατος.

Τρέχοντες οἱ στρατιῶται ἄνω-κάτω –ζητοῦντες ζῶα– ἐφθασαν καὶ εἰς τοῦ Στορνάρη τὴν οἰκίαν, καὶ ἄρπαξαν καὶ ἐκεῖνο. Μὲ μυρίας παρακλήσεις καί, τὸ κάτω (-κάτω), μὲ ἀνθιστάσεις ἐδυνήθημεν νὰ τὸ σώσωμεν.

Ἐξετάζοντες εἰς τὰς οἰκίας, ἤϊραν εἰς μιᾶς γυναίκας Μισολογγίτισσας (τὸ σπίτι), ὑποκάτω ἀπὸ τὸ στρώμα, ἕως 25 ὀκ. ἀλεύρι. Τοῦτο ἔδωσεν αἰτίαν νὰ ξανακοιτάξουν καὶ αὐτὰ τὰ προσκέφαλα ἀκόμα (τῶν σπιτιῶν), καὶ τὸ ἔκαμεν ἡ διορισθεῖσα ἐπιτροπή.

Ἡ ἐπιτροπὴ ἤϊρεν τρυπωμένον (ποσὸν) τριάντα πέντε ὀκάδες γαλέττα, τὸ ὅποιον εἶχεν κρυμμένον ὁ φροντιστὴς τοῦ Στορνάρη Μῆτρος Γρουμπογιάννης. Τὸ λεηλάτησαν (καὶ αὐτό), καὶ τοῦτον ἔπειτα τὸν ἔδειραν οἱ στρατιῶται μας, διότι μᾶς ἔβλεπεν ὅτι πεθαίνομεν ὁλοένα, καὶ αὐτὸς ζοῦσεν καλά. Ἴσως ἦτον (τοῦτο) καὶ μὲ τὴν γνώμην τοῦ Στορνάρη.

Ἀρχίσαμεν, περὶ τὰς 15 Μαρτίου, ταῖς πικραλήθραις, χορτάρι τῆς θαλάσσης· τὸ ἐβράζαμεν πέντε φοραῖς ἕως ὅτου ἐβγαίνεν ἡ πικράδα, καὶ τὸ ἐτρώγαμεν».

»Ἐδόθησαν καὶ εἰς τοὺς ποντικούς πλην ἦτον εὐτυχὴς ὅστις ἐδύνατο νὰ πιάσῃ ἓναν. Βατράχους δὲν εἶχαμεν, κατὰ δυστυχίαν.

Ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τῆς θροφῆς αὖξαναν αἱ ἀσθενεῖαι, πονόστομος καὶ ἀρθρίτις.

Εἰς τοιαύτην κατάστασιν εὕρισκόμασθον ὅταν μᾶς ἐφθασεν τὸ γράμμα τῶν ἀπεσταλμένων μας εἰς Ναύπλιον συσταῖνον νὰ βαστάξωμεν 12 ἡμέραις, καὶ νὰ φάγωμε (ἐν ἀνάγκῃ) ἓνας τὸν ἄλλον. Μὲ αὐτὴν τὴν κατάστασιν ἐπολέμησαν οἱ ἀθάνατοι τῆς Κλείσοβας 13 ὥραις».

Ὅλα αὐτὰ εἶχε υπόψη τοῦ ο ἐθνικός μας ποιητῆς, ὅταν ἔγραψε τοὺς στίχους:

«Ἄκρα τοῦ τάφου σιωπὴ στὸν κάμπο βασιλεύει·

Λαλεῖ πουλί, παίρνει σπυρί, κι' ἡ μάνα τὸ ζηλεύει.

Τὰ μάτια ἡ πεῖνα ἐμαύρισε· στὰ μάτια ἡ μάνα μνέει...».

As εἶναι αἰώνια ἡ μνήμη τους.

Το κείμενο τῆς διακήρυξης τῆς Εξόδου διασώζεται ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν Νικόλαο Κασομούλη στα απομνημονεύματά του:

«Ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος» Βλέποντες τὸν ἑαυτὸν μας, τὸ στράτευμα καὶ τοὺς πολίτας ἐν γένει μικροὺς καὶ μεγάλους παρ' ἐλπίδαν ὑστερημένους ἀπὸ ὅλα τὰ κατεπείγοντα ἀναγκαῖα τῆς ζωῆς πρὸ 40 ἡμέρας καὶ ὅτι ἐκπληρώσαμεν τὰ χρέη μας ὡς πιστοὶ στρατιῶται τῆς πατρίδος εἰς τὴν στενὴν πολιορκίαν ταύτην καὶ ὅτι, ἐὰν μίαν ἡμέραν ὑπομείνωμεν περισσότερον, θέλομεν ἀποθά- νει ὄρθιοι εἰς τοὺς δρόμους ὅλοι. Θεωροῦντες ἐκ τοῦ ἄλλου ὅτι μᾶς ἐξέλιπεν κάθε ἐλπίς βοηθείας καὶ προμηθείας, τόσον ἀπὸ τὴν θάλασσαν καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ξηρὰν ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ βαστάξωμεν, ἐνῶ εὕρισκόμεθα νικηταὶ τοῦ ἐχθροῦ, ἀποφασίσαμεν ὁμοφώνως: Ἡ ἐξοδός μας νὰ γίνῃ βράδῃ εἰς τὰς δύο ὥρας τῆς νυκτὸς 10 Ἀπριλίου, ἡμέρα Σάββατον καὶ ξημερώνοντας τῶν Βαΐων, κατὰ τὸ ἐξῆς σχέδιον, ἢ ἔλθῃ ἢ δὲν ἔλθῃ βοήθεια: Α'. Ὅλοι οἱ Ὀπλαρχηγοὶ οἱ ἀπὸ τὴν δάμπιαν τοῦ Στορνάρη ἕως εἰς τὴν δάμπιαν τοῦ Μακρῆ, μὲ τοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν των, μία κολώνα, νὰ ριχθοῦν εἰς τὴν δάμπιαν τοῦ ἐχθροῦ εἰς τὴν ἀκρογιαλιάν, εἰς τὸ δεξιόν. Ἡ σημαία τοῦ στρατηγοῦ Νότη Βότζιαρη θέλει

Αφιέρωμα στην Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, μία από τις μεγάλες γυναίκες Ελληνίδες του 1821

Αποσπάσματα από το βιβλίο του Κωστή Μπαστιά¹
Η ΜΠΟΥΜΠΟΥΛΙΝΑ²

1821! Είχε φτάσει η μεγάλη ώρα. Όταν ξέσπασε το καζάνι που τόσους χρόνους έβραζε, τὸ νησί της Μπουμπουλίνας βρέθηκε με 52 καράβια. Έξον απ' αυτά ήτανε κι' άλλα τρία του Γκίκα Χ. Λαζάρου και τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀλλὰ αὐτὰ τὰ πλοῖα δὲν πήρανε μέρος στὸν ἀγῶνα οὔτε ἀνακατεύτηκαν γιατί τὰ καπιτάλια τῶν ἀρματόρων τους ήτανε λειψά. Έτσι μολονότι πιὸ φτωχὸ νησί οἱ Σπέτσες, κατάφερε νάχει ὅσα καράβια ἀπάνω κάτω καὶ ἡ Ύδρα. Γιατὶ μόλις πενήντα ἐννὴ καράβια κατάφερε νάχει ἡ Ύδρα. Ἀπὸ τὰ καλλίτερα καράβια, ἂν μὴ τὸ καλλίτερο ήτανε ὁ «Ἀγαμέμνωνας» τῆς Μπουμπουλίνας κι' ἀκόμα ὁ «Θεμιστοκλῆς» καὶ «Ἐπαμεινώνδας» τοῦ Χατζηγιάννη Μέξη, ὁ «Διομήδης» καὶ ὁ «Ἀχιλλεύς» ποὺ εἶχανε οἱ Μποτασέοι, ὁ «Ἡρακλῆς» καὶ «Ποσειδῶν» ποὺ εἶχανε οἱ Ἀνάργυροι, ὁ «Ἀχιλλεύς» τοῦ Θεοδωράκη Λαζάρου, ὁ «Ἀχιλλεύς» πάλι τοῦ Γιάννη Κυριακοῦ, ὁ «Λυκοῦργος» τοῦ Βασίλη τοῦ Λαζάρου, ὁ «Σόλων τοῦ Γιωργάκη Πάνου κ.ἄ. (167)

Στὶς 3 τοῦ Ἀπρίλη, Κυριακὴ τῶν Βαΐων, μιὰ ὁμορφὴ γλυκειὰ ἀνοιξιὰτικὴ μέρα ἀνάμεσα σὲ τουφεκιές, τραγοῦδια, ζητωκραυγὲς κι' ἄγριο κανονίδι τὰ Σπετσιώτικα πλοῖα σηκώσανε τὴν παντιέρα τῆς λευτεριάς. Ήτανε γαλάζια καθὼς ὁ καθαρὸς οὐρανὸς κι' ἡ πρωινὴ θάλασσα κι' εἶχε τὸ σταυρὸ κι' ἀναποδογυρισμένο τὸ μισοφέγγαρο.

Ἀπάνω ἔγραφε τὶς δύο λέξεις: ἐλευθερία ἢ θάνατος κι' εἶχε μιὰ λόγχη καὶ μιὰ ἄγκουρα κατακόκκινα.

Πρώτῃ απ' ὅλους μπαρκάρισε στὸν «Ἀγαμέμνονα» ἡ Μπουμπουλίνα κι' ἔβαλε καπετάνιο τὸ γυιό της τὸ Γιαννοῦγα καὶ μαζί μὲ τ' ἄλλα καράβια της καὶ τὰ πλοῖα τοῦ Γκίκα Μπότση καὶ Ἀντ. Μαλοκίνη, σαλπάρησε μὲ ρότα γιὰ τὸν Ἀργολικὸ. Πήγαινε ὁλόγισα γιὰ τοὺς Μύλους γιὰ νὰ βοηθήσει, νὰ χτυπηθεῖ

¹Μπαστιάς Κωστής (1901-1972), πεζογράφος, δημοσιογράφος, θεατρικὸς συγγραφέας, ἐκδότης, ἀρχισυντάκτης. Πολὺ ἐνδεικτικὴ περίληψη τῆς πολυπροσφορὰς του: Διετέλεσε Γενικὸς Διευθυντὴς τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου (1937-1941), τῆς Λυρικῆς Σκηνῆς (1940/41 καὶ 1959-1963) καὶ τοῦ Ἐθνικοῦ Ἰδρύματος Ραδιοφωνίας. Εξέδωσε τὸ μαχητικὸ Περιοδικὸ τῆς δημοτικῆς *Ελληνικὰ Γράμματα*, τὴν ἡμερήσια ἀνεξάρτητῃ Ἐφημερίδα *Ἡχώ τῆς Ἑλλάδος* καὶ τὸ εβδομαδιαῖο εἰδησιογραφικὸ Περιοδικὸ *Ἄλφα*. Καθιέρωσε τὰ φεστιβάλ ἀρχαίου δράματος, προώθησε τὶς ἀπόψεις του γιὰ τὴν παρουσίαση τῶν ἀρχαίων τραγικῶν στὰ ἀρχαία θέατρα με παραστάσεις στὸ Ὀδεῖο Ἡρώδου Ἀττικοῦ, καὶ τὸ 1938, γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα, στὸ ἀρχαῖο θέατρο τῆς Ἐπιδαύρου. Δημιούργησε τὸ Βασιλικὸ Θέατρο Θεσσαλονίκης (1940), ἱδρύσε τὴν Λυρικὴ Σκηνή (1940), δημιούργησε τὸ περιοδεῖον θέατρο «Ἄρμα τοῦ Θέσπιδος» (1939), τὴν Στέγη Γραμμάτων καὶ Τεχνῶν (1937), ἐγκαινίασε τὸν θεσμό τῶν κρατικῶν λογοτεχνικῶν βραβείων (1939) καὶ τῆς Πανελληνίας Καλλιτεχνικῆς Ἑκθέσης στὸ Ζάππειο (1938), καθιέρωσε τὸ Ἐθνικὸ Θέατρο ὡς ἓνα ἀπὸ τὰ σημαντικότερα τῆς Ἑυρώπης με ἱστορικὲς τουρνέ σὲ Ἀλεξάνδρεια, Κάιρο, Ὁξφόρδη, Κάιμπριτζ, Λονδίνο, Φρανκφούρτη καὶ Βερολίνο. Οἱ *Times* ἔγραψαν: «Σε καμμιά χώρα ἡ θεατρικὴ σκηνὴ δὲν χρωστά περισσότερα στὴν ἐνεργητικότητα, τὸν ἐνθουσιασμό καὶ τὴν γνώση ἐνὸς ἀνθρώπου, ὅσο ἡ ἐλληνικὴ σκηνὴ οφείλει στὸν Κωστή Μπαστιά». Λογοτεχνικὰ του ἔργα: *Στεριές καὶ θάλασσες*, *Τ' Ἀλιευτικά*, *Οἱ ἀνθρώποι καὶ τὰ ζῶα*, *Λιμάνια*, *Μηνὴς ὁ Ρέμπελος*, *Ἡ Μπουμπουλίνα*, *Ἀράχνη 44*, *Ὁ Παπουλάκος*, *Νέον Κυριακοδρόμιον* καὶ τὸ δοκίμιο *Ὁ Παπαδιαμάντης*. (Πηγή: el.wikipedia.org/wiki/Κωστής_Μπαστιάς)

²Εκδόσεις ΑΕΤΟΣ, Α.Ε., ΑΘΗΝΑ 1943.

μείνει ἀνοικτὴ, ὡς ὁδηγὸς τοῦ σώματος τούτου. Ὁ στρατηγὸς Μακρὴς νὰ τὴν συνοδεύσῃ μὲ εἰδήμονας, ὅπου γνωρίζουν τὸν τόπον. Β'. Ὅλοι οἱ Ὑπάρχοντες οἱ ἀπὸ τὴν δάμπιαν τοῦ στρατηγοῦ Μακρὴ ἕως εἰς τὴν Μαρμαρουν μὲ τοὺς ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τῶν, μία κολῶνα ὅλοι, νὰ ριχθοῦν εἰς τὸν προμαχῶνα ἀριστερὰ κατὰ τῶν ἐχθρῶν. Ὁ στρατηγὸς Μακρὴς, μὲ τὴν σημαίαν του ἀνοικτὴν, θέλει εἶναι ὁδηγὸς τοῦ σώματος τούτου, ἀριστερὰ. Γ'. Διὰ νὰ μὴ μπερδευθῇ τὸ Στράτευμα μὲ ταῖς φαμελλιαῖς, δίδεται τὸ γεφύρι τῆς δάμπιας τοῦ Στορνάρη, καὶ ὅλοι οἱ φαμελλίται, ἐντόπιοι καὶ ξένοι, νὰ ταῖς συνοδεύσουν καὶ νὰ διαβοῦν ἀπ' ἐκεῖ. Τὰ δύο γεφύρια εἶναι τὸ μὲν διὰ τὴν δεξιὰν κολῶναν καὶ τὸ τῆς Λουνέττας διὰ τὴν ἀριστεράν. Δ'. Κάθε Ὑπάρχων νὰ σηκώνῃ τοὺς στρατιώτας του ἀνὰ ἓναν ἀπὸ τὸν προμαχῶνα του, ὥστε ὁ τόπος νὰ μείνῃ εὐκαιρὸς ἕως εἰς τὴν ὑστερὴν ὥραν. Ε'. Οἱ ἀπὸ τὴν Μαρμαρουν, ἅμα σκοτειδιάσῃ, νὰ τραβηχθοῦν ἀπὸ ἑνας-ἑνας καὶ νὰ σταθοῦν εἰς τὴν δάμπιαν τοῦ Χορμόβα. ΣΤ'. Ὁ Τζιαβέλας, μὲ ὅλον τὸ Βοηθητικὸν σῶμα, νὰ μείνῃ ὀπισθοφυλακὴ· αὐτὸς μὲ ὅλους θέλει περιέλθει ὅλον τὸν γῦρον τοῦ Φρουρίου νὰ δώσῃ τὴν εἰδησίαν εἰς ὅλους καὶ νὰ τοὺς πάρῃ μαζί του. Ζ'. Τὸ σῶμα τῆς Κλείσοβας, ὁδηγούμενον ἀπὸ τοὺς Ὑπάρχοντες του, νὰ ἐξέλθῃ μὲ τὰ πλοῖα εἰς τὴν μίαν τῆς νυκτός, σιγανά, καὶ ἅμα φθάσῃ εἰς τὴν ξηρὰν νὰ σταθῇ ἕως εἰς τὰς 2 ὥρας, ὅπου θὰ γίνῃ τὸ κίνημα ἀπ' ἐδῶ, νὰ κινηθῇ καὶ αὐτό. Η'. Ὁ τόπος, τὸ σημεῖον τῆς διευθύνσεώς μας, θέλει εἶναι ὁ Ἅγιος Σιμεὸς. Οἱ ὁδηγοὶ θέλουν προσέχει νὰ συγκεντρωθοῦμεν ἐκεῖ ὅλοι. Θ'. Οἱ λαγουμτζήδες νὰ βάλουν εἰς τὰ φυτίλια φωτιά, λογαριάζοντες νὰ βαστάξουν μετὰ τὴν ἐξοδὸν μας μία ὥρα ἐπέκεινα. Τὸ ἴδιον νὰ ὁδηγηθοῦν καὶ οἱ εἰς τὰς πυριτοθήκας εὐρισκόμενοι ἀσθενεῖς καὶ χλωοί. Ήξεύρομεν ὅλοι τὸν Καψάλην. Ι'. Ἐπειδὴ θὰ πληγωθοῦν καὶ πολλοὶ ἐξ ἡμῶν εἰς τὸν δρόμον, κάθε σύνδροφος χρεωστεῖ νὰ τὸν βοηθῇ καὶ νὰ παίρνῃ καὶ τ' ἄρματα του, καὶ ἐὰν δὲν εἶναι ἐκ τοῦ ἰδίου σώματος. ΙΑ'. Ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς κανένας νὰ μὴ ἀρπάξῃ ἄρμα συνδρόφου του εἰς τὸν δρόμον, πληγωμένου ἢ ἀδυνάτου, ἀργυροῦν ἢ σιδηροῦν καὶ φύγῃ. Ὅπου φανῇ τοιοῦτος, μετὰ τὴν σωτηρίαν μας θέλει δίδῃ τὸ πρᾶγμα ὀπίσω καὶ θέλει θεωρεῖσθαι ὡς προδότης. ΙΒ'. Οἱ φαμελλίται ὅλοι, ἅμα προκαταλάβουν τοὺς δύο προμαχῶνας αἱ ἄλλαι δύο κολῶναις, θέλουν κινηθεῖ ἀμέσως, ὥστε νὰ περιστοιχισθοῦν ἀπὸ τὴν ὀπισθοφυλακὴν. ΙΓ'. Κανένας νὰ μὴ ὀμιλήσῃ ἢ φωνάξῃ τὴν ὥραν τῆς ἐξόδου μας, ἕως ὅτου νὰ πέσῃ τὸ δουφέκι εἰς τὸ ὄρδι τοῦ Κιουταχῆ ἀπὸ τὴν βοήθειαν ὅπου περιμένομεν καὶ ἐὰν, κατὰ δυστυχίαν, δὲν ἔλθουν βοήθεια, οἱ ὀπισθεν πάλιν θέλουν κινηθῇ ἀμέσως, ὅταν κινηθοῦν αἱ σημαῖαι. ΙΔ'. Ὅσοι τῶν ἀδυνάτων καὶ πληγωμένων ἐπιθυμοῦν νὰ ἐξέλθουν καὶ δύνανται, νὰ εἰδοποιηθοῦν ἀπὸ τὰ σώματά των τοῦτο. ΙΕ'. Τὰ μικρὰ παιδιὰ ὅλα νὰ τὰ ποτίσουν ἀφιόνι οἱ γονεῖς, ἅμα σκοτειδιάσῃ. ΙΣΤ'. Τὸ μυστικὸν θέλει τὸ ἔχουμεν: «Καστρινοὶ καὶ Λογγίσιοι». ΙΖ'. Διὰ νὰ εἰδοποιηθοῦν ὅλοι οἱ Ἀξιωματικοί, τὸ σχέδιον ἐπιφορτίζεται ὁ Νικόλας Κασομούλης, γραμματεὺς τοῦ Στορνάρη, νὰ περιέλθῃ ἀπὸ τώρα νὰ τοὺς τὸ διαβάσῃ, ἰδιαιτέρως εἰς τὸν καθέναν. Ἐὰν δέ, εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, ξαφνα φανῇ ὁ στόλος μας, πολεμῶν καὶ νικῶν νὰ μείνωμεν ἕως ὅτου ἀνταποκριθοῦμεν. Ἐν Μεσολογγίῳ 10 Ἀπριλίου 1826».

καλλίτερα τ' Ανάπλι. "Ότι πρώτη έφτασε ή Μπουμπουλίνα φαίνεται από ένα γράμμα που στείλανε οί Άργεΐτες στους άλλους Σπετσιώτες καπετανέους στίς 4 τοῦ Ἀπρίλη 1821.

Είς τούς έντιμοτάτους άδελφούς Ἀρχοντας και Καπεταναίους και λοιπούς άδελφούς τής νήσου Σπετσών, τούς όποιους άσπαζόμεθα άδελφικώς.

Μέ τούς άδελφικούς μας προσκυνισμούς σās δηλοποιούμεν νά λάβετε τὸ έσωθεν τής άρχόντισσας καπετάνισσας Μπουμπουλίνας και πληροφορηήτε τὰ πάντα ως γράφει, και δόσετε πίστιν είς τὰ γραφόμενά της. Σās παρακαλούμεν και ήμεΐς οί δοῦλοι σας και άδελφοί θερμώς, διὰ νά ξεκινήσετε τὰ καράβια σας, τὰ όσα κρίνετε εύλογον διὰ τὸ έδῶ Ανάπλι και έλπίζομεν πρώτον ή βοήθεια τοῦ Θεοῦ και ή δύναμις ή έδική σας, όπου, χωρίς νά πέση κανόνι νά παραδοθούν, κατὰ τήν όλιγοκαρδιαν όπου έβεβαιώθημεν παστρικά πώς έχουν, και άμποτε ο Κύριος νά βοηθήση, άμήν.

Για τοῦτο άμα είδε κι' έμαθε πώς μέσα στοῦ Ἀργος τὰ πνέματα δέν ήσανε και τόσο καλά, άφησε τούς άντρες που έπρεπε στὰ καράβια για νά συνεχίσουνε τὸ μπλοκάρισμα κι' αύτὴ ξεμπαρκάρισε μέ τούς γιουούς της κι' άλλους καπετανέους και λεβέντες Σπετσιώτες για νά πάει ν' άνταμώνει τους Άργεΐτες. Κι' άμα πάτησε στη στεριά, γύρεψε και τής φέρανε ένα άλογο, από τὰ πιὸ μεγάλοςωμα και τὰ πιὸ περήφανα που είχε κείνο τὸ μέρος, και τὸ καβάλησε, κι' έτσι καβάλα στ' άλογό της, σάν καινούργια άμαζόνα κίνησε και μπήκε μέσα στοῦ Ἀργος.

Οί Άργεΐτες κι' όσοι Μωραΐτες πολέμουσανε σέ τούτη τήν περιοχή είχανε κυαλάρει τὰ πλοΐα κι' είχανε κάπως ξεθαρρέψει, αλλά τοῦτο τὸ έμπα τής καπετάνισσας στοῦ Ἀργος τούς ξύπνησε μέσα τους άλλης λογής μεράκια. Ὁ θρύλος τής καπετάνισσας Μπουμπουλίνας είχε κάμει τὸ γῦρο τοῦ Μωρηά, είχε ξεπεράσει τὰ σύνορά τους είχε άπλωθεΐ στη Ρούμελη, είχε ταξιδέψει σ' άλλα νησιά κι' είχε φτάσει ως τήν Πόλη, τὰ Γιάννενα, τὴ Βλαχιά και τήν Ὀντέσσα. Ἡ ιδέα λοιπὸν πώς άνάμεσα στους άγωνιστὲς ήτανε κι' ή πιὸ ψυχωμένη γυναίκα τής πλάσης, ή πιὸ ξυπνή, ή πιὸ λεβέντισσα, φούντωσε ένα σωρὸ πράματα σέ τούτους τούς άνρώπους. Ἄμα τήν είδανε όμως νά μπαίνει καβάλα στοῦ ώραΐο της άλογο, γελαστή και λεβεντόκορμη, τριγυρισμένη από τὰ καλλίτερα παλληκάρια, έτοιμη νά πάρει μέρος στη μάχη και ν' άγωνιστεΐ κι' αύτὴ για νά λευτερωθεΐ τ' Ανάπλι κι' όλη ή Άργολίδα από τὸν Τοῦρκο, πήγανε νά μουρλαθοῦνε από τὴ χαρά.

Τριγυρίσανε τ' άλογό της, τής φιλούσανε τὰ χέρια, φιλούσανε τήν άκρη από τὸ ροῦχο της, πετούσανε πρασινάδες στοῦ διάβα της, κι' αλαλάζανε από χαρά. Δέν συνοδεύονταν βέβαια από χιλιάδες άντρες. κι' όμως ή έντύπωση ήτανε ή ίδια. Ψύχωσε όλο τοῦτον τὸν κόσμο σάν νά κουβαλοῦσε μαζί της φουσατα άρματωμένους άντρες.

Και χαρήκανε ακόμα παραπάνω άμα τήν άκουσαν νά λέει πώς σέ λίγες μέρες θά ξεπαστρέψουνε τὸν Τοῦρκο και θά καθαρίσουνε τήν Άργολίδα ολάκαιρη από τούς άγαρινούς.

—Νά μās ζήσεις λεβέντισσα, νά χιλιοχρονίσεις καπετάνισσα. "Υστερ' από τοῦτο τὸν ένθουσιασμό ή Μπουμπουλίνα άνταμώθηκε μέ τούς πρόκριτους. Τήν τιμήσανε παρευτὶς βάζοντάς τήν άνάμεσά τους ισότιμη καπετάνισσα κι' αύτήν, ένα μέ τούς στρατηγούς μέ δικὰ της άσκέρια και δική της γνώμη.

Κι' ακόμα άμα κουβέντιασαν πράματα που ξεπερνούσανε τὸν πόλεμο που γίνονταν στην Άργολίδα κι' αγκάλιαζαν πιὸ γενικά τὸν άγῶνα, σώπαιναν όλοι κι' άφιναν τήν Μπουμπουλίνα νά μιλήσει και νά τούς όρμηνέψει και νά δείξει ποιά ήτανε ή σωστή άπόφαση και τὸ φρόνιμο φέρσιμο για τήν κάθε περίσταση. κι' όταν παρουσιάζονταν ζήτημα οίκονομικό, τότες, ή καπετάνισσα ήξερε περσότερο άπ' όλους νά βάζει τὸ πρᾶμα στη θέση του κι' ήξερε νά κάνει και κάτι άλλο που δέν ήτανε εύκολο νά καταφέρει ο καθένας: Ἐνοιγε τὸ πουγγί της και πλέρωννε συχνὰ πυκνὰ τὰ χρειαζόμενα. Ὅλα τοῦτα λοιπὸν τής δώσανε ξεχωριστὴ θέση άνάμεσα στους άγωνιστὲς και τούς καπετανέους και τὸ πρᾶμα γίνηκε ακόμα πιὸ χτυπητὸ άμα τήν είδανε καβάλα είτε πεζεμένη νά χύνεται μπροστὰ μέ τὸ γιαταγάνι στοῦ χέρι και ν' άψηφᾷ τὰ βόλια τῶν όχτρῶν. Πάντα μπροστὰ πολέμουσε ή ίδια και τὰ παιδιὰ της, οί θησαυροί της, τὰ παληκάρια της. Οὔδε για τὴ ζωὴ της νοιάζονταν, οὔδε για τῶν παιδιῶν της. Κι' άμα έδινε μιὰ όρμήνια πώς νά φυλαχτοῦνε, ζηγοῦσε:

—Δέ νοιάζομαι για μένα, μα για τὴ Ρωμηροσύνη. Χρειαζόμαστε ακόμα, έλεγε.

Μέ τέτοιες κουβέντες και μ' ένα σωρὸ άλλα όμορφα λόγια φούντωνε τὸν ένθουσιασμό άνάμεσα στους στρατιῶτες. Και τόσο οί καπετανεοί όσο και τ' άσκέρια τήν όνομάτισαν μεγάλη κυρά. Κι' ένα άλλο πρᾶμα όμως έκανε τούς Άργεΐτες νά βρίσκουν στην Μπουμπουλίνα τὸν άνθρωπο που θέλανε. Δέν τούς μίλησε μόνο Ρωμέικα, αλλά τούς μίλησε κι' Άρβανίτικα. Τούς τὰ είπε μπερδεμένα, ανακατωμένα και τὸ γουστάρανε πολὺ τοῦτο τὸν τρόπο τής όμιλίας. Στὰ συμβούλια που γίνεκαν ή Μπουμπουλίνα φάνηκε πιὸ φρόνιμη και πιὸ έμπειρη κι' από τούς πιὸ πολῦπειρους καπετανέους.

Όταν έφτασε ο Μάης τής πρώτης χρονιάς τοῦ ξεσηκωμοῦ, ή Μπουμπουλίνα μέ τὰ καράβια της είχε φουντάρει στους Μύλους. Από κεί τής ήρθε μήνυμα άπ' τὸ Μωρηά νά πλωρίσει κατὰ τὴ Μονεμπασιά για νά βοηθήσει στοῦ μπλόκο που γίνονταν τοῦ κάστρου της. Ἡ Μπουμπουλίνα τότε άφησε στὰ καράβια της κυβερνήτη τὸν άδερφό της, μπαρκάρισε στον «Αγαμέμνονα» και κίνησε για τὴ Μονεμπασιά όπου ήτανε κι' άλλα Σπετσιώτικα καράβια. Πρίν κινήσει έλαβε τούτη τὴ γραφή που τής έστειλαν από τήν Κόρινθο:

«Φιλογενέστατοι άδελφοί Κορίνθιοι,

Αί συμφωνίαι και άταξίαι τῶν καπεταναίων τοῦ έλληνικοῦ συμμαχικοῦ στόλου τούς έκαμε νά έξέλθουν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου, και οὔτω ν' άφήσουν τὸν έχρικὸν στόλον έλεύθερον.

Τὸ γράμμα τοῦ έκλαμπροτάτου Δημητρίου Ὑψηλάντη, όπου διὰ τούς καπετανέους τοῦ συμμαχικοῦ στόλου μ' έστείλατε έφθασεν όταν αύτοί ήσαν μισευμένοι. Ἐγῶ δέν έλειψα από τοῦ νά γράψω άμέσως πρὸς τήν έκλαμπρότητά του διὰ νά δώση τὰς αναγκαίας διαταγὰς είς τήν Ὑδραν και Σπέτσας, όπου νά στείλουν όσον τάχος μιάν ικανήν θαλασσίαν δύναμιν, διὰ νά αντιπαραταχθεΐ είς τὰ δέκα έχθρικά πλοΐα, όπου εύρίσκονται είς τὸν κόλπον μας. Γράψατε και ή εύγενία σας άμέσως είς Ὑδραν και Σπέτσας τὰ αναγκαία, και κατ' έξοχήν είς τήν κυρίαν Μπουμπουλίναν οτι οί άδερφοί της και τὸ παιδί της μέ τὸ εν καράβι της εύρίσκονται κλεισμένοι είς τὸ Γαλαξίδι, και οτι εἶνε ανάγκη νά προφθάσει ικανή

θαλασσία δύναμις διὰ νὰ τοὺς ἐλευθερώσει ἀπὸ τὸν ἐπαπειλούμενον κίνδυνον.
1821, τῇ 18ῃ Ἰουλίου.—Εκ τοῦ ἐν Σέλῳ στρατοπέδου.»
Ταῦτα καὶ μένω ὁ ἀδελφός σας
ΑΝΔΡΕΑΣ ΛΟΝΤΟΣ

Μολονότι τῆς ἦρθε τέτοιο μαντάτο, δὲν ἄλλαξε ρότα. Οὔτε μιὰ φορὰ δὲν ἄφησε τὴν καρδιά τῆς μάνας νὰ μιλήσει κι' αὐτὴ νὰ κανονίσει τὸ δρόμο ποὺ ἔπρεπε νὰ πάρει. Πῆγε λοιπὸν κατὰ κεῖ καὶ στὶς 25 Ἰουλίου ἔπese τὸ κάστρο τῆς Μονεμπάσις καὶ οἱ Τοῦρκοι ποὺ τὸ φυλάγανε παραδόθηκαν.

Απὸ κεῖ γύρισε πάλι στὸν Ἀργολικὸ ὅπου συνεχίζονταν τὸ μπλόκο τοῦ κάστρου τ' Ἀναπλιοῦ. Τότες ἔμαθε πὼς ὁ στρατὸς τοῦ Μωρηᾶ εἶχε μπλοκάρει τὴν Τριπολιτσά, κι' αὐτὴ κίνησε καὶ πῆγε μὲ κάμποσους δικούς της σὲ τοῦτο τὸ στρατόπεδο. Ὅσοι τὴν εἶχανε γνωρίσει στ' Ἄργος, στ' Ἀνάπλι, κι' ἄλλοι Τσακῶνοι καὶ νησιῶτες χαρήκανε ποὺ τὴν εἶδανε ἀνάμεσό τους. Μερικοὶ μάλιστα ψευτοκαπεταναῖοι χολιάσανε.

Δὲ θέλανε τὴν καπετάνισσα κοντὰ τους. Γιατὶ βλέπανε πὼς τ' ἀσκέρια της εἶχανε μεγάλο σεβασμὸ, μεγάλη ἀγάπη κι' ὁ θρύλος της στάθηκε μοναδικός. Νόμιζαν πὼς τοὺς χαλάει τα σκέδια, τοὺς παίρνει ἓνα κομμάτι ἀπ' τὴ δική τους τὴ δόξα. Κι' ἀπὸ ζήλεια καὶ ταπεινὸ χαρακτήρα δὲ δυσκολεύτηκαν νὰ βγάλουνε ἓνα σωρὸ κουσέλια. Τῆς εἶπανε πὼς ἦρθε γιὰ ν' ἀνταμώσει κάποιον ἀγαπητικό της. Τῆς σούρανε πὼς κουβαλήθηκε μὲ κάμποσους ἀετονύχιδες δικούς της γιὰ νὰ πλιατσικολογήσει, καὶ πὼς ἀπαράτησε τὶς φτωχοπολιτεῖες τοῦ Μωρηᾶ γιὰ νὰ τρέξει στὴν Τριπολιτσά καὶ νὰ βάλει χέρι στοὺς θησαυροὺς τοῦ Χουρσῆτ.

Ὅλα τοῦτα στάθηκαν ἄτιμες συκοφαντίες. Ἡ Μπουμπουλίνα ἔτρεξε στὴν Τριπολιτσά γιατί ἐβλεπε πὼς δὲν εἶχε νὰ κάμει σπουδαῖα πράγματα στὸν Ἀργολικὸ. κι' ἡ ἀφορμὴ ποὺ τὴν ἔσπρωχνε σὲ τοῦτο ἦτανε μιὰ λαχτάρα νὰ βρεθεῖ κι' αὐτὴ τὴν ὥρα τῆς μεγάλης νίκης κι' ἀκόμα νὰ βοηθήσει μὲ τοὺς λίγους ἀνθρώπους της καὶ μὲ τὸ πολὺ μυαλό της τοὺς καπεταναῖους ποὺ πολεμοῦσαν.

»Καμμιά πρόστυχη σκέψη δὲ φώλιασε στὸ νοῦ της. Ἄν σκοπὸς της ἦτανε νὰ πλιατσικολογήσει καὶ τὸ νιτερέσο μονάχα ὁδηγοῦσε τὴν κάθε της πράξη, δὲ θὰ ξόδιαζε ὅλο της τὸ βιὸς γιὰ τὸν ἀγῶνα οὔτε θυσίαζε τὰ παιδιὰ της καὶ τὴν καλοπέρασή της σὲ τέτοιον ἱερὸ σκοπὸ. Μὲ τόσο βιὸς καὶ μὲ τὰ νειάτα της μπορούσε νὰ ζήσει ἡσυχὴ καὶ στὴ Μαρσίλλια ἀκόμα, καὶ στὴν Ὀντέσσα καὶ σ' ἓνα σωρὸ πολιτεῖες ὅπου κανένας σὲ τίποτα δὲν εἶχε νὰ τὴν πειράξει. Δὲν τῷκανε ὅμως. Ὀλοῖσα τράβηξε τὸ σκοπὸ της. Καὶ τὸν δούλεψε. Καὶ πάσχισε χρόνους τῶ χρόνῳ γιὰ τὴν προκοπή του. Ὁ λόγος της στάθηκε ἀντρίκιος, τὸ φέρισμό της καθαρὸ, τὸ θάρρος της ἀσύγκριτο κι' ἡ καλωσύνη της βαθεῖα, ἀπέθαντη. Καὶ φαίνεται πὼς ἀντάμα πηγαίνουνε ὅλα τοῦτα.

Ἄμα ἔφτασε στὸ στρατόπεδο ξεχώρισε τὸν Κολοκοτρώνη. Εἶδε τί λογῆς ἄντρας ἦτανε, ἔνοιωσε πόσο ἦτανε ψυχωμένος καὶ κατάλαβε πόσο χρήσιμος ἦτανε στὸν ἀγῶνα. Καὶ κείνος δὲ γελάστηκε στὴν κρίση του γιὰ τὴ Μπουμπουλίνα, καὶ μονάχα σ' αὐτὴν ἄνοιξε τὴν καρδιά του καὶ τῆς ἰστόρησε τὶς λαχτάρεις του, τὶς πίκρες του καὶ τοὺς φόβους ποὺ εἶχε. Ἐκεῖ ἀνταμώθηκε καὶ μ' ἓνα σωρὸ ἄλλους

καπεταναῖους. Μὲ τὸν Πετρόμπεη καὶ τὸν Κυριακούλη Μαυρομιχάλη, μὲ τὸν Ἀναγνωσταρᾶ, τὸν Παπαφλέσσα, τὸν Παπατσώνη, τὸ Ζαῖμη, τὸ Γιατράκο, τὸν Δημήτριο Ὑψηλάντη, τὸ Δεσπότη Παλαιῶν Πατρῶν τὸν Γερμανό, τὸ Δεσπότη τοῦ Ἑλούς Ἀνθίμο, τὸ Θανάση Κανάρη, τὸν Κουντουριώτη καὶ τὸν Ὀρλάντο, τοὺς Ὑδραῖους καὶ τὸν Ἀντρέα Ζαῖμη τὸν Καλαβρυτινὸ.

Καπετάνισσα κι' αὐτὴ πρώτη μὲς στοὺς πρώτους ἦρθε μὲ τὸ ἀσκέρι της, τὸ βιὸς καὶ μὲ μολύβι. Οἱ μεγάλοι καπεταναῖοι χαρήκανε γιὰ τὸν ἔρχομό της καὶ τὴ δεχτήκανε μὲ μεγάλες τιμές. Καὶ μολονότι ὅλος ὁ κόσμος ἤξερε ποιά ἦταν ἡ αἰτία τοῦ ἔρχομοῦ τῆς καπετάνισσας, βρεθήκανε οἱ ἄνθρωποι ποὺ πάσχισαν νὰ λερώσουνε τὸ δρόμο της. Καμιὰ προσοχὴ δὲν τοὺς ἔδωσε ἡ μεγάλη τοῦτη γυναῖκα.

(*Στὴν Τριπολιτσά*) Οἱ χανούμισσες βρίσκονταν σὲ μεγάλη ἀγωνία.

»Ἄμα μάθανε πὼς ἔφτασε ἡ Μπουμπουλίνα στὸ κατώφλι τῆς πόρτας τους, ἀναγάλιασαν καὶ ξεθαρρέψανε. Τρέξανε νὰ τῆς ἀνοίξουνε καὶ χαρούμενες μ' ὅλες τὶς τιμές τὴ δεχτήκαν στὸ ἀρχοντικὸ τους.

Ἡ Μπάς - χανοῦμ τῆς εἶπε:

—Χαιρετῶ τὴ γυναῖκα καὶ τὴ μάνα.

—Σ' ἀντιχαιρετῶ κι' ἐγώ, ἀποκρίθηκε ἡ Μπουμπουλίνα καὶ παρακαλῶ τὸ Θεὸ νὰ σκορπίσει τὴ γαλήνη.

—Ἄμποτες, ἀποκρίθηκε ἡ χανούμισσα.

Καὶ χωρὶς ἄλλες κουβέντες μπήκανε στὸ ζήτημά τους.

—Δῶσε βάση καπετάνισσα, σ' αὐτὰ ποὺ θὰ σοῦ πῶ. Αὔριο ἢ σὲ λίγες μέρες ἡ Τριπολιτσά θὰ εἶνε στὰ χέρια των δικῶν σας. Τίποτα ἄλλο δὲ σοῦ ζητάω παρὰ νὰ σεβαστεῖς καὶ νὰ προστατέψεις τὴν τιμὴ μας καὶ τὴ ζωὴ μας. Γιὰ ὅ,τι γίνεται σὲ τίποτα δὲ φταίμε μεῖς.

Ἡ Μπουμπουλίνα τὴν κύταξε καλὰ.

Καὶ βέβαια δὲ φταῖτε, τῆς ἀποκρίθηκε. Ἀλλὰ καὶ τὰ δεκαοχτὼ Ἀργεῖκα κορίτσια ποὺ πνίγηκαν κυνηγημένα ἀπὸ τοὺς δικούς σας, σὲ τίποτα δὲ φταίχανε. Οὔτε τὰ γυναικόπαιδα ποὺ σφάξανε οἱ δικοὶ σας στὸ Ἄργος τοὺς εἶχανε πειράξει στὸ παραμικρό. Ὡς καὶ βυζανιάρικα σκίσανε σὰν τὶς σαρδέλλες... Ὅλα τοῦτα δὲ στὰ λέω βέβαια γιὰ νὰ σοῦ πῶ πὼς θέλω νὰ γδικιωθῶ ὅσους ἄδικους χαμοὺς εἶδανε τὰ μάτια μου ἀλλὰ γιὰ νὰ σοῦ δείξω πόσο μεγάλος θυμὸς θὰ φωληάζει στὶς ψυχὲς ἓνα σωρὸ δικῶν μας καὶ πόσο δύσκολο θάναί νὰ φέρω σὲ λογαριασμὸ ἓνα ρεμπελάσκερο μόλις θὰ μπεῖ μέσα στὴν πολιτεία.

—Κάνε ὅ,τι μπορεῖς, τῆς εἶπανε κλαμένες οἱ χανούμισσες· θὰ τῷβρεις ἀπὸ τὸ Θεό.

—Θὰ κάμω, ἀποκρίθηκε ἡ Μπουμπουλίνα. Ὅσο κι' ἂν εἶνε δύσκολο, θὰ πασχίσω νὰ σᾶς γλυτώσω κι' ἀπὸ τὴν ἀτιμία κι' ἀπ' τὸ χαμό. Κάποιοι θὰ μὲ βοηθήσουνε σὲ τοῦτο τὸ ἔργο, ἄντρες γενναῖοι, ψυχωμένοι καπεταναῖοι ποὺ δὲν κάνουνε ποτεὶς πόλεμο στὶς γυναῖκες. Κι' ὅσο νὰ βλέπω τὶς δυσκολίες, οἱ ἐλπίδες δὲ μοῦ λείπουνε.

Οἱ χανούμισσες, καὶ μάλιστα οἱ πιὸ νηῆς, τρέξανε, τῆς φίλησαν τὸ χέρι καὶ τὴν ξεπροβόδισαν ὡς τὸ κατώφλι τῆς πόρτας.

Ἡ Μπουμπουλίνα καβάλησε τ' ἄλογό της κι' ἀνάμεσα στ' ἀσκέρι τῶν Ἀρβανιτᾶδων καὶ τῶν Σπετσιωτῶν κίνησε γιὰ τὴν πόρτα τοῦ κάστρου.

Πίσω ἀπὸ τὰ καφάσια οἱ γυναῖκες τοῦ Χουρσήτ κι' οἱ σκλάβες μὲ νοτισμένα τὰ μάτια βλέπανε ὅλο τοῦτο τ' ἀσκέρι ποὺ ξεμάκραινε κι' ἀκούγανε τὸ ποδοβολητὸ τῶν ἀλόγων πάνω στὸ καλντερίμι.

—Ὁ Ἀλλάχ νὰ τῆς δίνει δύναμη, εἶπε ἡ χανούμισσα.

Κι ὅλες μαζί μ' ἓνα στόμα εὐχηθήκανε τὸ ἴδιο.

Ἡ Μπουμπουλίνα ἄμα ἔφτασε στὴν πόρτα τοῦ κάστρου ἔρριξε πίσω της μιὰ ματιὰ στὴν πολιτεία ποὺ ἀγρυπνοῦσε βουτηγμένη στὴν ἀγωνία, θυμήθηκε τὸ σκοτωμένο γυιό της, τὸν πρῶτο καὶ τὸ δεύτερο ἄντρα της κι' ἐννοίωσε κάτι νὰ σφίγγει τὴν καρδιά της δυνατά.

—Τί καιροί ! εἶπε μέσα της. Ὁ Θεὸς νὰ μᾶς κρίνει κατὰ τὰ ἔργα μας.

Καὶ προχώρησε πρὸς τὸ τσαντήρι ποὺ ἔμενε, ἀμίλητη, σκεπτική, μὲ βαρειά τὴν ψυχὴ της. Ἡ νύχτα ἦτανε σκοτεινὴ κι' ἡ ὥρα βουβὴ καὶ παράξενη ἀπ' αὐτὲς τὶς ὥρες ποὺ κάνουν τὶς ψυχὲς νὰ κιότεύουν.

Τὴν ἄλλη μέρα ξημερώματα ἀκόμη ὁ Κολοκοτρώνης ἔσφιξε περσότερο τὰ λουριά.

Κι ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ἡ Μπουμπουλίνα κάμανε τ' ἀδύνατα δυνατὰ γιὰ νὰ περισώσουν τὸν τούρκικο πληθυσμὸ ἀπὸ τὴ σφαγὴ, μὰ δὲ φέρανε σπουδαῖο ἀποτέλεσμα. Γιατὶ σὲ τέτοιες ὥρες κι' ἂν εἴσαι καπετάνιος δὲν εἶνε φρόνιμο νὰ κοντραστάρεις τὴν ὁρμὴ τοῦ πλήθους. Κι' ὅλος τοῦτος ὁ κόσμος λυσομανοῦσε γιὰ ὅσα ἄτιμα καὶ ἄδικα πράξανε τ' ἀσκέρια τοῦ Κεχαγιάμπη στὸ Ἄργος κι' ἀπὸ ὅπου περάσανε. Μηδὲ βιὸς ἀφήσανε ἀπλιτισκολόγητο, μηδὲ κορίτσι νὰ μὴν τὸ ξεπαρθενέφουνε, μηδὲ χηρευάμενη ἢ παντρεμένη νὰ μὴ λερώσουνε κι' ὕστερα νὰ μὴ σφάξουνε σὰν τὰ λαμπριάτικα ἀρνιά. Τοῦτα εἶχανε δεῖ κι' ἀντικρύσει καὶ τὰ δεκαοχτῶ Ἀργεῖτικα κορίτσια καὶ προτιμήσανε νὰ πνιγοῦνε στὰ πηγᾶδια τῆς πατρίδας τους παρὰ νὰ παραδοθοῦνε στοὺς ἀγαρηνοὺς νὰ τὶς ξεσκίσουνε.

»Ἡ Μπουμπουλίνα πρὶν ἀκόμα πέσει τὸ κάστρο, ἀπὸ νυχτός, τὰ ξημερώματα καὶ τὸ πρῶτ' ἀκόμα συλλογίζονταν τὶς περίτρομες γυναῖκες τοῦ Χουρσήτ. [...] ὁ νοῦς της πῆγε πολὺ πιὸ πέρα, [...] Γιατὶ μέσα στὴν Τριπολιτσά δὲν ἦτανε μονάχα οἱ καλοζωισμένες γυναῖκες τοῦ Χουρσήτ, ἀλλὰ κι' ἓνα σωρὸ ἄλλες γυναῖκες, φτωχές, ποὺ νοιάζονταν μὲ τὸ τίποτα, τοὺς ἄντρες τους, μανᾶδες στοργικές, γρη῏ς κονεμένες καὶ τυραγνισμένες. Τί θὰ γίνονταν ὅλες τοῦτες οἱ ταλαιπωρημένες ψυχὲς καὶ ποιὸς θὰ νοιάζονταν γι' αὐτὲς [...]

Τὸ βλεπε ὁλοκάθαρα πὼς ἔπρεπε νὰ καβαλήσει τ' ἄλογό της, νὰ πάρει τὸ δικό της ἀσκέρι καὶ νὰ δράμει τὸ ταχύτερο...

»Μὰ νὰ περάσει κανεὶς κείνη τὴ μέρα ἀπὸ τὰ καλντερίμια τῆς Τριπολιτσᾶς δὲν ἦτανε εὐκόλο κι' ἀκίντυνο πέρασμα.

Ἡ Μπουμπουλίνα ὅμως δὲν ἦτανε γυναῖκα ποὺ δειλίαζε σὲ τέτοιες στιγμές. Καβάλησε στ' ἄλογό της κι' ἔδραμε τὸ ταχύτερο. Μονάχα στὸ καντούνι ἐνοῦ μικροῦ δρόμου τῆς ρίξανε, μὰ ἡ καπετάνισσα προχώρησε δίχως ν' ἀφήσει τὸ ἀσκέρι της ν' ἀποκριθεῖ, ρίχνοντας κατὰ τὸ σπῖτι ποὺ τὴ σημάδεψαν. Μονάχα μιὰ φορὰ στάθηκε καὶ ξεπέζεψε μάλιστα.

Στὸ ἔμπα ἐνοῦ σοκακιοῦ ἄκουσε γυναικεῖες στριγγλιὲς ποὺ σουβλίζανε τ' αὐτιά καὶ τὸν ἀγέρα. Κι' ὕστερα ἀπὸ τὶς στριγγλιὲς ἄκουσε:

Ἀμάν, ἀμάν ἐφέντιμ, ἀμάν....

Κι' ὕστερα πάλι στριγγλιὲς καὶ κλάματα γυναικεῖα. Ἐτρεξε κατακεῖ μὲ τὸ ἀσκέρι της. Μπήκε μέσα καὶ βρῆκε καμιὰ δεκαριὰ μανιάτες ἔτοιμους ν' ἀτιμάσουνε καμιὰ δεκαπενταριὰ γυναῖκες ποὺ εἶχανε στιβάξει σὲ κείνο τὸ κονάκι καὶ στὴ μέση ἀπὸ τὸ χαλκᾶ τῆς τραβέρσας τοῦ ταβανιοῦ κρεμασμένο ἓνα παλληκάρι ὡς δεκαοχτῶ χρονῶ. Μόλις μπήκε μέσα συνοδεμένη ἀπὸ τὰ παλληκάρια της, φώναξε:

—Σταθῆτε χριστιανοί.

Γρήγορα διάταξε καὶ κόψανε τὸ σκοινὶ τοῦ κρεμασμένου ποὺ δὲν εἶχε πεθάνει κι' ἔτσι τὸν συνεφέρανε κι' ὕστερα γύρισε στοὺς σαστισμένους κι' ἀγριεμένους στρατιῶτες.

—Τί κάνετε μωρέ;

—Καπετάνισσα, τῆς εἶπε ὁ ἓνας, δὲ θὰ σ' ἀκούσω ὅσο καὶ νὰ διατάξεις. Τοῦτες οἱ γυναῖκες θὰ πλερώσουνε ὅσες δικές μας ἀτιμάσανε κι' ἀφανίσανε τὰ σκυλιά.

—Καὶ θὰ γίνεις ἐσὺ ἓνα μὲ τὰ σκυλιά; Κεῖνοι ἦταν Τοῦρκοι καὶ σὺ εἶσαι χριστιανός. Καὶ δὲν γίνεται νὰ λερώσεις τὰ χέρια σου μὲ τέτοιους λεκέδες.

—Καπετάνισσα, τῆς εἶπε τότε ἄλλος θυμωμένος. Δὲν ἔχεις καμιὰ δουλειὰ δῶ μέσα.

Τότες ἡ Μπουμπουλίνα θύμωσε.

—Ἄν νομίζεις βρὲ πὼς θὰ λερώσεις ἐσὺ μὲ τὶς βρωμιές σου τὸν τίμιο ἀγῶνα τοῦ γένους, εἶσαι γελασμένος. Δὲ θὰ σ' ἀφήσω ἐγώ. Καὶ σᾶς τὸ λέω καθαρὰ καὶ ξάστερα πὼς ἀπὸ μέσα μονάχα πεθαμένη θὰ μὲ βγάλετε. Ἄν σᾶς γουστάρει νὰ πετσοκοφτοῦμε δῶ μέσα, μπρός.

Κι' ἀνάσυρε τὸ γιαταγάνι της καὶ κοντὰ σ' αὐτὴν κι' ὅλο τὸ Σπετσιώτικο ἀσκέρι ποὺ τὴν ἀκολουθοῦσε.

Ἡ Μπουμπουλίνα ἦτανε ὅμως ξυπνὴ καὶ ψύχραιμη γυναῖκα, κι' ἄμα εἶδε νὰ κατεβαίνουν τὰ κεφάλια δὲ θέλησε νὰ ταπεινώσει περισσότερο τὸσους ἄντρες. Χαμογέλασε καὶ τοὺς εἶπε:

—Μήπως δὲν τῶξερα πὼς ἔχω νὰ κάμω μὲ ἄντρες ποὺ στραβοπατήσανε καὶ ποὺ θὰ καταλάβουνε τὸ φταίξιμό τους. Ἀξίζετε ὅ,τι νὰ πῆτε γιὰτὶ μονάχα τ' ἀληθινὸ παλληκάρι νοιώθει τὸ φταίξιμό του κι' ἀπαράταει τὴν κακιὰ τὴν πράξη. Τούτῃ τὴν ὥρα δὲν ὑποταχτήκατε στὸ θέλημα τὸ δικό μου, ἀλλὰ στὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ καλὸ ποὺ κάματε ὁ πανάγαθος ποὺ βλέπει ἀπὸ ψηλὰ θὰ τὸ γυρίσει διπλὸ καὶ τριπλὸ στὰ σπῖτια σας καὶ στὰ παιδιὰ σας. Σκοπὸς μας παλληκάρια δὲν εἶνε ὁ γδικιωμός, ἀλλὰ ἡ λευτεριά. Καὶ τώρα πάρτε ὅ,τι θέτε ἀπὸ δῶ μέσα καὶ κάμετε τὸ χρέος ποὺ κάμω καὶ γὼ ὅπου κι' ἂν βρεθῆτε.

Τούτῃ ἡ τελευταία διαταγὴ τῆς καπετάνισσας τοὺς καλάρωσε. Γιατὶ τοὺς ξαλάφρωνε ἀπὸ τὴν ὑποχρέωση νὰ δείξουνε ὅ,τι εἶχανε πλιτισκολογήσει καὶ τῶχανε κρυμμένο στοὺς κόρφους τους. Μὲ τούτῃ μάλιστα τὴ διαταγὴ ποὺ ἄφινε λεύτερο τὸ πλιάτσικο δὲν βρῖσκανε καὶ τόσο σπουδαῖο ποὺ δὲν τοὺς ἄφινε νὰ γλεντήσουνε τὶς δεκαπέντε Τουρκάλες.

Σιγά-σιγά ένας ένας κάνοντας τεμενά στην καπετάνισσα έφευγε από τουτό τονάκι κι' άμα φύγανε όλοι, τούτες οι δεκαπέντε γυναίκες χύθηκαν στα πόδια της καπετάνισσας και της φιλούσανε τα χέρια, τα πόδια, τα ρούχα.

—Ο Άλλάχ να στο πλερώσει, Μεγάλη Κυρά, της λέγανε. Έκατο φορές μεγαλύτερο νάβρεις το καλό που μάς έκαμες.

Από τη γωνιά, σαν άναστημένος Λάζαρος, κυτούσε πελιδνός, άμίλητος, με γουρλωμένα τα μάτια ό νέος που'χε κατεβάσει ή καπετάνισσα από την κρεμάλα, κι' ή γρηά ή μάνα του που ήταν μισοπεθαμένη από τον πόνο και την τρομάρα σύρθηκε ως τα πόδια της και της είπε:

Δέν είσαι άνθρωπος σαν και μάς, Μεγάλη Κυρά. Είσαι του Θεού σταλμένη να κάνεις το καλό και να μαλακώνεις τα άγρια πάθια που φωλιάζουνε στους ανθρώπους.

»Στο χαρέμι του Χουρσήτ κλαίγανε στην προσμονή του μεγάλου κακού, που όλο και κοντοζύγωνε.

Δε μιλούσανε πια κι' ή έλπίδα της σωτηρίας άρχισε να θαμποσβύνει μέσα τους. Ξάφνου χτύπησε ή πόρτα. Θα κοντοζύγωναν οι έννηά ώρες του πρωινού. Πριν άκουσεί ό χτύπος άκούστηκαν κουβέντες άντρίκιες και σπαθιά. "Υστερα άκούστηκε ό χτύπος πιο δυνατός κι' έντός μια δυνατή φωνή που έλεγε:

—Δε μάς άνοίγετε διαόλου βρώμες, σας σπάζουμε την πόρτα και σας τινάζουμε στον άγέρα.

Οι γυναίκες κυτάχτηκαν. Οι εύνούχοι άμίλητοι είχανε γουρλώσει τα μάτια από φόβο κι' άγωνία, άνήμποροι να πουνε ή να πράξουνε το παραμικρό. Οι άπόξω χτυπούσανε την πόρτα, κι' έπειδή ή άπόκριση από μέσα άργούσε, για τουτό άρχισανε να χτυπάνε.

Δυό γυναίκες χάσανε τη δύναμή τους και σωριάστηκαν κατά γής κι' οι άλλες βρέθηκαν άνήμπορες να τις συνεφέρουνε. Ό κασμάς χτυπούσε βαρεια την πόρτα κι' ή κάθε μια έννοιωθε κάθε χασμοδιά να σκίζει βαθύτερα την καρδιά της και να της κόβει ώρες και στιγμές από τη ζωή της.

Κάποια στιγμή άκούστηκε ποδοβολητό αλόγων. Σα νάρχονταν κατά κείνο το μέρος ένα σωρό βαλαρέοι.

Κι άμα κοντοζύγωσαν άκούσανε μια γυναικεία, μα βαρεια φωνή:

—Έσείς; Τί κάνετε αυτού;

Οι κασμαδιές σταμάτησαν και για λίγο μια σιωπή άκολούθησε την όχλοβοή. "Υστερα άκούστηκε πάλι ή ίδια φωνή.

—Τραβηχτήτε από δώ. Οι άντρες οι παλληκαράδες δέν έχουνε δουλειά εκεί που βρίσκονται κλειδωμένες γυναίκες. Φύγετε.

"Ενα σούσουρο άκολούθησε τα λόγια της καπετάνισσας. "Ενα σούσουρο που όλο και φούντωνε ως που στο τέλος σα νάτανε ένα στόμα και μια φωνή, είπανε:

—Κείνοι που σκότωσαν κι' άτίμασαν τα κορίτσια μας θα το πλερώσουνε με την ίδια μονέδα. Τουτό ζητάει το δίκηο.

—Το δίκηο κι' ό Θεός ζητάνε πολλά πράματα.

Κι' άγριεμένη ή καπετάνισσα τους φώναξε:

—Το καλό που σας θέλω φύγετε άν δε γουστάρετε να πετσοκοφτούμε σε τουτό το καλντερίμι. Γιατί άμα λέω έγώ πως κανένas δε θα ζυγώσει τούτη την

πόρτα πάει να πεί πως κείνος που θα ζυγώσει θάχει άποφασισμένη ή τη δικηά μου ή τη δικηά του ζωή. Σκορπίστε λοιπόν.

—Είμαστε στρατιώτες κι' άγωνιστές.

—Και γώ είμαι καπετάνισσα που έδωκα τη ζωή του παιδιού μου ως την ώρα κι' όλο μου το βιός.

Και δίχως να περιμένει άλλη άπόκριση ξεπέζεψε, τράβηξε στην πόρτα, έσπρωξε έναν που κρατούσε το κασμά, στάθηκε ή ίδια με μια διμούτσουνη στο χέρι.

—Καθαρα και ξάστερα σας λέω πως τούτη την πόρτα δέν θα την περάσει κανείς σας άν δε δρασκελίσει πεθαμένη την καπετάνισσα. Ότινος βαστάει ως έρθει κατά δώ.

Και δίχως να πεί τίποτ' άλλο, έκαμε νόημα στο δικό της άσκέρι κι' εύτες τη ζύγωσαν και την τριγύρισαν σαράντα άρματωμένοι νησιώτες. Οι άλλοι και λιγώτεροι κι' όχι ψυχωμένοι κι' άποφασισμένοι καθώς ήτανε ή καπετάνισσα, άρχισανε να τραβιούνται.

"Ενας τότες φώναξε καθώς έστριβε το καντούνι του δρόμου: Αυτό που μέσα δέν είχε μονάχα οι γυναίκες μα και το βιός του Χουρσήτ. Μπας θα το προστατέψεις κι' αυτό καπετάνισσα;

Η Μπουμπουλίνα δίχως να δώσει άπόκριση, άδειασε τη διμούτσουνη κατά τη μερηά όπου ήτανε τουτός ό άθυρόστομος μανιάτης. Μα είχε προλάβει κι' είχε στρίψει.

"Εφτασε τουτό όμως για ν' άδειάσει ό δρόμος κι' ολομόναχη με το άσκέρι της να μέινει ή καπετάνισσα.

Σα φρόνιμος άνθρωπος, έβαλε όχτώ στο ένα καντούνι του δρόμου, όχτώ στο άλλο, όχτώ μοίρασε περιπουλία άναγύρω για να φέρουνε όποια γοργή είδηση ήτανε άνάγκη να μάθει κι' οι άλλοι στάθηκαν καραούλι στην πόρτα και γύρω από το σπίτι. Τότες ή καπετάνισσα χτύπησε την πόρτα και σε λίγο μια γυναικεία φωνή άκούστηκε από ένα καφάσι:

Άνοίγουμε σίς προσταγές σου, Μεγάλη Κυρά.

Άμα ανέβηκε άπάνω ή Μπουμπουλίνα βρήκε όλακαιρο το χαρέμι σηκωμένο στο πόδι. Στο πρόσωπο της κάθε γυναίκας ήταν άκόμα ζωγραφισμένη ή άγωνία. Μα τα μάτια τους προδίναν τη χαρά που νοιώθανε για τα καλά που τους είχε κάνει ή καπετάνισσα. Κουρασμένη καθώς ήτανε κάθησε να ξαποστάσει κι' άφου ξαπόστασε είπε να της φωνάζουνε τον Πετρόμπεη. Ό Πετρόμπεης ήτανε άνθρωπος που δέν τάρεσε ό ξεπεσμός τ' ανθρώπου. Δέν τάρεσε ό άντρας να τα βάζει μ' ένα άδύνατο πλάσμα και να καμώνεται το δυνατό βγάζοντας τα μάτια του. Για τουτό άμα έμαθε το φέρσιμο της Μπουμπουλίνας έδραμε γρήγορα σιμά της και μπροστά σ' όλες τις γυναίκες του Χουρσήτ της είπε πως κι' ό ίδιος και το άσκέρι του είχε σίς προσταγές της καπετάνισσας για να πράξουνε το χρέος τους. Κι' έπειδή ό πόλεμος τον καλούσε άλλοι άφησε στο πόδι του το γυιό του τον Άναστάση Μαυρομιχάλη που ήταν ένας από τα πιο όμορφα παλληκάρια του καιρού του. Η Μπουμπουλίνα συλλογίστηκε πολυ άν έπρεπε ν' αφήσει τον Άναστάση Μαυρομιχάλη εκεί. Τόσο νιό και τόσο όμορφο να φυλάει ένα χαρέμι! Μα από τις λίγες κουβέντες που άλλαξε μαζί του κατάλαβε πως είχε να κάνει με

ψυχωμένον ἄντρα καὶ μ' εὐγενικὸ καὶ νέον ἄνθρωπο. Θαρρετὰ λοιπὸν τὸν ἄφησε στὸ πόδι της καὶ σ' αὐτὸν παράδωκε ὅλο τοῦτο τὸ χαρέμι γιὰ νὰ τὸ μεταφέρει στὴν Κόρινθο ὅπου θὰ τὸ ἀνταλλάζανε μὲ τὴ φαμίλια τοῦ Μάρκου Μπότσαρη, ποὺ τὴν εἶχε πιάσει καὶ τὴν εἶχε σκλαβώσει ὁ Χουρσήτ στὴν Ἡπειρο.

»Στ' Ἀνάπλι ἡ καπετάνισσα δοκίμασε μιὰ μεγάλη πίκρα. Ἡ καλωσύνη της, ἡ δόξα της, ἡ μεγάλη της γνώση καὶ καπατσοσύνη ξυπνήσανε τὸ φτόνο σ' ἓνα σωρὸ πολεμιστὲς καὶ καπετανέους ποὺ βάλανε πλώρη νὰ στραπατσάρουνε, νὰ τὴ συκοφαντήσουνε. Δὲν μπορούσανε εὐκολὰ νὰ τὴν ἀγγίξουνε κατὰ μέτωπο καὶ γιὰ τοῦτο ὅ,τι πράττανε, τὸ πράττανε κρυφὰ καὶ ἡ μοναδική τους ἀρματωσιὰ στάθηκε ἡ βρισιά, ἡ κατηγορία, ἡ συκοφαντία.

Βγάλανε λοιπὸν πὼς ἡ καπετάνισσα μπήκε στὸν ἀγῶνα ἀπὸ καθαρὸ νιτερέσο, πὼς ἄφησε τ' Ἀνάπλι κ' ἔφτασε στὸ στρατόπεδο τῆς Τριπολιτσᾶς ἐπειδὴ σὲ τούτη τὴν πολιτεία εἶχε βίος! ἐνῶ στ' Ἀνάπλι δὲν εἶχε νὰ προσμένει μεγάλα πράματα. Ὅτι ἦτανε ἓνα καὶ μὲ τοὺς Τούρκους ἀκόμα καὶ γιὰ τοῦτο προστάτεψε τὰ χαρέμια τοῦ Χουρσήτ. Καὶ τὸ πιὸ σπουδαῖο ἀπ' ὅλα ἦτανε πὼς τοὺς θησαυροὺς τοῦ Χουρσήτ ἀντὶ νὰ τοὺς παραδώσει καὶ νὰ τοὺς μοιράσουνε ὅλοι μαζί οἱ καπετανέοι τοὺς μοιράστηκε μοναχὴ της μὲ τὴν Μπᾶς χανοῦμ καὶ δὲν εἶπε σὲ κανένα τίποτα.

Ἔτσι ἀπὸ στόμα σὲ στόμα τάχα μυστικά κ' ἀπόκρυφα ἡ φήμη εἶχε ἀπλώσει σ' ὅλο τ' Ἀνάπλι, στ' Ἄργος, στὴν Τριπολιτσᾶ κ' ἀκόμα στὸ νησί της.

Ὅσοι βέβαια τὴν ξέρανε καλὰ δὲν χαύτανε τέτοια παραμύθια. Ὡς τόσο κεῖνο ποὺ τὴν πείραζε εἶναι πὼς ὅλοι, πὼς κ' πιὸ ἄσημος ἀγωνιστὴς ἤξερε πὼς τοῦτο τὸ μεγάλον ἀγῶνα τὸν εἶχε πληρώσει ἡ καπετάνισσα καὶ μὲ αἷμα καὶ μὲ ὀλάκαιρο τὸ βίος της. Καὶ δὲν ἦτανε ἄνθρωπος ποὺ νὰ μὴν ξέρει πὼς σόδιαζε βίος γιὰ νὰ τὸ ξοδιάζει στὸν ἀγῶνα καὶ τὶς ἀγαθὲς πράξεις. Ὡστόσο ὅλα τοῦτα εἶχανε λησμονηθεῖ. Κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ θυμηθεῖ οὔτε τὸ αἷμα, οὔτε τὸ βίος. Καὶ τὸ μόνο ποὺ φώλιαζε μέσα τους ἦτανε ὁ φτόνος. Μιὰ γυναῖκα νὰ ξεπεράσει σὲ καπατσοσύνη τόσους ἄντρες τοὺς φαίνονταν πρᾶμα ποὺ δὲν ἔρχονταν σὲ κανένα λογαριασμό. Θυμῶνανε λοιπὸν καὶ φτονούσανε καὶ ξερνούσανε κατηγορίες. Δὲν ἦτανε ὅμως μονάχα τοῦτο. Ὁ φτόνος τους καὶ ἡ ζούλια μεγάλωναν, γιὰτὶ οἱ θησαυροὶ τοῦ Χουρσήτ λογαριάζονταν παραμυθένιοι στ' ἀλήθεια. Κι' ἅμα μερικοὶ καπετανέοι εἶπανε πὼς τὸ χρήμα ποὺ βρέθηκε μοιράστηκε σὲ πολλοὺς, κανέναν δὲν τὸ πίστεψε. Εἶπανε πὼς γιὰ τὰ μάτια βέβαια θὰ μοίρασε κ' ἓνα σακκὶ φλουριά. Τ' ἄλλα ὅμως ποὺ τ' ἀνεβάζανε σὲ δεκάδες σακκιά, σὲ κιοῦπια τοῦ λαδιοῦ, οἱ στέρνες πλημμυρισμένες ὡς τὸν κολλάρο ἀπὸ τάλαρα... Ὅλα τοῦτα λέγανε πὼς μὲ τρόπο καὶ νύχτα τὰ κουβάλησε στὸ περιθαλάσσιο ἡ καπετάνισσα καὶ τὰ φόρτωσε στὰ καράβια της.

Ὁ Πετρόμπης κ' ὁ Ἀναστάσης Μαυρομιχάλης ποὺ ξέρανε τὴν πᾶσα ἀλήθεια, σκίσανε τὰ ροῦχα τους. [...] Ὅλα τοῦτα ἀπὸ στόμα σὲ στόμα γιομίσανε τὸν κόσμον κ' ἀρχίσανε νὰ κάνουνε τὴ θέση τῆς καπετάνισσας δύσκολη.

Στὴν ἀρχὴ δὲν τᾶμαθε ὅλα, ἀλλὰ σὲ λίγο διάστημα ἤξερε μὲ τὸ νὶ καὶ μὲ τὸ σῖγμα τί λέγανε γι' αὐτήν. Ὅταν ἔμαθε καὶ τὰ τελευταῖα, τὸ αἷμα τῆς ἦρθε στὸ κεφάλι. Σκέφτηκε νὰ συνάξει τοὺς γιουὺς της, μὰ ὕστερα συλλογίστηκε πὼς τέτοιο φέρσιμο θάταν σὰ νὰ τοὺς ἔσπρωχνε στὴ σφαγὴ. Δὲν τῶκαμε λοιπόν.

Προτίμησε νὰ περιμένει νὰ συλλογιστεῖ, ὅταν τῆς ἦρθε μιὰ καλὴ ἰδέα.

Φώναξε τὸ στρατηγὸ τὸ Θεодωράκη Κολοκοτρώνη, τὸ γέρον τοῦ Μωρηᾶ καὶ σ' αὐτὸν ἄνοιξε τὴν καρδιά της. Παρηγορήθηκε μάλιστα ἅμα εἶδε πὼς ὁ Κολοκοτρώνης δὲν τᾶξερε ὅλα, πρᾶμα ποὺ σήμαινε πὼς δὲν εἶχανε ἀπλωθεῖ τόσο οἱ βρώμικες κατηγορίες ἢ πὼς δὲν κοτούσανε νὰ τὶς ποῦνε τοῦ γέρον.

Ὁ Κολοκοτρώνης ἔβαλε τὸν κάθε κατεργάρη στὴ θέση του. Δὲ σήκωνε τέτοια φερσίματα κ' ἦτανε ἀπὸ τοὺς λιγοστοὺς Ἕλληνες ποὺ ξέρανε τί εἶχε δώσει ἡ καπετάνισσα. Μίλησε λοιπὸν μὲ τοὺς στρατηγοὺς σὰν πειραγμένος ἄντρας κ' εἶπε καθαρὰ καὶ ξάστερα πὼς ὅποιος βάλει πρόστυχα στὸ νοῦ του τὴν καπετάνισσα καὶ ξεστομίσει βρωμοκουβέντες γι' αὐτήν θὰ τὸ πληρώσει ἀκριβὰ.

—Θὰ τὸν κοντίνω —εἶπε— μιὰ πιθαμὴ.

Κι ὅσα τέτοια ταξίματα ἔκανε ὁ γέρον τοῦ Μωρηᾶ τὰ κρατοῦσε καὶ δὲ λογάριζε κανέναν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ καπετάνισσα ἀποφάσισε νὰ βάλει τελεία καὶ παῦλα σ' ὅλα τοῦτα. Ἦξερε ποῦθε βγαίνουνε καὶ γιὰτὶ ὅλες αὐτὲς οἱ ἀβανιὲς κ' εἶχε πάρει τὴν ἀπόφασή της νὰ χαστουκίσει ὅποιον τέτοιο συναντοῦσε στὸ δρόμο της.

Ἐνα βραδυνό, δὲν εἶχε ἀκόμα σουρουπώσει κ' ἡ καπετάνισσα βγήκε ἀπὸ τὸ καράβι της στ' Ἀνάπλι γιὰ νὰ ψουνίσει. Πίσω της ἀκολουθοῦσανε τρεῖς γεμιτζήδες τοῦ «Ἀγαμέμνονα» κ' ἐκείνη προχωροῦσε μπροστά. Πέρασε ἀπὸ τὴν πλατεῖα κάτω ἀπὸ τὸ Ἴτς Καλὲ καὶ εἶδε καθισμένους νὰ κουβεντιάζουνε καμμιὰ δεκαριὰ πολεμάρχες ἀπὸ κείνους ποὺ ἔδιωξε στὴν Τριπολιτσᾶ κ' ὅζω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ Χουρσήτ. Ἀνάμεσό τους ἦταν ὁ Λεβεντόπουλος ὁ Δημήτρης, ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ βαμένους ὀχτροὺς τῆς καπετάνισσας.

»Ἦτανε ἓνας ἄντρας ψηλὸς μὲ μεγάλα χαρακτηριστικά, ὁμορφάνθρωπος, ποὺ ἄρεσε πολὺ στὶς γυναῖκες. Λογάριζε νὰ κλέψει τὴν ὁμορφὴ γυναῖκα τοῦ Χουρσήτ καὶ εἶχε μεγάλο μεράκι γι' αὐτήν. Καλαβρυτινός, εἶχε ζήσει χρόνια στὴν Τριπολιτσᾶ καὶ δὲν τῶβαζε κάτω ποτέ του. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ καπετάνισσα τοῦ χάλασε τὰ σκέδια κ' ἐπειδὴ δὲν τοῦδωσε προσοχή, χολώθηκε τόσο πολὺ ποὺ δὲ συγχωροῦσε τούτῃ τὴ γυναῖκα. Γιὰτὶ καὶ τὴν καπετάνισσα γλυκοκύταξε ἀλλὰ δίχως νὰ κερδίσει τὴν προσοχή της. Τὴν ἔβριζε λοιπὸν μ' ὅσες βρισιὲς μπορούσε κ' ἄντρα ἀκόμα νὰ ξεπαστρέψουνε...

Ἡ καπετάνισσα τᾶχε μάθει κ' εἶχε πεῖ νὰ δώσει ὁ Θεὸς νὰ μὴν τὸν ἀνταμώσει τοῦτο τὸν ἄνθρωπο. Τᾶφερε ὅμως ὁ διάολος καὶ τὸν ἀντάμωσε κεῖνο τὸ βράδυ. Καθὼς προχωροῦσε εἶπε νὰ δώσει τόπο στὴν ὀργή. Ὁ Λεβεντόπουλος ὅμως, ἀψηφώντας ἄστοχα τὴν καπετάνισσα, ἔβηξε δυνατὰ, ὕστερα γέλασε κ' ὕστερα ἔστριψε τὰ μουστάκια του, γελώντας καὶ λοξοκυτάζοντας.

Ἡ Μπουμπουλίνα εἶπε νὰ μὴ τὸ βαστάξει. Κόντινε τὸ βῆμα της, ὕστερα στάθηκε καὶ τράβηξε ὀλόγισα κατὰ τὸ Λεβεντόπουλο.

Τοῦτος ταραχτήκε, ἀλλὰ καμώθηκε τὸν ἀδιάφορο. Ξάπλωσε σὰν πασᾶς καὶ μὲ μισόκλειστο τὸ μάτι τὴν κυτοῦσε.

Ἡ Μπουμπουλίνα δίχως νὰ πεῖ λέξη ζύγωσε κοντά του καὶ ἀφοῦ τὸν κύταξε τοῦπε:

—Σκουλίκια σὰν καὶ σένα τὰ πατῶ. Γι' αὐτὸ σὲ φτύνω. Τὰ βόλια μου τὰ φυλάω γιὰ τοὺς ἄντρες.

Καὶ τὸν ἔφτυσε κατάμουτρα.

Ὁ Λεβεντόπουλος τότε τινάχτηκε ὁλόρθος κι' ἔβαλε τὸ χέρι του στὴν κουμπούρα του. Γρήγορα ὅμως ἡ Μπουμπουλίνα τράβηξε τὴ δική της καὶ θὰ τραβοῦσε ἂν δὲν πέφτανε ὅλοι οἱ ἄλλοι ἀνάμεσό τους κι' ἂν δὲν τραβούσανε τὸ στραπατσαρισμένο τοῦτον ἄντρα μακρυά.

Ἡ Μπουμπουλίνα δίχως νὰ πεῖ λέξη τράβηξε τὸ δρόμο της καὶ γύρισε σὲ λίγο στὸ καράβι της.

Στὴ μικρὴ πολιτεία καὶ στὸ στρατόπεδο μαθεύτηκε στὸ λεφτὸ τοῦτο τὸ στραπάτσο. Καὶ δὲν ἦταν μικρὴ ἡ φήμη. Γιατὶ ἄλλοι εἶπανε πὼς τὸν ἔδειρε, ἄλλοι πὼς τοῦ πήρε τ' ἄρματα, ἄλλοι πὼς τοῦ ξερρίζωσε τὸ μισὸ μουστάκι, ἄλλοι πὼς τὰναψε χαστούκια, καὶ λιγοστοὶ πὼς τὸν ἔφτυσε. Γιὰ τὴν ἀφορμὴ τοῦ καυγᾶ εἰπώθηκαν χίλια δυό. Πὼς τῆς ρίχτηκε, καὶ πὼς εἶπε κουβέντες προσβλητικὲς κι' ἓνα σωρὸ ἄλλα ψέματα ξένα πρὸς τὴν ἀλήθεια. Τὸ μόνο ἀληθινὸ ἀπ' ὅσα λέγανε ἦταν πὼς ὁ Λεβεντόπουλος ἔπαθε μεγάλο στραπάτσο καὶ μεγαλύτερο μάλιστα ἀπ' ὅ,τι τοῦ στάθηκε.

Τοῦτο τὸ περιστατικὸ, ὅσο κι' ἂν ἦτανε δυσάρεστο, σταμάτησε τὴν κακογλωσσιά. Λουφάζανε οἱ γλῶσσες οἱ κακὲς κι' εἶδανε πὼς τὸ πρᾶμα ἦτανε κάπως ρισκάδο.

Τοῦτο τὸ περιστατικὸ ἔγινε ἀφορμὴ νὰ δείξουνε ὅλοι οἱ καπεταναῖοι καὶ οἱ στρατηγοὶ μεγάλῃ ἐγνοια γιὰ τὴ Μπουμπουλίνα: Βρίσκανε πὼς ἡ γυναῖκα, ποὺ ξώδιασε τόσο βιὸς καὶ τόσο αἶμα γιὰ τὸν ἀγῶνα, ἦταν ἄδικο νὰ πλερώνεται μὲ βρισιὲς καὶ συκοφαντίες.

Ὁ ἴδιος ὁ Θόδωρος Κολοκοτρώνης ἔλεγε στοὺς καπεταναῖους:

Ντρέπομαι τούτῃ τὴ μεγάλη κυρά, γιατί ἡ γυναῖκα αὐτὴ στάθηκε πιο ἀντρίκεια ἀπ' ὅλους μας. Μὰ τὴ λασπουριά γιὰ πλερωμὴ δὲ θ' ἀφήσω ποτὲ νὰ τῆς πετάξουνε καὶ θὰ τὴ διαφεντέψω ὅσο εἶμαι ζωντανός.

Κουβέντα στὴν κουβέντα νοιώσανε ὅλοι οἱ καπετανεῖοι ντροπὴ γιὰ τὶς προσβολὲς ποῦχανε γίνεи στὴν καπετάνισσα. Εἶπανε νὰ τῆς δείξουνε μιὰ ξεχωριστὴ τιμὴ καὶ γιὰ τοῦτο τὴν παρακαλέσανε ἀντὶς νὰ γυρίσει στὸ σπῆτι της, στὸ νησί, νὰ κάτσει στ' Ἀνάπλι καὶ γιὰ νὰ τὴν καταφέρουνε μάλιστα, τῆς χάρισαν ἓνα σπῆτι, ἀρχοντικὸ σωστό, νὰ κάθεταί καὶ νὰ τῷχει καταδικὸ της καὶ νὰ τὸ ἐξουσιάζει ὅπως θέλει.

»Στ' Ἀνάπλι ὁ κόσμος εἶχε ἡσυχάσει. Ὁ Μωρηᾶς εἶχε ξανασάνει. Ἔμενε ἡ Ρούμελη. Ἡ καπετάνισσα ἔστελνε καὶ λάβαινε γραφεὲς καὶ καθὼς ἄλλες χρονιὲς τὸ σπῆτι της στὶς Σπέτσες μάζευε ὅλους τοὺς πρόκριτους καὶ τοὺς προεστοὺς ἔτσι καὶ τώρα τ' ἀρχοντικὸ της τ' Ἀναπλιοῦ μάζευε τοὺς πιο καλοὺς καπετανεῖους τοῦ Μωρηᾶ. Ἐκεῖ μαζεύτηκαν καὶ τὰ παιδιὰ της, ἐκεῖ κι' ὁ Κωνσταντῆς, ἐκεῖ κι' ὁ γέρος τοῦ Μωρηᾶ ξαπόσταινε. Ἐξὸν ἀπὸ τὸ πιο μικρὸ της παιδί ποὺ ἦτανε δώδεκα χρονῶ, ὅλα της τ' ἄλλα παιδιὰ εἶχανε μεγαλώσει. [...] Θὰ πῖστευε κανένας πὼς τούτῃ ἡ γυναῖκα πλημυρισμένη ἀπὸ τὴν ἐγνοια τοῦ πολέμου θὰ εἶχε παρατήρει τὸ σπῆτι της καὶ τὰ παιδιὰ. Οὐδὲ στιγμὴ ὅμως ἔπαψε νὰ τὰ φροντίζει κι' οὐδὲ μέρα στάθηκε ἡ ἐγνοια της λειψή γιὰ τοῦτα τὰ σπλάχνα της. Τὰ φρόντιζε, τὰ ψύχωνε, πᾶσχιζε γιὰ τὸ νοῦ τους καὶ γιὰ τὴν καρδιά τους. Τᾶθελε νᾶναι γενναῖα,

μεγαλόψυχα μπροστὰ στοὺς ἀδύνατους, ἄφοβα κι' ἀνοιχτόκαρδα. Τὰ φρόντισε στὰ γράμματα, μὰ τὰ φρόντισε καὶ στὸ τουφέκι. Ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ ξέρανε ἀπὸ θάλασσα, ξέρανε νὰ κουμαντάρουνε πλεούμενο, ξέρανε ἀπὸ τουφέκι, ἀπὸ σπαθὶ κι' ἦτανε καβαλλαρεῖοι στὰ πιο τζαναπέτικα ἄτια ποὺ εἶχε ὁ Μωρηᾶς. Κεῖνο ποὺ ἔκανε ὅλους ν' ἀποροῦνε, ἦτανε οἱ λογιῆς-λογιῆς ἄνθρωποι ποὺ ἔκλεινε μέσα της ἡ καπετάνισσα. Γιατὶ ἐκεῖ ποὺ τὴν ἔβλεπε κανεὶς πολεμόχαρη, ἐτοιμὴ νὰ ξεχυθεῖ σὰν τὸ μανιασμένο ἄτι μὲ γιαταγάνι ξεγυμνωμένο στὰ χέρια, ἐκεῖ τὴν ἔβλεπε πρόσχαρη νοικοκυρὰ νὰ φροντίζει καὶ τὰ πιο ἀσήμαντα τοῦ σπιτιοῦ της.

Ἡ μάνα νὰ νοιάζεται τὸ ροῦχο τοῦ παιδιοῦ της, τὸ παπούτσι τοῦ ἡ θροφή του.

»Δουλειὰ χιλιόπλευρη, δουλειὰ ποὺ μπορούσε νὰ τσακίσει καὶ τὸν πιο δυνατόν ἄντρα. Γιατὶ δὲν εἶχε μόνον νὰ κυβερνήσει τὸ σπῆτι της. Μοναχὴ της κανόνιζε τὰ ἐξοδα τῶν караβιῶν της, τὰ νιτερέσα τῶν παιδιῶν της, τὰ γράμματα πρὸς τοὺς καπετανεῖους τῆς Ρούμελης καὶ τῶν νησιῶν ἓνα σωρὸ δουλειὲς καὶ παραγγελιὲς ποὺ τῆς φορτώνανε οἱ ἀγωνιστὲς κι' οἱ караβοκυραῖοι ἀπὸ παντοῦ. Κι' ὅλα τὰ πρόφταινε καὶ σ' ὅλα ἦτανε μέσα χωρὶς κανένα νὰ ζημιώνει ἐπειδὴ τάχα νοιάζονταν γιὰ ἄλλο.

Ἀπὸ τὴν πολιορκία τῆς Τροπολιτσᾶς καὶ στ' Ἀνάπλι ἡ Μπουμπουλίνα σχετίστηκε πολὺ μὲ τὸν Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, καὶ μ' ὅλους τοὺς Κολοκοτρωναῖους. Ἡ στάση μάλιστα ποὺ εἶχε πᾶρει ὁ γέρος τοῦ Μωρηᾶ, ὅταν τὴν βρῖσανε, τὴν εἶχε ἀγγίξει πολὺ βαθειά. Τὸν ξεχώριζε ἀνάμεσα ἀπ' ὅλους τοὺς ἄντρες καὶ γιὰ τοῦτο τοῦδειχνε ξεχωριστὴ ἀγάπη καὶ σεβασμό. Συχνὰ ὁ στρατηγὸς συνοδευμένος ἀπὸ τὸ γυιὸ τοῦ Πάνο, πᾶγαινε κ' ἔτρωγε στῆς καπετάνισσας καὶ συχνὰ περνοῦσε τὰ βράδια τοῦ ὡς τὰ μεσάνυχτα, τριγυρισμένος ἀπὸ τὴν καπετάνισσα καὶ τὰ παιδιὰ της.

(Ὅταν ἡ Μπουμπουλίνα δὲν εἶχε πια χρήματα γιὰ νὰ κινήσει τὰ καράβια της, ὅλοι νιώσανε ντροπὴ γιὰ τὶς συκοφαντίες ποὺ εἶχε δεχθεῖ).

»Ἀνάμεσα σὲ κείνους ποὺ πήρανε κατάκαρδα τοῦτο τὸ κακὸ ἦτανε κι' ὁ Λεβεντόπουλος. Βαρειὰ ἐνοιωθε νὰ τὸν πλακώνει ἡ ἄδικη κατηγορία ποῦχε ξεστομίσει γιὰ τὴν καπετάνισσα. Ἔνοιωθε τὸ ἄδικο ποὺ εἶχε κάμει καὶ ντρέπονταν γι' αὐτό.

Ἀποτραβήχτηκε ἀπὸ τὶς παρέες καὶ πότε ἔμεινε κλειδωμένος στὸ σπῆτι του, πότε γυρνοῦσε τὰ σοῦρουπα καὶ τὰ βράδια μοναχὸς του καὶ συλλογιόνταν τὸ κακὸ ποὺ εἶχε κάμει...

»Τὸ σκέφτηκε καλὰ κι' ἓνα βράδυ, γύρισε ξαφνικὰ στὸ κονάκι του, ἔδειωξε τὸ δοῦλο του κι' ἄνοιξε τὴν κασσέλα, ποὺ εἶχε.

Ἐβγαλε ὅ,τι ρουχικὰ εἶχε ἀπάνω κι' ὕστερα μιὰ σέλλα ποὺ μέσα στὰ σακκίδια της καὶ σὲ κάτι ροῦχα εἶχε κρυμμένο βιός. Τὰ ξέρραψε καὶ τ' ἄπλωσε πάνω στὸ τραπέζι. Ἐνα σωρὸ δίστηλα καὶ μπόλικα φλουριά. Καὶ δὲν ἦτανε λιγοστά.

Τὰ κύταζε μὲ ξαναμένα μάτια καὶ πᾶσχιζε νὰ θυμηθεῖ ποὺ τάδε τάχα. Λιγοστὰ βρῆκε δικά του. Τ' ἄλλα ἦτανε ἀπὸ πλιάτσικο καὶ μονάχα ἀπὸ πλιάτσικο.

Ὡστόσο τὰ μάζεψε ὅλα, τᾶβαλε σ' ἓνα δισάκι καὶ σιγά-σιγά βγῆκε ἀπὸ τὴν κάμαρὴ του.

Κάποια στιγμή μπήκε μέσα στο σοκάκι τής καπετάνισσας και σιγά-σιγά έφθασε μπροστά στ' άρχοντικό της.

Άμα γίνανε μεσάνυχτα, είδε την πόρτα τής καπετάνισσας ν' άνοίγει και να φεύγει τó συγγενολόϊ τής ένας-ένας κρατώντας φανάρια στα χέρια τους.

Προχώρησε πρòς την πόρτα και χτύπησε τó σήμαντρο. Πρόβαλε τó γέρικο κεφάλι του Κωνσταντή.

—Ποιός είνε; ρώτησε.

Είμαι ó Λεβεντόπουλος. [...]

—Δέν έρχομαι να ταραξώ κανέναν. Έρχομαι να την ήσυχάσω πασχίζοντας να βρώ και γώ ήσυχία.

Με τó νι και με τó σίγμα ιστόρησε στην καπετάνισσα ó Κωνσταντής την κουβέντα του με τόν Λεβεντόπουλο, κι' ή καπετάνισσα, άφοϋ τó συλλογίστηκε λίγο, είπτε με σιγουριά:

—Άς περάσει.

Σε λίγο ó Λεβεντόπουλος βρισκόταν μπρòς στην καπετάνισσα. Άκούμπησε χάμω τó δισάκι του, στάθηκε μπροστά της, την κύταξε και τής είπτε:

—Κανένας άνθρωπος, καπετάνισσα, άπ' όσους γνώρισες και νταραβερίστηκες μαζί τους, δέ σε θάμαξε καθώς σε θάμαξα έγώ. Και κανένας άντρας δέ σε μίσησε όσο έγώ. Στο νοϋ του ó άνθρωπος δέν έβαλε τó κακό, όσο τóβαλα έγώ για σένα. Μετάνοιωσα όμως. Και ό,τι πίστεψα ó ίδιος και ό,τι ξεστόμισα ήτανε πλάνη και ψέμα. Έρχομαι να γυρέψω συχώριο για τó κρίμα μου. Μα πριν μου τó δώσεις, παρακαλώ σε να μ' άκούσεις...

—Μίλα λεύτερα, τ' άποκρίθηκε ή καπετάνισσα.

Μέσα σε τούτο τó δισάκι είνε κρυμμένο βιός πολύ. Λιγοστό άπό δαϋτο είνε δικό μου, λιγοστά είνε τ' άδελφοϋ μου και τó περσότερο είνε ξένο βιός, ματοβαμμένο, πλιατσικολογημένο. Οϋτε άπ' τó δικό μου, οϋτε άπό τó ξένο, οϋτε άπ' τ' άδελφοϋ μου θέλω να κρατήσω και μιá σφάντζικα άκόμα. Έρχομαι να τ' άποθέσω στα πόδια σου. Να τó ξοδιάσεις για τόν άγώνα, δίχως να πείς οϋτε ποϋθε τóχεις, οϋτε ποιός στόδωσε. Τούτη τη χάρη σου ζητάω. Άπό δώ μέσα θέλω να φύγω φτωχός σε βιός, άλλά πλούσιος σε συχώρια, νηστικός μα ήσυχασμένος και γαλήνιος. Πόσο σ' άδίκησα τó ξέρω. Μετάνοιωσα όμως. Κι' ό,τι μπορώ να κάμω τóκαμα.

—Και φεύγοντας άπό δώ πέρα άπόψε, ποϋ λογαριάζεις να πās; ρώτησε ή καπετάνισσα.

—Στη Ρούμελη, στο Μεσολόγγι, όπου ύπάρχει άνάγκη άπό κορμιά, άπό στρατιώτες. Έκεϊ θα πάω. Θα πολεμήσω για τó γένος, για να ξεκριματιστώ και για να πλερώσω.

Η Μπουμπουλίνα ένοιωθε τά μάτια της νοτισμένα. Ό Λεβεντόπουλος είχε κατεβάσει τó κεφάλι του. Κυτοϋσε κατά γής χλωμός, άδύνατος, τσακισμένος άπό τόν πόνο κι' άπό την ταραχή.

—Είσαι ένας σωστός άντρας. Άν γελάστηκες έσύ γελάστηκα κι' έγώ. Κι' άν τά χείλια σου στάξανε φαρμάκι, στάξανε και τά δικά μου. Άνθρώποι είμαστε κι' άμαρτήσαμε κι' οί δυό.

Ό Θεός às κρίνει κατά πώς ξέρει εκείνος. Μα ξέρω πώς ó Θεός είνε μεγάλος. Σ' εύχαριστώ για ό,τι κάνεις τούτη την ώρα. Ύστερα άπό τούτα ποϋ άκουσα δέ θυμάμαι τίποτα άπό τά περασμένα. Μα δέ νομίζω σωστό να τραβηχτείς μακριά. Έχει κι' ó Μωρηās άνάγκη.

—Όχι, καπετάνισσα. Μην άμποδās την άπόφασή μου.

—Γιατί;

Γιατί ó Μωρηās δέν έχει άνάγκη τούτη την ώρα και γώ πρέπει να λείψω μακριά. Άγνωστος άνάμεσο σ' άγνώστους. Δέν άποζητάω τη ζωή, άλλά τόν τίμιο θάνατο. Καληνύχτα σου.

»Η Μπουμπουλίνα δέν είπτε σε κανέναν, οϋτε στο Γέρω του Μωρηā, οϋτε στόν γαμπρό της τόν Πάνο Κολοκοτρώνη, τó συναπάντημά της με τó Λεβεντόπουλο. Τó κράτησε μυστικό και τó μόνο ποϋ έκαμε, ήταν να δώσει τó χρήμα ποϋ παράλαβε και να βοηθήσει ώστε τά καράβια της για κάμποσον καιρό να κινηθούνε.

Τά πράγματα θα πήγαιναν καλά και ή Μπουμπουλίνα τιμημένη θα λησμονούσε τά όσα δεινά είχε τραβήξει άπό τά παιδιάτικα χρόνια της. Δέν τó κατάφερε όμως. Άλλη πίκρα πιό μεγάλη την άνάγκασε ν' άφήσει τ' Άνάπλι και να γυρίσει να κονέψει στις Σπέτσες. Και τούτη ή πίκρα φαίνεται πώς στάθηκε ή πιό μεγάλη τής ζωής της. Τó φάγωμα ποϋ ξέσπασε άνάμεσα στοϋς Έλληνες. Τó ξεσυνορισίό, ή φαγωμάρα, ó διχασμός. Την ώρα ποϋ ó όχτρος δέν είχε άκόμα παραδοθεί, οϋτε άπό τó Μορηā, οϋτε άπό την άποδέλοιπη Έλλάδα, κι' άφοϋ ξέρανε πώς έτοίμαζε φουσάτα για να πνίξει στο αίμα τó ξεσηκωμένο γένος αϋτοί τραγόντουσαν κι' έφτασαν να μάχονται και άλληλοπολεμιούταν.

»Όταν έδινε όλα τούτα σαν ξυπνή και μυαλωμένη γυναίκα, ήξερε μιá χαρά τί έκανε και τί έδινε. Τó έπραττε όμως με χαρά γιατί πίστευε πώς στο ξεσηκωμένο και λευτερωμένο γένος θάβρισκε κι' αϋτή τó δίκηο της και την άνταμοιβή. Τó μόνο ποϋ δέν είχε συλλογιστεί και δέν είχε λογαριάσει, ήτανε ή διχόνοια και τ' άλληλοφάγωμα τών Ρωμηών. Κι' όταν άρχισε κ' είδε τά πρώτα σημαδιακά φανερώματα, δέν πολυμπήκε στο νόημα, οϋτε κατάφερε να συλλάβει τó πρāμα σε όλη του την άπλωσιά. Ύστερα όμως άμα είδε τά φονικά και τη συκοφαντία, άμα είδε τά πιό καλά παλληκάρια να ξεπαστρεύονται και στρατηγούς σαν τόν Κολοκοτρώνη ν' άντικρύζουνε κατατρεγμό, έπεσε σε συλλογή κι' άρχισε ν' άναμετρά τó τί πλέρωσε για να φτάσει να βλέπει τó γένος σε τέτοια κατάντια. Μέρες τών μερῶ δέν μιλιώνταν κι' οϋτε ήθελε ν' άκούει τó παραμικρό. Κάθε μέρα έβλεπε κι' άκουγε πράματα ποϋ την ξεσήκωναν και την έκαναν ν' άφρίζει ως ποϋ μιá μέρα έβαλε κάτω τά πράματα κ' είδε πώς ó τόπος δέν την χωράει άλλο, πώς και τά σπίτια και οί δρόμοι και οί πέτρες και οί άνθρωποι τής φέρνανε στενοχώρια και τής ήρθε γλυκειά θύμιση και νοσταλγία του νησιού της. Άρχισε να συλλογāται τη φυγάλα και τόν γυρισμό στ' άρχοντικό της στις Σπέτσες.

(Στην άπόφασή της να γυρίσει στις Σπέτσες, οί προεστοί με λόγο του Στουραϊτη θέλησαν να την μεταπείσουν).

»Απάντησε: Χαίρουμε ποϋ άκούω τόσο καλά λόγια. Έμένα όμως μαράθηκε ή έμπιστοσύνη μου στόν άνθρωπο. Είνε περισσότεροι οί κακοί και λιγότεροι οί καλοί. Τούτο έβγαλα άπό τόν άγώνα. Οϋτε με συνεπαίρνουνε τά καλά τά λόγια.

Γιατί όλοι κ' οί κακοί με τέτοια λόγια ξεγελάνε. Σ' ένα όμως κάνετε λάθος. Πώς φεύγω γιατί σεκλητίζομαι. Δεν είναι αλήθεια τούτο. Μπορεί να σεκλητίζομαι μα δεν είναι τούτο λόγος να παρατήσω τον αγώνα. Φεύγω γιατί δεν έχω δουλειά ανάμεσα σε τόση φαγωμάρα και διχόνοια. Φεύγω γιατί δεν μπορώ να βλέπω να γκρεμίζονται τα όσα είχα βάλει με το νοῦ μου και φεύγω γιατί δεν πιστεύω πως θα σταματήσει ή φαγωμάρα. Το ίδιο και χειρότερο θα τρώγονται, το ίδιο και χειρότερα θα πολεμιούνται. Μην ξεγελιάστε. Όσα και να πήτε κι' όσα να σᾶς αποκρίθουνε, τίποτε δεν θ' αλλάξει, γιατί δύσκολα αλλάζουν οί άνθρωποι. Άν θέλετε μάλιστα να μ' ακούστε, μην πᾶτε πουθενά και μην πήτε τίποτα, γιατί θα μετανοήσετε γι' αυτήν την πράξη σας. Καθήστε στ' αὐγά σας. Ἐγώ δεν παρατάω τον αγώνα, αφού αφήνω τα παιδιά μου και τα καράβια μου. Θα πάω λίγο να ήσυχάσω κι' ἂν μεταχρειαστώ θα 'ρθῶ.

»Μπαρκάρισε ἑφτά ή ὥρα πρωί. Η καπετάνισσα κύταζε τριγύρω τον κάμπο του Ἀργολικού, σεργιάνιζε το μάτι της, στους Μύλους, στ' Ἀνάπλι, στο Ἴις Καλέ, ἀγνάντευε μακρυά τα βουνά και θυμήθηκε πόσες βολές είχε ἄρμενισει σε τούτα τα νερά ὁλόρθη στην πλώρη του «Ἀγαμέμνονα», κεφάλι στα καράβια της και με τί λαχτάρεις. Πόσο διαφορετικά ταξίδευε τώρα, πριν κλείσουνε τέσσερα χρόνια σωστά. Δάκρυα κυλούσανε ἀπό τα μάτια της πάνω στην κουβέρτα του καραβιοῦ. Πόσο αλάζανε οί καιροί! Τόσα χρόνια που κατάπτε τόσες πίκρες κι' ἀντίκρουσε τόσους χαμούς ποτέ δεν είχε λογιᾶσει τέτοια φευγάλα, ποτέ δεν ἔβαλε με το νοῦ της πως θ' ἄρμενιζε στον Ἀργολικό γιά να ξαναγυρίσει στο σπιτικό της, μακρυά ἀπό τον αγώνα, μπουχτισμένη ἀπό την ἀναγούλα που της φέρνανε κάποια φερσίματα. Και να της τόλεγε ἄνθρωπος δεν θα το πίστευε. Χίλια κακά είχε βάλει με το νοῦ της ἅμα ἀνασκουμπώθηκε, νέα ἀκόμη, γιά τον αγώνα. Να χάσει ὅλα τα παιδιά της ἀπό βόλι τούρκικο ή σπαθί, να χάσει τη ζωή της, το βίος της, να σκλαβωθεί... Ὅλα είχανε ἀπεράσει ἀπό το νοῦ της, ἔξδν ἀπό την ἰδέα πως ἄδικα πολεμοῦσε και πως ή φαγωμάρα ἀνάμεσο στους Ἑλληνες θα την ἔκανε να ἀποτραβηχτεῖ τσακισμένη στο νησί της. Ποτέ δεν σκέφτηκε να φύγει, ἅμα τη βρίζανε την ἴδια, ἅμα τη λέγανε πρόστυχη, παληογυναίκα και πλιατσικολόγα. Ἄμα όμως ἔβλεπε ἑλληνικό μολύβι να τρυπάει στήθια ἑλληνικά την ὥρα που ὁ Τούρκος πολεμοῦσε στη Ρούμελη και στο Μωρηά κ' ετοίμαζε να κατεβάσει φουσαῖτα και να πνίξει στο αἷμα το κίνημα, την ἔπιανε θυμός κι' ἀγανάκτηση, συχαμάρα και πόθος να τραβηχτεῖ μακρυά. Στην ἀρχή είχε πικραθεῖ μα πίστεψε πως το πρᾶμα δεν ήτανε να βαστάξει.

Ἄμα όμως εἶδε πως ή φαγωμάρα μπήκε σ' ἄγριο δρόμο δίχως τελειωμό, δεν ήθελε με κανένα τρόπο να μείνει. Εἶχε στείλει γραφή ἀπό μέρες στο νησί σε κάτι δικούς της ἄνθρώπους να τοιμάσουνε το σπίτι της, ὅπου ήθελε να γύρει το πονεμένο της κεφάλι μπᾶς και ήσυχάσει. Δεν το πίστευε όμως. Γιατί ή πίκρα της ήτανε τόση κι' οί ἐλπίδες της την είχανε τόσο πολὺ τσακίσει που δεν πίστευε πως θα ζοῦσε δίχως ἐλπίδες και ὄνειρα.

Ν' αλάξει ζωή τόσο εὔκολα ὁ ἄνθρωπος δὲ γίνεται. Τέτοια ἀλλαγὴ φορτωμένη κι' ἀπό τόση πίκρα δεν ἀφήνουνε τον ἄνθρωπο οὔτε να ήσυχάσει, οὔτε να χαρεῖ, οὔτε να ζήσει. Τον τραβᾶνε σε μιὰ μαραζιάρικη ζωή και τότε φέρνουνε με γοργὰ βήματα στον τάφο.

Ἔτσι και ή Μπουμπουλίνα καθὼς ἔβλεπε τούτο το γνῶριμο πέλαγος και τριγύρω τα βουνά του Μωρηά, τα χαιρετοῦσε. Καμιὰ ἐλπίδα δεν ἄνθιζε μέσα της πως θα τα ματαδεῖ, πως θα ξαναζήσει τις ὥρες και τις λαχτάρεις που εἶχε ζήσει στα πολλά χρόνια της προσμονῆς και της ἐτοιμασίας και στα λίγα του αγώνα.

Γιά τούτο τα πρόσεχε ἑνα-ἑνα και τα χαιρετοῦσε με δάκρυα στα μάτια, καθὼς χαιρετάει κανείς μέρη και ἄνθρώπους που λογιᾶζει να μη τοὺς ματαῖδεῖ. Ἔτσι πέρασε στην κουβέρτα του καραβιοῦ ὅλο το ταξίδι ὡς την ὥρα που πιάσανε τον κάβο του νησιοῦ και σε λίγο φουντάρανε στο λιμάνι.

[...] Ἡ καπετάνισσα πέθανε χτυμημένη ἀπὸ το βόλι γραικοῦ και Σπετσιώτη.

Ἔτσι τέλεψε ή καπετάνισσα πριν προκάμει να δεῖ λεύτερο το ξεσηκωμένο γένος και να γευτεῖ ἕναν καρπὸ ἀπὸ τοὺς κόπους και τον ἰδρωτά της.

Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα, τοιχογραφία στο Ναυπηγείο TINSA στο Μοντεβιδέο της Ουρουγουάης.
(Πηγή: <https://fundacionmariatsakos.org>)

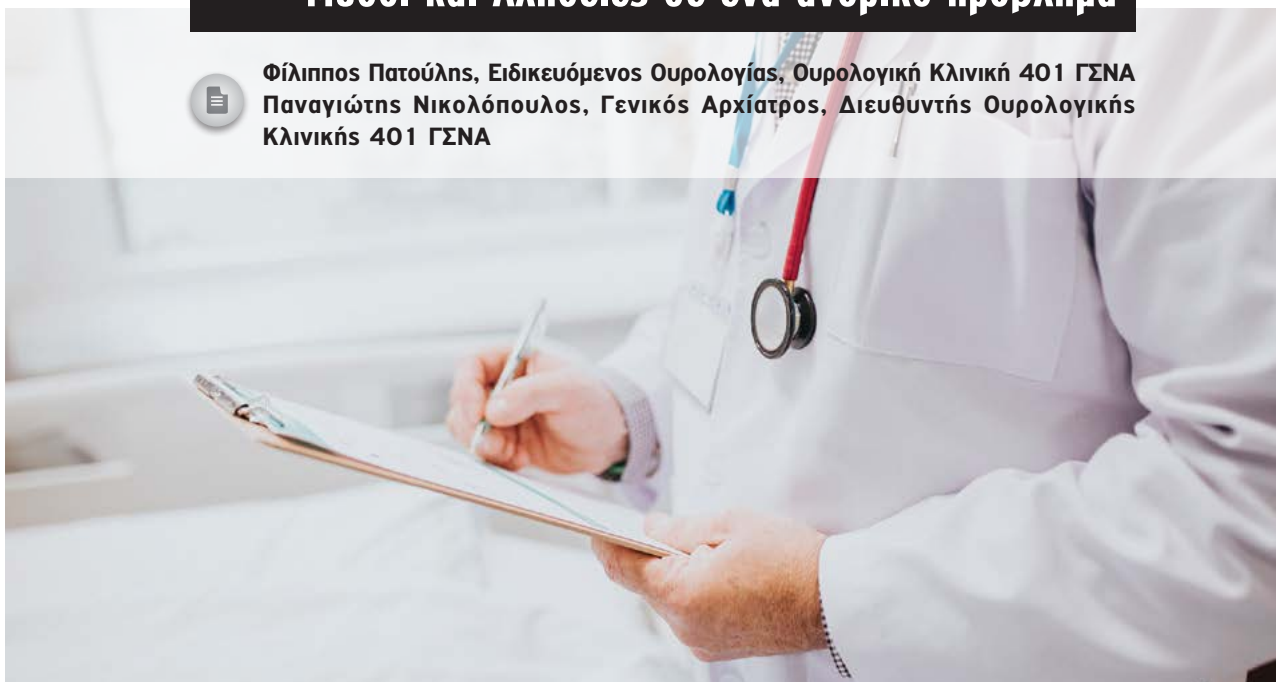

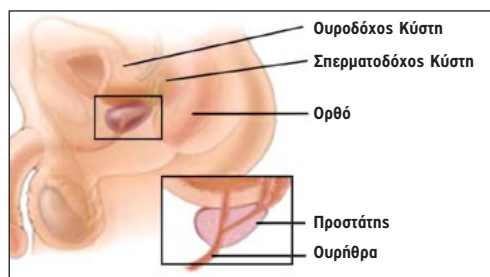
Προστάτης:

Μύθοι και Αλήθειες σε ένα ανδρικό πρόβλημα

Φίλιππος Πατούλης, Ειδικευόμενος Ουρολογίας, Ουρολογική Κλινική 401 ΓΣΝΑ
Παναγιώτης Νικολόπουλος, Γενικός Αρχίατρος, Διευθυντής Ουρολογικής Κλινικής 401 ΓΣΝΑ

Ο προστάτης είναι ένας μικρός αδένας στους άνδρες, μεγέθους καρδιού, που βρίσκεται κάτω από την ουροδόχο κύστη, μπροστά από το ορθό και περιβάλλει το αρχικό τμήμα της ουρήθρας, του σωλήνα δηλαδή δια του οποίου τα ούρα που είναι αποθηκευμένα στην κύστη, αποβάλλονται στο εξωτερικό περιβάλλον (**Εικ. 1**). Ο κύριος ρόλος του, στην αναπαραγωγική ηλικία, είναι η παραγωγή συστατικών που εμπλουτίζουν το σπέρμα. Με την πρόοδο της ηλικίας, ο προστάτης μπορεί να προκαλέσει

Εικ. 1. Ανατομία του κατώτερου ουροποιητικού στον άνδρα

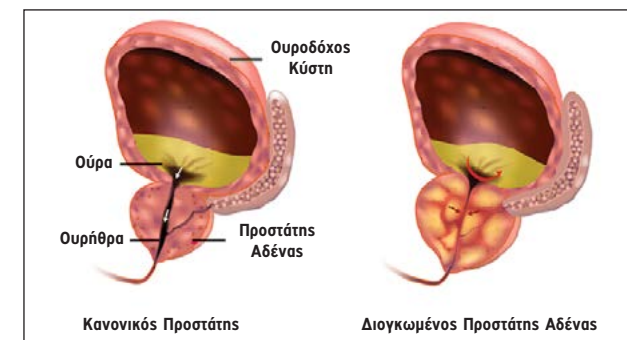
προβλήματα, συχνότερα από τα οποία είναι η καλοήθης υπερπλασία και ο καρκίνος. Αυτές οι καταστάσεις επηρεάζουν την επιβίωση και την ποιότητα ζωής εκατομμυρίων ανδρών παγκοσμίως, αλλά, με έγκαιρη διάγνωση και θεραπεία, ελέγχονται σε ικανοποιητικό βαθμό.

Καλοήθης Υπερπλασία του Προστάτη

Η καλοήθης υπερπλασία του προστάτη (ΚΥΠ), είναι μια κοινή κατάσταση που απασχολεί τους περισσότερους άνδρες καθώς γερνούν. Ο προστάτης αυξάνεται σε μέγεθος, στα πλαίσια μιας καλοήθους διεργασίας. Αυτή η διόγκωση μπορεί να πιέζει την ουρήθρα, στενεύοντας τον αυλό της και δυσκολεύοντας έτσι την ομαλή ροή των ούρων (**Εικ. 2**). Επιδημιολογικές μελέτες σε Βόρειο Αμερική, Ευρώπη και Ασία, έδειξαν ότι η ηλικία αποτελεί το βασικότερο παράγοντα κινδύνου για εμφάνιση και εξέλιξη της νόσου. Αφορά το 8% των ανδρών που διανύουν την 4^η δεκαετία της ζωής τους, το 50% αυτών που διανύουν την 6^η δεκαετία και το 80% αυτών που διανύουν την 9^η δεκαετία. Περίπου το 25% του συνόλου των ανδρών στις ΗΠΑ αντιμετωπίζει συμπτώματα από ΚΥΠ και σχεδόν οι μισοί από αυτούς έχουν μέτρια έως σοβαρά προβλήματα που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής τους και απαιτούν αντιμετώπιση.

Αιτιολογία

Οι ακριβείς αιτίες της ΚΥΠ δεν είναι πλήρως κατανοητές, αλλά συνδέονται κυρίως με την ηλικία και τις ορμονικές αλλαγές. Καθώς οι άνδρες γερνούν, τα επίπεδα της τεστοστερόνης μειώνονται, ενώ αυξάνονται άλλες ορμόνες, όπως η διυδροτεστοστερόνη (DHT), η οποία προκαλεί πολλαπλασιασμό και ανάπτυξη των κυττάρων του προστάτη. Άλλοι παράγοντες κινδύνου περιλαμβάνουν:

Εικ. 2. Καλοήθης Υπερπλασία του Προστάτη

► **Οικογενειακό ιστορικό:** Εμφάνιση της νόσου σε πατέρα ή αδερφό

► **Παχυσαρκία και έλλειψη άσκησης:** Η αύξηση του δείκτη μάζας σώματος σε συνδυασμό με την απουσία άσκησης συνδέονται με μεγαλύτερο κίνδυνο εμφάνισης συμπτωμάτων.

► **Χρόνιες παθήσεις:** Σακχαρώδης διαβήτης, υπέρταση και καρδιακές παθήσεις

► **Διατροφή και τρόπος ζωής:** Η δυτική διατροφή, πλούσια σε κόκκινο/επεξεργασμένο κρέας, κορεσμένα λιπαρά και ζάχαρη, αυξάνει σημαντικά τον κίνδυνο καλοήθους υπερπλασίας του προστάτη. Αντιθέτως, η κατανάλωση σταυρανθών λαχανικών (μπρόκολο, κουνουπίδι), ντομάτας (λυκοπένιο), ψαριών (Ω-3), συμβάλλουν στην καλή υγεία του προστάτη. Επίσης, η υψηλή κατανάλωση καφεΐνης, αλκοόλ ή υγρών το βράδυ μπορεί να επιδεινώσει τα συμπτώματα που προκαλεί η ΚΥΠ, χωρίς όμως να αποτελούν άμεσες αιτίες.

Συμπτωματολογία

Η ΚΥΠ μπορεί να μετατρέψει απλές καθημερινές δραστηριότητες σε μείζον πρόβλημα. Τα κύρια συμπτώματα είναι τα προβλήματα ούρησης, γνωστά ως συμπτώματα κατώτερου ουροποιητικού συστήματος (LUTS). Αυτά περιλαμβάνουν:

➤ **Συμπτώματα πλήρωσης (ερεθιστικά):** συχνουρία, νυκτουρία, επιτακτικότητα, ακράτεια ούρων

➤ **Συμπτώματα κένωσης (αποφρακτικά):** καθυστέρηση στην έναρξη, μείωση της ακτίνας των ούρων, διακοπτόμενη ούρηση, ούρηση με πίεση της κοιλιάς ή ούρηση σε σταγόνες

➤ **Συμπτώματα μετά την ούρηση:** σταγονοειδής απώλεια ούρων, αίσθημα ατελούς κένωσης της κύστης.

Τα παραπάνω συμπτώματα επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα ζωής. Για παράδειγμα, η νυκτουρία διαταράσσει τον ύπνο, προκαλώντας κούραση, μειωμένη συγκέντρωση και χαμηλή ενέργεια την επόμενη μέρα. Πολλοί άνδρες αποφεύγουν κοινωνικές εξόδους, ταξίδια ή αθλήματα, επειδή πρέπει να προγραμματίζουν στάσεις σε τουαλέτες. Αυτό μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνική απομόνωση, άγχος ή ακόμα και κατάθλιψη. Στην δουλειά, η συχνή ούρηση μειώνει την παραγωγικότητα, ενώ η ατελής κένωση μπορεί να προκαλέσει χρόνιο πόνο ή λοιμώξεις. Αν η ΚΥΠ αφεθεί χωρίς θεραπεία, μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές επιπλοκές, όπως πλήρη αδυναμία ούρησης (επίσχεση ούρων), πέτρες στην κύστη, αιματοουρία, οξείες λοιμώξεις ουροποιητικού ή ακόμα και επιδείνωση της νεφρικής λειτουργίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι επειδή η νόσος εξελίσσεται αργά, πολλοί άνδρες εξοικειώνονται με τα συμπτώματα, με αποτέλεσμα να καθυστερούν να αναζητήσουν ιατρική συνδρομή. Θεωρούν ότι συμπτώματα όπως για παράδειγμα η νυκτουρία είναι φυσιολογικά αναμενόμενα με την ηλικία και δεν επισκέπτονται τον ουρολόγο, παρά μόνο όταν εμφανιστεί κάποια από τις προαναφερθείσες επιπλοκές της νόσου.

Φαρμακευτική θεραπεία

➤ **Φυτικά εκχυλίσματα:** εμπειρική θεραπεία που μπορεί να προσφέρει ανακούφιση από τα συμπτώματα, σε αρχικά στάδια της νόσου.

➤ **Α-αναστολείς:** προκαλούν χαλάρωση των λείων μυϊκών ινών του κατώτερου ουροποιητικού, βελτιώνοντας έτσι την ροή των ούρων. Σε μεγάλο ποσοστό προκαλούν μείωση της ποσότητας του αποβαλλόμενου σπέρματος κατά την εκσπερμάτιση (παλίνδρομη εκσπερμάτιση)

➤ **Αναστολείς 5-α αναγωγάσης:** δρουν μέσω ορμονικών μηχανισμών, μειώνοντας ως έναν βαθμό το μέγεθος του προστάτη. Δεν συνιστώνται σε νεότερους άνδρες, καθώς προκαλούν συχνά σεξουαλική δυσλειτουργία.

➤ **Αντιχολινεργικά φάρμακα:** μειώνουν την σύσπαση του εξωστήρα μυός της κύστης, βελτιώνοντας έτσι τα ερεθιστικά συμπτώματα.

➤ **Συνδυασμοί των παραπάνω σε ένα σκεύασμα:** Θα πρέπει να τονιστεί ότι η φαρμακευτική θεραπεία είναι συμπτωματική, δεν στοχεύει δηλαδή στην αιτία του προβλήματος, απλά βελτιώνει το σύμπτωμα. Για τον λόγο αυτό, δεν διακόπτει την φυσική πορεία της νόσου και μειώνεται η αποτελεσματικότητά της με την πάροδο των ετών. Οι ασθενείς που λαμβάνουν τέτοιες θεραπείες πρέπει να ελέγχονται συστηματικά και να αξιολογείται η επάρκειά τους σε συνδυασμό με την εξέλιξη της νόσου, ώστε να μην καθυστερεί, με απρόβλεπτες συνέπειες, η οριστική θεραπεία της ΚΥΠ, που είναι μόνο χειρουργική.

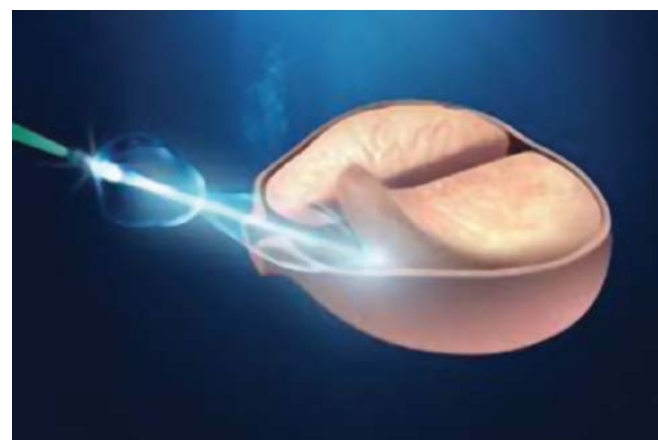
Χειρουργική θεραπεία

➤ **Η διουρηθρική προστατεκτομή (TURISP)** είναι η κλασική χειρουργική μέθοδος αντιμετώπισης της ΚΥΠ, όπου

Εικ. 3. Διουρηθρική προστατεκτομή με ηλεκτρικό ρεύμα (TURISP)

μέσω της ουρήθρας αφαιρείται το μεγαλύτερο μέρος του προστάτη, με χρήση ηλεκτρικού ρεύματος (**Εικ. 3**). Συνδυάζει ασφάλεια και αποτελεσματικότητα, παρέχοντας, επίσης, ικανή ποσότητα ιστού για ιστολογική εξέταση. Για τον λόγο αυτόν, θεωρείται ακόμη παγκοσμίως η μέθοδος εκλογής, το “gold standard” στην χειρουργική της ΚΥΠ. Συχνότερη επιπλοκή της είναι η παλίνδρομη εκσπερμάτιση, ενώ σε εξαιρετικά σπάνιες περιπτώσεις συνοδεύεται από σοβαρή αιμορραγία ή ακράτεια ούρων.

Εικ. 4. HoLEP προστατεκτομή με χρήση laser

➤ **HoLEP/MoLEP: Ενδοσκοπική Εκπυρήνιση του Προστάτη με Λείζερ Ολμίου:** Το HoLEP/MoLEP (Holmium Laser Enucleation of the Prostate) χρησιμοποιεί λείζερ ολμίου για να αφαιρέσει ακριβώς τον πλεονάζοντα ιστό του προστάτη, αφήνοντας μια φυσική κοιλότητα σαν να είχε γίνει ανοιχτή χειρουργική

(**Εικ. 4**). Γίνεται μέσω της ουρήθρας, χωρίς τομές, και είναι ιδανικό για μεγάλους προστάτες. Σε σύγκριση με την TURISP, έχει παρόμοια αποτελέσματα στην βελτίωση ροής ούρων και λοιπών συμπτωμάτων, αλλά μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα σε μεγαλύτερους προστάτες, άνω των 100 gr. Σημαντικό είναι ότι, σε σχέση με άλλες μεθόδους που χρησιμοποιούν laser, δεν εξαχνώνει αλλά τέμνει, παρέχοντας έτσι ιστό για βιοψία. Απαιτεί, ωστόσο, εξειδικευμένη χειρουργική ομάδα, γιατί είναι μέθοδος τεχνικά πιο απαιτητική με δυνητικά συχνότερες επιπλοκές.

➤ **Aquablation: Θεραπεία με ρομποτικά ελεγχόμενο πίδακα νερού:** Το Aquablation είναι μια νεότερη μέθοδος που χρησιμοποιεί ρομποτικό σύστημα για να αφαιρέσει προστατικό ιστό με υψηλής ταχύτητας πίδακα νερού (στείρου αλατόνευρου),

Εικ. 5. Προστατεκτομή με χρήση νερού και ρομποτική καθοδήγηση (Aquablation)

καθοδηγούμενο από υπέρηχο και κάμερα σε πραγματικό χρόνο (Εικ. 5). Δεν χρησιμοποιεί θερμότητα, μειώνοντας τον κίνδυνο βλάβης σε νεύρα. Είναι εξαιρετικά υποσχόμενη μέθοδος, που αναμένεται να φέρει επανάσταση στην χειρουργική του προστάτη, καθώς συνδυάζει υψηλή ακρίβεια, ασφάλεια και αποτελεσματικότητα σε οποιοδήποτε μέγεθος προστάτη, μικρό χειρουργικό χρόνο (κάτω από 30 λεπτά), μικρό χρόνο παραμονής (1 ημέρα) στο νοσοκομείο και ελάχιστες επιπλοκές, με μελέτες να αναφέρουν διατήρηση φυσιολογικής εκσπερμάτισης ως και σε 80% των ασθενών. Μειονεκτήματα επί του παρόντος είναι το υψηλό κόστος και η απουσία μακροχρόνιας παρακολούθησης των ασθενών.

Μύθοι και Αλήθειες για την Καλοήγη Υπερπλασία

ΜΥΘΟΣ: Είναι φυσιολογικό να πηγαίνω συχνά στην τουαλέτα στην ηλικία μου.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η κύστη πρέπει να διατηρεί πάντα την ικανότητα αποθήκευσης και ευχερούς αποβολής των ούρων, και οποιαδήποτε διαταραχή σε αυτά είναι λόγος επίσκεψης στον ουρολόγο.

ΜΥΘΟΣ: Αν χειρουργήσεις τον προστάτη, «καταστρέφεις» σαν άνδρας.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Οποιαδήποτε χειρουργική μέθοδος που γίνεται για καλοήγη υπερπλασία και όχι κακοήθεια, δεν διατα-

ράσσει την σεξουαλική λειτουργία, παρά μόνο την εκσπερμάτιση και συνεπώς την ικανότητα τεκνοποίησης. Με άλλα λόγια «όσο άνδρας είσαι πριν το χειρουργείο τόσο παραμένεις και μετά».

ΜΥΘΟΣ: Μετά το χειρουργείο, τα συμπτώμα-

τα επιδεινώνονται ή θα έχεις ακράτεια.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η ακράτεια μετά την προστατεκτομή για ΚΥΠ ανέρχεται, σε έμπειρα χέρια, σε ποσοστό μικρότερο του 2%. Άμεσα, μετεγχειρητικά, υπάρχουν ερεθιστικά συμπτώματα, συχνά χειρότερα από πριν, που διαρκούν 20-60 ημέρες, προοδευτικώς βελτιούμενα και οφείλονται στον τραυματισμό που προκαλεί στους ιστούς το χειρουργείο και στον χρόνο που απαιτείται για την ολοκλήρωση της επούλωσης, σε ένα σύστημα που είναι υποχρεωμένο να λειτουργεί αδιάκοπα. Εξαίρεση αποτελούν οι άνδρες που καταλήγουν να χειρουργηθούν με μεγάλη καθυστέρηση, στους οποίους η χρόνια απόφραξη έχει προκαλέσει μη αναστρέψιμες βλάβες στο μυϊκό τοίχωμα της ουροδόχου κύστης.

ΜΥΘΟΣ: Έχω βγάλει τον προστάτη μου, επομένως δεν επισκέπτομαι ξανά τον ουρολόγο.

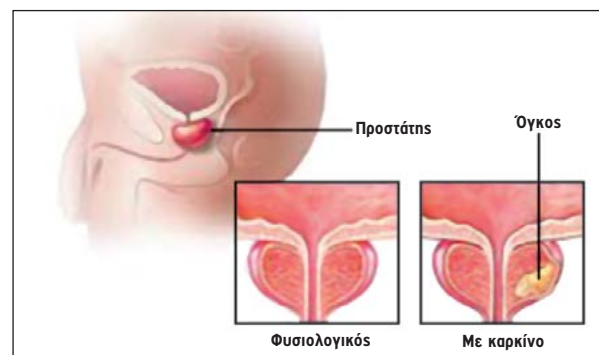
ΑΛΗΘΕΙΑ: Η προστατεκτομή για ΚΥΠ αφαιρεί το μεγαλύτερο μέρος του αδένα, αφήνοντας άθικτη στην θέση της την περιφερική του ζώνη. Επομένως, κανένας χειρουργημένος ασθενής δεν απαλλάσσεται ούτε από την πιθανότητα να αναπτύξει μελλοντικά κακοήθεια στον υπολειπόμενο αδένα ούτε και από την υποχρέωση ετήσιου ελέγχου από ουρολόγο.

ΜΥΘΟΣ: Χειρουργήθηκα για προστάτη και γι' αυτό μετά έβγαλα καρκίνο.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Οι χειρουργημένοι άνδρες για ΚΥΠ έχουν την ίδια πιθανότητα μελλοντικής ανάπτυξης κακοήθειας με τον γενικό πληθυσμό. Επιπλέον, σε ορισμένους ασθενείς, χωρίς καμία προηγούμενη υποψία ή ένδειξη, ανευρίσκεται κατά την βιοψία του αφαιρεθέντος παρασκευάσματος μικροσκοπική ανάπτυξη καρκίνου, για την οποία προφανώς δεν ευθύνεται η επέμβαση. Οι ασθενείς αυτοί, αν δεν χειρουργούνταν, θα οδηγούνταν στην διάγνωση του καρκίνου αργότερα, μέσα από κλινικές ή εργαστηριακές ενδείξεις.

Καρκίνος του Προστάτη

Ο καρκίνος του προστάτη είναι ο συχνότερος καρκίνος στους άνδρες άνω των 65 ετών, με αργή ανάπτυξη και κατά κανόνα καλή πρόγνωση. Ωστόσο, σε παραμελημένες περιπτώσεις μπορεί να εξαπλωθεί σε άλλα όργανα (συνήθως λεμφαδένες και οστά) και να γίνει απειλητικός για την ζωή. Οι παράγοντες κινδύνου περιλαμβάνουν την ηλικία (άνω των 50), οικογενειακό ιστορικό (συγγενείς πρώτου βαθμού), μαύρη φυλή, παχυσαρκία, διατροφή πλούσια σε κόκκινο κρέας και χρόνια λήψη αλκοόλ.

Εικ. 6. Καρκίνος του Προστάτη

Επιδημιολογικά δεδομένα

Σύμφωνα με τελευταία στοιχεία, το 2026 αναμένονται στις ΗΠΑ περίπου 333.830 νέα κρούσματα καρκίνου προστάτη και 36.320 θάνατοι. Είναι ο δεύτερος συχνότερος καρκίνος στους άνδρες παγκοσμίως, με 1,47 εκατομμύρια κρούσματα το 2022, και προβλέπεται αύξηση σε 2,4 εκατομμύρια μέχρι το 2040.

Περίπου 1 στους 8 άνδρες θα διαγνωστεί στην ζωή του με καρκίνο στον προστάτη και ο κίνδυνος αυξάνεται με την ηλικία –πάνω από 60% των ανδρών άνω των 80 έχουν καρκινικά κύτταρα χωρίς συμπτώματα. Ωστόσο, το ποσοστό 5ετούς επιβίωσης για πρώιμα στάδια ανέρχεται στο εντυπωσιακό για κακοήθεια ποσοστό άνω του 99%. Αυτό επιβεβαιώνει την αξίας της έγκαιρης διάγνωσης· είναι άλλωστε χαρακτηριστικό ότι η ανίχνευση της νόσου μέσω συστηματικού screening του πληθυσμού, από το 1993 και μετά, έχει μειώσει τους θανάτους κατά 53%.

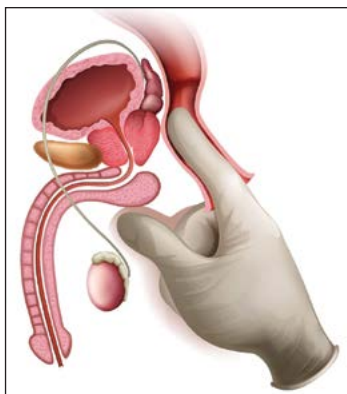
Συμπτωματολογία

Στα πρώιμα στάδια, συχνά δεν υπάρχουν τυπικά συμπτώματα, παρά μόνο αυτά της καλοήθους υπερπλασίας, που κατά κανόνα συνυπάρχει στις ηλικίες αυτές και αναφέρθηκαν παραπάνω. Σε προχωρημένα στάδια, η νόσος προκαλεί προβλήματα ούρησης, όπως επιτακτικότητα, αδύναμη ροή ή αιματουρία. Προοδευτικά, και αν μείνει χωρίς αντιμετώπιση, μπορεί να εμφανιστούν πόνος στα οστά, απώλεια βάρους ή κόπωση (Εικ. 6).

Διάγνωση

Δακτυλική εξέταση: Η δακτυλική εξέταση (DRE) είναι μια απλή μέθοδος όπου, λόγω της θέσης του αδένα, ο ουρολόγος μπορεί και ψηλαφά τον προστάτη μέσω του ορθού για να εντοπίσει ανωμαλίες στο μέγεθος ή την σύσταση (**Εικ. 7**). Αποτελεί έτσι βασική, ανώδυνη μέθοδο πρώιμης ανίχνευσης καρκίνου και άλλων παθήσεων (π.χ. υπερπλασία, φλεγμονές). Συνιστάται επίσης για άνδρες άνω των 50 ετών ή 40-45 ετών με οικογενειακό ιστορικό, συνδυαστικά με την εξέταση PSA. Παρά τις σημαντικές πληροφορίες που προσφέρει, δεν αρκεί ως ανεξάρτητη δοκιμή, καθώς μια φυσιολογική δακτυλική εξέταση δεν αποκλείει την παρουσία καρκίνου.

PSA: Το Ειδικό Προστατικό Αντιγόνο -PSA (Prostate-Specific Antigen) είναι μια πρωτεΐνη που παράγεται φυσιολογικά από τα προστατικά κύτταρα και υπερπαράγεται, με αποτέλεσμα να ανιχνεύεται αυξημένη στο αίμα, σε κάθε περίπτωση που διαταράσσεται η αρχιτεκτονική των κυττάρων, όπως καρκίνος, φλεγμονές ή καλοήγη υπερπλασία. Κατά τον έλεγχο του PSA, αξιολογείται όχι μόνο η απόλυτη τιμή του αλλά και ο ρυθμός ετήσιας αύξησης, που δεν πρέπει να υπερβαίνει το 0,8 ανά έτος. Αποτελεί ευαίσθητο, αλλά όχι ειδικό δείκτη, που σημαίνει ότι μια υψηλή τιμή δεν υποδηλώνει υποχρεωτικά καρκίνο του προστάτη, αλλά η αύξησή του σε ασθενείς με ήδη γνωστό και διαγνωσμένο καρκίνο παραπέμπει πάντα σε πρόοδο της νόσου. Οι ευρωπαϊκές κατευθυντήριες οδηγίες για 2025

Εικ. 7. Δακτυλική εξέταση του Προστάτη

συνιστούν ετήσια μέτρηση του PSA:

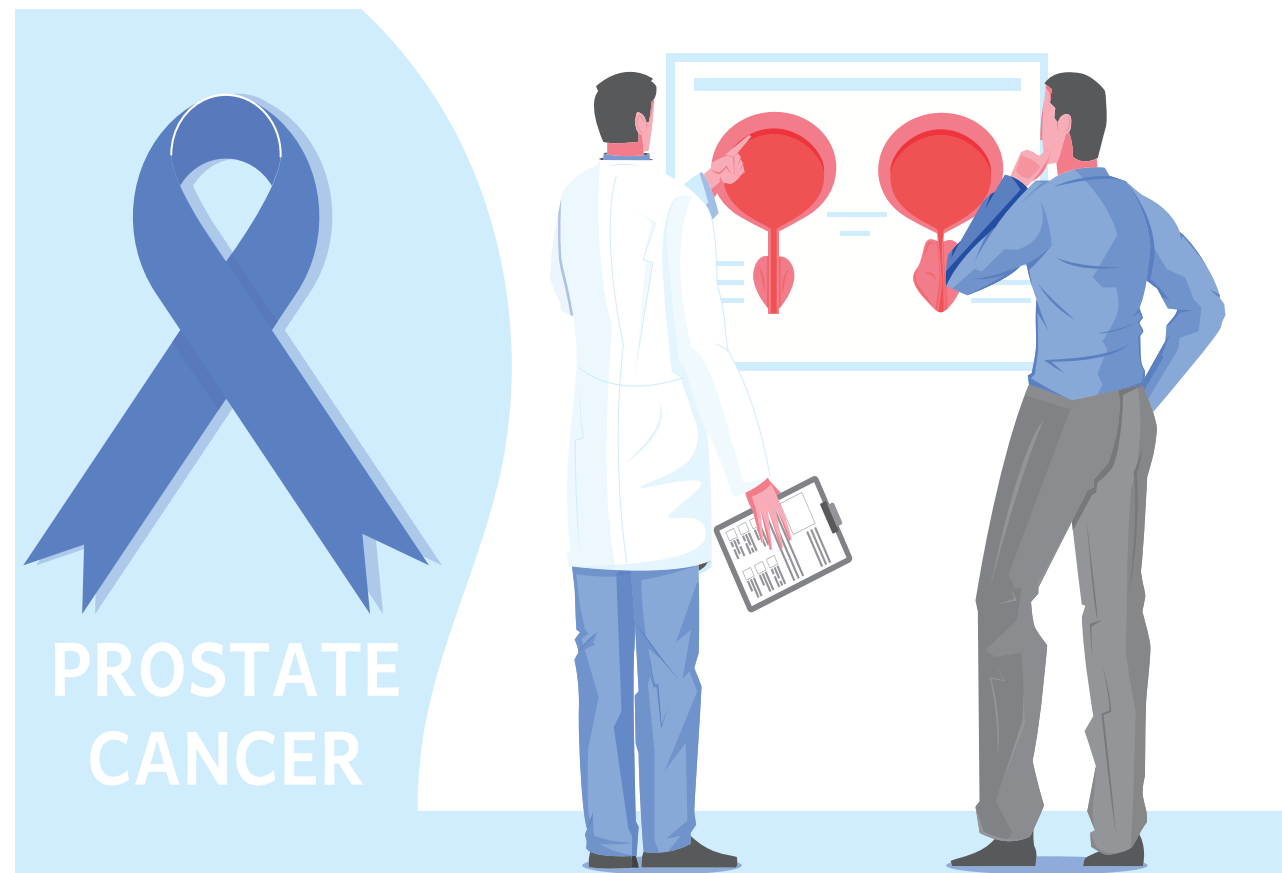
- Σε όλους τους άνδρες άνω των 50 ετών
- Για άνδρες με οικογενειακό ιστορικό καρκίνου προστάτη ή άνδρες της μαύρης φυλής άνω των 45 ετών
- Σε άνδρες άνω των 40 ετών που

έχουν γνωστή μετάλλαξη του γονιδίου 2 του καρκίνου του μαστού (BRCA2)

• Άνδρες άνω των 85 ετών, με πρακτικά προσδόκιμο ζωής κάτω των δέκα ετών δεν χρήζουν ετήσιας μέτρησης για να αποφεύγεται η υπερθεραπεία της νόσου και η ταλαιπωρία των ασθενών.

➤ **Πολυπαραμετρική Μαγνητική Τομογραφία Προστάτη (mpMRI):** Η πολυπαραμετρική μαγνητική τομογραφία (mpMRI) είναι προχωρημένη απεικόνιση, που ανασυνδυάζει εικόνες από τομές του προστάτη, για να εντοπίσει με ακρίβεια ύποπτες περιοχές που χρήζουν ιστολογικής ταυτοποίησης. Βοηθά να αποφευχθούν άσκοπες βιοψίες, που γίνονταν παλαιότερα λόγω αυξημένης τιμής PSA, και προσφέρει, όταν συνδυάζεται με fusion βιοψία, υψηλή διαγνωστική αξία. Κύρια ένδειξη της είναι η αύξηση της τιμής του PSA, η ύποπτη δακτυλική εξέταση ή συνδυασμός των δύο. Μειονέκτημα αποτελεί το κόστος, καθώς, παρά τις έως τώρα προσπάθειες, εξακολουθεί να μην καλύπτεται από τα ασφαλιστικά ταμεία.

➤ **Fusion Βιοψία:** Η fusion βιοψία (MRI-US fusion biopsy) συνδυάζει την εικόνα της πολυπαραμετρικής MKI με

αυτήν του διορθικού υπερηχογραφήματος σε πραγματικό χρόνο, για απόλυτα στοχευμένη βιοψία. Είναι πολύ πιο ακριβής από την παραδοσιακή διορθική βιοψία, η οποία παίρνει τυχαία δείγματα από όλο τον προστάτη, χωρίς συγκεκριμένη καθοδήγηση, μειώνοντας λάθη και επαναλήψεις. Επιπλέον, η fusion βιοψία μειώνει τον αριθμό των δειγμάτων που χρειάζονται από ύποπτες περιοχές, βελτιώνοντας την ακρίβεια και μειώνοντας τις επιπλοκές. Για την εκτέλεσή της απαιτείται γενική αναισθησία και η προσπέλαση γίνεται δια του περινέου και όχι του ορθού, μειώνοντας τα ποσοστά λοίμωξης, σε σχέση με την παλαιά διορθική βιοψία.

Η ευρεία εφαρμογή της πολυπαραμετρικής μαγνητικής την τελευταία πενταετία, σε συνδυασμό με την fusion βιοψία, έχει αλλάξει την ζωή των ουρολόγων και των ασθενών, προσφέροντας ασφάλεια και ακρίβεια στην διάγνωση και απαλλάσσοντας από άσκοπη ταλαιπωρία, που αυξάνει την νοσηρότητα. Επιπλέον, δίνει οριστική, κατά το δυνατόν, απάντηση στο ερώτημα αν υπάρχει καρκίνος, ελαττώνοντας εντυπωσιακά τα ποσοστά λάθους και συμβάλλοντας έτσι, με μια πιο εξατομικευμένη προσέγγιση, στην κατεύθυνση της πρώιμης διάγνωσης, μειώνοντας παράλληλα τα επίπεδα ανασφάλειας και άγχους ασθενών και ουρολόγων.

Θεραπεία του Καρκίνου του Προστάτη

► Τοπικά εντοπισμένη νόσος

- **Ενεργός παρακολούθηση:** σε ασθενείς με αργά εξελισσόμενη, χαμηλής κακοήθειας νόσο. Αποφεύγεται η υπερ-θεραπεία με τις επιπλοκές που την συνοδεύουν, απαιτεί όμως στενή παρακολούθηση με επαναληπτικές μαγνητικές τομογραφίες ή/και βιοψίες, ώστε να επιλεγεί έγκαιρα, όταν απαιτηθεί, οριστική θεραπεία.

- **Εστιακή θεραπεία** (κρυοθεραπεία, θερμοθεραπεία).

- **Ριζική προστατεκτομή:** ανοικτή, λαπαροσκοπική ή ρομποτικά υποβοηθούμενη. Προσφέρει τον καλύτερο ογκολογικά έλεγχο της νόσου, συνοδεύεται, όμως, από λειτουργικές επιπλοκές (ακράτεια, στυτική δυσλειτουργία). Αποτελεί μέθοδο εκλογής σε ασθενείς κάτω των 75 ετών.

- **Εξωτερική Ακτινοθεραπεία** (μόνη ή σε συνδυασμό με ορμονοθεραπεία): προσφέρει ικανοποιητικό έλεγχο της νόσου σε ασθενείς που δεν επιθυμούν ή δεν μπορούν, λόγω συνοσηρότητας, να χειρουργηθούν.

- **Βραχυθεραπεία** (εμφύτευση ενδοπροστατικά ραδιενεργών κόκκων).

► Μεταστατική νόσος

- **Ορμονοθεραπεία 1^{ης} και 2^{ης} γραμμής:** καταστέλλει προσωρινά την παραγωγή τεστοστερόνης, που τρέφει τα καρκινικά κύτταρα.

- **Χημειοθεραπεία.**

Μύθοι και Αλήθειες για τον Καρκίνο του Προστάτη

ΜΥΘΟΣ: Αν κάνεις βιοψία, υπάρχει κίνδυνος διασποράς της νόσου.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η βιοψία δια λεπτής βελόνης είναι ασφαλής μέθοδος, απαραίτητη για να τεκμηριωθεί η διάγνωση και να

επιλεγεί η κατάλληλη θεραπεία.

ΜΥΘΟΣ: Κάνω κάθε χρόνο έλεγχο του PSA και όσο παραμένει φυσιολογικό, δεν επισκέπτομαι ουρολόγο.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Το PSA είναι ένας ευαίσθητος, αλλά όχι ειδικός καρκινικός δείκτης, που πρέπει να αξιολογείται σε συνδυασμό με την κλινική εξέταση και να συνεκτιμάται ο ρυθμός αύξησής του.

ΜΥΘΟΣ: Ριζική προστατεκτομή σημαίνει μόνιμη ακράτεια και σεξουαλική δυσλειτουργία.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Η ριζική προστατεκτομή προκαλεί μόνιμη ακράτεια σε ποσοστό κάτω του 10% και σεξουαλική δυσλειτουργία σε πάνω από 70%. Είναι ωστόσο η μέθοδος που προσφέρει το καλύτερο ογκολογικό αποτέλεσμα σε τοπικά περιορισμένη νόσο. Η εφαρμογή της ρομποτικά υποβοηθούμενης μεθόδου υπερέχει των υπολοίπων στον χρόνο νοσηλείας και ανάρρωσης, στην απώλεια αίματος και στην διατήρηση της σεξουαλικής ικανότητας, χωρίς όμως να την υπόσχεται. Στο ογκολογικό αποτέλεσμα και στην εγκράτεια των ούρων, δεν έχει επιδείξει, επί του παρόντος, σημαντική υπεροχή.

ΜΥΘΟΣ: Η έντονη σεξουαλική ζωή ή αντίθετα η αποχή από σεξουαλική δραστηριότητα σχετίζονται, θετικά ή αρνητικά, με κίνδυνο εμφάνισης καρκίνου.

ΑΛΗΘΕΙΑ: Μια φυσιολογική σεξουαλική ζωή εξασφαλίζει ομαλή συναισθηματική και ψυχική υγεία και δεν σχετίζεται με καρκίνο ή υπερπλασία προστάτη, παρά μόνο με αυξημένο (σε περίπτωση εναλλαγής πολλών συντρόφων, με πλημμελή μέτρα προφύλαξης) κίνδυνο πολλαπλών λοιμώξεων, η σημασία των οποίων όμως στην ανάπτυξη υπερπλασίας ή καρκίνου δεν έχει αποδειχτεί.

Συμπέρασμα

Η καλοήθης υπερπλασία και ο καρκίνος του προστάτη είναι συχνές παθήσεις

που επηρεάζουν την επιβίωση και την ποιότητα ζωής του άνδρα. Η ΚΥΠ,

χωρίς να είναι απειλητική για την ζωή, προκαλεί ενοχλητικά συμπτώματα,

διαταράσσοντας την καθημερινότητα. Η οριστική αντιμετώπιση είναι

χειρουργική, με την κλασική διουρηθρική προστατεκτομή να αποτελεί έως

σήμερα μέθοδο εκλογής, ενώ νεότερες μέθοδοι όπως HoLEP/MoLEP και

Aquablation έρχονται υποσχόμενες για να κερδίσουν έδαφος. Ο καρκίνος

του προστάτη είναι η συχνότερη κακοήθεια στους άνδρες άνω των 65, με

αποτελέσματα που αγγίζουν την πλήρη ίαση σε πρώιμα στάδια, γεγονός που

υπογραμμίζει την μεγάλη σημασία του ετήσιου προληπτικού ουρολογικού

ελέγχου. Ο συνδυασμός της πολυπαραμετρικής μαγνητικής τομογραφίας με την

fusion βιοψία είναι το καλύτερο σύγχρονο εργαλείο για έγκυρη και έγκαιρη

διάγνωση, ώστε να επιλεγεί, χωρίς καθυστέρηση, η κατάλληλη ανά περίπτωση

θεραπεία, με την χειρουργική να έχει και εδώ τον πρώτο ρόλο.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- 📖 Campbell's Urology, 13th Edition, 2025.
- 📖 Smith & Tanagho's General Urology, 19th Edition, 2023.
- 📖 European Association of Urology. Guidelines 2025.
- 📖 American Association of Urology. Guidelines 2025.

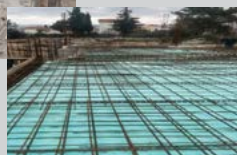

Στοιχεία δράσεων που υλοποιήθηκαν Ανακατασκευή/Κατασκευή/Αναβάθμιση

Κατασκευή ενός κτηριακού συγκροτήματος 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΧΙΟΥ», στην Δημοτική Ενότητα Καρλοβασιού της ν. Σάμου. Σε εξέλιξη οι εργασίες σκυροδέτησης υποστυλμάτων ισογείου.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΚΑΡΛΟΒΑΣΙΤΗ», στην περιοχή Χώρα της ν. Σάμου. Έναρξη κατασκευής ξυλοτύπου οροφής υπογείου και σε εξέλιξη η κατασκευή ξυλοτύπου οροφής υπογείου.

Κατασκευή ενός κτηριακού συγκροτήματος 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΜΕΝΟΥΔΑΚΟΥ», στην περιοχή Καλλονής της ν. Λέσβου. Σε εξέλιξη η σκυροδέτηση του δώματος.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΠΟΛΥΖΩΝΗ», στην περιοχή Βαρεία Μυτιλήνης της ν. Λέσβου. Σε εξέλιξη η σκυροδέτηση των υποστυλμάτων ορόφου και η κατασκευή ξυλοτύπου τοιχίων υπογείου.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Φυλάκιο «Λεμονού», στην περιοχή Λεμονού Μυτιλήνης της ν. Λέσβου. Σε εξέλιξη η σκυροδέτηση πλάκας ισογείου και η κατασκευή ξυλοτύπου υπογείου.

Κατασκευή ενός κτηριακού συγκροτήματος 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗ», στην περιοχή Μύρινα της ν. Λήμνου. Σε εξέλιξη οι εργασίες τοποθέτησης δικτύων επί της τοιχοποιίας ορόφων.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο ΟΣΕΑΥ (Ανεμόεσσα), στην δημοτική ενότητα Ασιακής της ν. Λήμνου. Έναρξη θεμελίωσης πλάκας ισογείου και σε εξέλιξη η τοποθέτηση ξυλοτύπου πλάκας οροφής υπογείου.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΣΤΕΦΑΝΙΔΗ», στην περιοχή Χρύσα, στην Δημοτική Ενότητα Ξάνθης. Χωματουργικά, διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου και τοποθέτηση ξυλοτύπων πλάκας δαπέδου ισογείου.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στα Στρώο «ΠΑΡΑΣΧΟΥ» και «ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ», στην Δημοτική Ενότητα Κομοτηνής. Χάραξη σημείων τοποθέτησης των πεδίοδοκων θεμελίωσης.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ», στην Δημοτική Ενότητα Ορεστιάδας. Τοποθέτηση ξυλοτύπων-οπλισμών τοιχίων υπογείου.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΣΤΑΘΑΤΟΥ», στην Δημοτική Ενότητα Ορεστιάδας (αλλαγή θέσης στο Στρώο «ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ»). Ολοκλήρωση περιμετρικών τοιχίων υπογείου και επίκωση.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΜΠΟΤΣΑΡΗ», στην περιοχή Τρεις (Κανδήλι), στην Δημοτική Ενότητα Ιαλυσού της ν. Ρόδου. Σε εξέλιξη η τοποθέτηση σωληνώσεων στο δάπεδο του ισογείου και αναμονή έναρξης εκσκαφών θεμελίων.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΚΑΤΕΧΑΚΗ» και ενός κτηριακού συγκροτήματος 13 διαμερισμάτων στο Α/Δ Μαρτισών της ν. Ρόδου. Ολοκλήρωση σκυροδέτησης πλάκας οροφής ισογείου και σε εξέλιξη η τοποθέτηση ξυλοτύπου πλάκας οροφής ισογείου. Σε εξέλιξη η τοποθέτηση οπλισμού στα θεμέλια του ισογείου στο Α/Δ Μαρτισών.

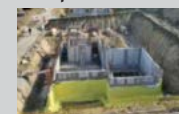

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΓΚΙΑΛΑ», στην δημοτική ενότητα Χίου της ν. Χίου. Σε εξέλιξη η κατασκευή των υποστυλμάτων ισογείου και η σκυροδέτηση θεμελίωσης ισογείου.

Κατασκευή τριών κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΑΡΓΕΝΤΗ», στην περιοχή Χαλκειός της ν. Χίου. Σε εξέλιξη η σκυροδέτηση οροφής ισογείου, η σκυροδέτηση θεμελίωσης ισογείου και οι εκσκαφές θεμελίωσης υπογείου.

Κατασκευή τεσσάρων κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΠΑΤΣΟΥΚΑ», στην περιοχή Μεγάλου Βασιλείου της Δημοτικής Ενότητας Αλεξανδρούπολης. Τοποθέτηση ξυλοτύπων πλάκας οροφής ισογείου, τοποθέτηση οπλισμού πεδίοδοκων στην β' στάθμη θεμελίωσης και σκυροδέτηση τοιχίων υπογείου.

Κατασκευή τεσσάρων κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΚΑΠΕΤΑΝ ΛΑΖΟΥ», στην Δημοτική Ενότητα Διδυμοτείχου. Μόνωση τοιχίων υπογείου, κατασκευή τοιχίων υπογείου και τοποθέτηση ξυλοτύπων-οπλισμών θεμελίων.

Κατασκευή τεσσάρων κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΥ», στην περιοχή Αρπάβρι της ν. Κω. Σε εξέλιξη η κατασκευή ξυλοτύπου οροφής ισογείου, ολοκλήρωση σκυροδέτησης πλάκας δώματος, σε εξέλιξη η μόνωση δαπέδου ισογείου, ολοκλήρωση διάστρωσης με μπετόν καθαριότητας και χάραξη θεμελίωσης.

Κατασκευή δύο κτηριακών συγκροτημάτων 13 διαμερισμάτων εντός του Στρώου «ΔΗΜΟΓΕΡΟΝΤΑ ΧΑΤΖΗΓΕΩΡΓΗ» και ενός κτηριακού συγκροτήματος 13 διαμερισμάτων εντός ΝΑΣΣΘ, στην ν. Σαμοθράκη. Τοποθέτηση ξυλοτύπων-οπλισμών τοιχίων υπογείου.

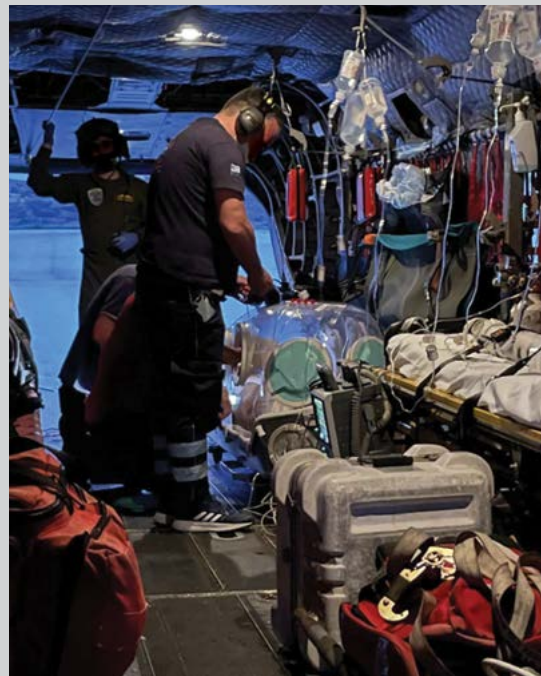
Κατασκευή τεσσάρων κτηριακών συγκροτημάτων 3 διαμερισμάτων στο Στρώο «ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΑΒΒΑ», στην Δημοτική Ενότητα Μεγίστης της ν. Μεγίστης. Σε εξέλιξη οι διαγωνιστικές διαδικασίες.

Κοινωνική Προσφορά • Εκτέλεση αεροδιακομιδών

Στο πλαίσιο των δράσεων κοινωνικής προσφοράς, έχουν εκτελεστεί από 1^{ης} Σεπτεμβρίου 2025 μέχρι 31 Δεκεμβρίου 2025, 85 ώρες πτήσης (ΩΠ) για αποστολές αεροδιακομιδών με Ε/Π CH-47D και NH90 του ΣΞ, για την μεταφορά συνολικά 76 ασθενών.

Ώρες πτήσης: 85
ΑΣΘΕΝΕΙΣ: 76

Μέριμνα Προσωπικού

Με κύριο μέλημα την στήριξη του προσωπικού και των οικογενειών του, το ΓΕΣ συνεχίζει να αφουγκράζεται τις ανησυχίες του και να υλοποιεί ενέργειες προς διευκόλυνση της καθημερινότητάς του.

Εγκρίθηκε η εφαρμογή μειωμένου ωραρίου εργασίας σε δικαιούχους προστάτες ΑμεΑ, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Συνεχίστηκε η διαδικασία επικοινωνίας των στελεχών με τον κ. Α/ΓΕΣ, προς επίλυση προβλημάτων που τους απασχολούν σε προσωπικό και υπηρεσιακό επίπεδο, σύμφωνα με την ΠαΔ 4-45/2019/ΓΕΣ/Β1/4γ (Παρουσιάσεις Αξκών-Ανθστών-Υπεκών στον κ. Α/ΓΕΣ).

Στο πλαίσιο της μέριμνας για το προσωπικό, εκδόθηκαν διαταγές αναφορικά με:

- Την λειτουργία των Κέντρων Αποκατάστασης Απωλειών Υγείας (ΚΑΑΥ) κατά την θερινή περίοδο τρέχοντος έτους.

- Την παροχή οικονομικής επιδότησης για τον παραθερισμό σε ιδιωτικές κατασκηνώσεις Εσωτερικού και κατασκηνωτικών προγραμμάτων Εξωτερικού του οργανισμού CLIMS για το έτος 2026.

- Την επιδότηση παραθερισμού σε ειδικές κατασκηνώσεις για τα τέκνα ΑμεΑ (με ποσοστό αναπηρίας 50% και άνω) του προσωπικού, για το τρέχον έτος.

Μετά την συγκέντρωση των στοιχείων των στελεχών των οποίων δεν εγκρίθηκε η απόσπαση των συζύγων που ανήκουν σε έτερα Υπουργεία πλην ΥΠΕΘΑ, εκδηλώθηκαν οι ενδεικνυόμενες κατά περίπτωση ενέργειες.

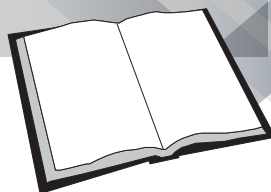

Περισσότερα θέματα
Μέριμνας Προσωπικού
στην ιστοσελίδα του
www.army.gr

Στρατιωτικές εκδόσεις

ΣΤΟΥΣ ΠΙΝΑΚΕΣ που ακολουθούν περιλαμβάνονται συγγράμματα γενικών και ειδικών γνώσεων επί στρατιωτικών και εγκυκλοπαιδικών θεμάτων Ελλήνων και ξένων συγγραφέων, αντίτυπα των οποίων διατίθενται προς πώληση.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗΣ

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ €
1	84	Ιστορία Σταυροφοριών, Τόμος Γ΄	1976	1,76
2	92	Προβλήματα Πολέμου στην Αρχαία Ελλάδα	1981	1,76
3	97	Ήπειρος Προμαχούσα	1982	1,76
4	100	Γ΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (Τζον Χάκκετ)	1983	2,34
5	108	Ο Επιτήδειος Ουδέτερος	1985	2,34
6	110	Παντουρκισμός	1986	1,76
7	111	Το δικαίωμα να είσαι άνθρωπος, Τόμος Γ΄	1986	2,06
8	113	Ιστορία Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, Τόμος Α΄	1988	1,76
9	116	Διοίκηση και Ηγεσία (Δνση Μελετών ΓΕΣ)	1988	0,88
10	117	Πρακτικές Οδηγίες Δκσης Μικρών Κλιμακίων (Δνση Μελετών ΓΕΣ)	1988	0,30
11	118	Διοικητική (Management)	1988	0,58
12	121	Οι Γερμανικές Εκστρατείες στα Βαλκάνια (Κέντρο Ιστορίας των Η.Π.Α.) (Μετάφραση-Απόδοση Αντγου ε.α. Νικόλαου Κολόμβα)	1994	1,76
13	122	Προσωπικός Υπολογιστής	1989	0,58
14	125	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες, Τόμος Α΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1994	5,86
15	126	Οι Επικίνδυνοι Άνδρες, Τόμος Β΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1995	5,86
16	128	Το Ημερολόγιο μιας Καταστροφής (Μετάφραση Υπτγου ε.α. Κων/νου Κανακάρη)	1996	4,10
17	129	Στρατιωτική Επιθεώρηση 1883-1884	1995	2,94
18	130	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών Στρατιωτικής Επιθεώρησης και Συγγραμμάτων 1981-1995	1996	2,94
19	131	Στρατιωτική Επιθεώρηση – Πρώτο τεύχος Μαΐου 1883	1998	1,76
20	132	Διεθνείς Συμφωνίες, Συνθήκες και Συμβάσεις (Υπτγου Γεωργίου Γκορέζη)	2000	1,76
21	133	Ο Πόλεμος και οι Άνθρωποι (Στγού Depeney) Ανατύπωση Εκδόσεως της Στρατιωτικής Επιθεώρησης Ιουλίου 1939	1998	8,8
22	134	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998, Τόμος Α΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1997	4,7

23	135	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998, Τόμος Β΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1998	4,7
24	136	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων 1828-1998, Τόμος Γ΄ (Αντγου ε.α. Χρήστου Φωτόπουλου)	1998	4,70
25	137	Πακτωλός γνώσεων, παροιμιών και γνωμικών	2000	2,94
26	138	Εγχειρίδιο του Καλού Διοικητού (Αντγου ε.α. Νομικού Θεοδώρου Λ. Γούλα)	2000	2,94
27	139	Θεματικό Ευρετήριο Μελετών (1991-2001) & Ευρετήριο Συμπληρωματικών Εκδόσεων (1991-2001)	2002	8,00
28	ΔΙΑΦ. 2	Το Σύνταγμα της Ελλάδος	1986	0,16
29	ΔΙΑΦ. 21	«Ωδές» του Α. Κάλβου	1992	14,68
30	ΔΙΑΦ. 29	Η Έμμεσος Στρατηγική (Β. Η. Liddell Hart)	2001	5,86

ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΓΕΣ/ΔΙΣ (ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΣΤΡΑΤΟΥ)

A/A	ΚΩΔΙΚΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ	ΤΙΤΛΟΣ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	ΕΤΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ	ΑΞΙΑ €
1	1	Ο Μακεδονικός Αγώνας και τα γεγονότα στη Θράκη (1904-1908)	1988	7,04
2	2	Επιχ/σεις κατά των Τούρκων σε Μακεδονία και ν. Αιγαίου 1912 (Α΄)	1988	4,70
3	3	Επιχειρήσεις κατά των Τούρκων στην Ήπειρο (1912/13) (Β΄)	1992	6,96
4	4	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912/14) (Γ΄)	1992	9,40
5	5	Επίτομη Ιστορία Βαλκανικών Πολέμων (1912/13)	1987	3,52
6	8	Η Ελλάς και ο Πόλεμος στα Βαλκάνια	1958	3,18
7	9	Η συμμετοχή της Ελλάδας στον Πόλεμο (1914-1918)	2012	4,18
8	10	Επίτομη Ιστορία της Συμμετοχής του Ελληνικού Στρατού στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	1994	6,46
9	11	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στη Μεσημβρινή Ρωσία (1919)	1955	14,88
10	13	Ο Ελληνικός Στρατός στη Σμύρνη	1957	4,94
11	14	Επιχειρήσεις Φιλαδέλφειας – Προύσσης – Ουσάκ	1957	4,10
12	15	Επιχειρήσεις Φιλαδέλφειας – Προύσσης – Ουσάκ (σχεδιαγράμματα)	1957	2,34
13	16	Επιθετικά Επιχειρήσεις Δεκ 1920-Μαρ 1921 (σκληρό παλαιό)	1957	3,52
14	16	Επιθετικά Επιχειρήσεις Δεκ 1920-Μαρ 1921	1963	19,22
15	17	Επιχειρήσεις Ιουνίου-Ιουλίου 1921	2012	5,50
16	18	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Α΄) 1921	1965	5,42
17	18	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Α΄) 1921	2012	3,52
18	19	Επιχειρήσεις προς Άγκυρα (Μέρος Β΄) 1921	1965	3,52
19	20	Τα προ της Τουρκικής Επιθέσεως γεγονότα Σεπ 1921-Αυγ 1922	2012	4,88
20	21	Το Τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Τόμος Α΄ (Υποχωρ. Αγώνες Α΄ και Β΄ Σ.Σ.)	2012	6,44
21	22	Το Τέλος της Μικρασιατικής Εκστρατείας, Τόμος Β΄	2012	5,00
22	23	Επιχειρήσεις εις Θράκη (1919-1923)	1969	19,50
23	27	Αίτια και Αφορμές Ελληνοϊταλικού Πολέμου	2016	3,70

24	28	Ιταλική Εισβολή 1940	2012	6,12
25	29	Ελληνική Αντεπίθεση 1940	2012	4,22
26	30	Χειμερινές Επιχειρήσεις – Ιταλική Επίθεση Μάρτιος 1941	2012	3,48
27	31	Αγώνες εις Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (1940/41) (παλαιό)	1956	3,52
28	31	Αγώνες εις Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (1940/41)	2012	5,60
29	32	Το Τέλος μιας Εποποιίας Απρίλιος 1941	1959	29,24
30	33	Η Μάχη της Κρήτης 1941	1961	4,40
31	33	Η Μάχη της Κρήτης 1941	2012	3,52
32	34	Επίτομη Ιστορία Ελλ./Ιταλ. – Ελλ./Γερμ. Πολέμου (1940-1941)	2012	3,24
33	40	Το Ελληνικό Εκστρατευτικό Σώμα στην Κορέα 1950/55	2017	4,92
34	45	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919/22)	2012	4,34
35	46	Η προς Πόλεμον Προπαρασκευή του Ελληνικού Στρατού (1923-1940)	1969	21,92
36	47	Ανεφοδιασμοί-Μεταφοραί κατά τη Μικρασιατική Εκστρατεία (1919/22)	1967	5,28
37	48	Εφοδιασμοί του Στρατού σε Όπλα και Πυρ/κά ΠΖ-ΠΒ (1940/41)	1982	2,34
38	49	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τον Πόλεμο 1940/41	1982	1,76
39	50	Ευρετήριο Πολεμικών Γεγονότων Ελληνικού Έθνους	1989	4,10
40	51	Αγώνες και Νεκροί του Ελληνικού Στρατού, 1940/45	1989	15,84
41	56	Ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος 1897	1993	6,46
42	57	Η Ειρηνευτική Αποστολή στη Σομαλία	1996	4,98
43	58	Ο Ελληνικός Στρατός στη Μέση Ανατολή 1941/45 (Ελ Αλαμείν-Ρίμνι-Αιγαίο)	1996	5,28
44	59	Αρχεία Εθνικής Αντίστασης (1941-1944), (8 τόμοι-συνολική τιμή)	1998	56,00
45	60	Αρχεία Εμφυλίου Πολέμου (1944-1949), (16 τόμοι-συνολική τιμή)	1998	104,00
46	61	Ιστορία του Ελληνικού Στρατού	1997	4,70
47	62	Η Ελληνική Δύναμη στην Αλβανία (ΕΛΔΑΛ) (Απρ-Αυγ 1997)	1998	4,70
48	63	A Concise History of the Balkan Wars 1912-1913	1998	5,86
49	64	An Index of Events in the Military History of Greek Nation	1998	5,86
50	65	An Abridged History of the Greek-Italian & Greek-German War 1940/41	1997	5,86
51	66	Ο Βορειοηπειρωτικός Αγώνας	1997	5,86
52	67	A concise history of the participation of the hellenic army in the first world war 1914-1918	1999	6,74
53	68	History of the Hellenic Army 1821-1997	1999	8,5
54	69	Στρατιωτική Οργάνωση & Πολεμική Τέχνη των Αρχαίων Ελλήνων	1999	19,36
55	71	Η Συνοπτική Ιστορία του Γενικού Επιτελείου Στρατού (1901-2001)	2001	13,86
56	73	Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στη Μικρά Ασία 1919-1922	2002	17,30
57	73	Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στη Μικρά Ασία 1919-1922	2012	4,26
58	74	The Battle Of Crete	2002	20,14
59	75	Η Υγειονομική Υπηρεσία κατά τους Βαλκανικούς Πολέμους 1912-1913	2002	15,04
60	76	The struggle for Macedonia and the events in Thrace 1904-1908	2003	12,80
61	77	A Concise History of the Campaign in M. Asia 1919/22	2004	32,40
62	78	Ιστορικές Ονομασίες Ενεργών Συνταγμάτων και Ταξιαρχιών (ΠΖ-ΤΘ-ΕΔ)	2004	24,80

63	79	Ιστορία της Οργάνωσης του Ελληνικού Στρατού 1821-1954	2006	22,00
64	80	Ο Οπλισμός του Ελληνικού Στρατού (1866-2004)	2008	10,96
65	81	Ευρετήριο Αρχείου Καποδιστριακής Περιόδου: Στρατιωτικά Τεκμήρια (1827-1833)	2007	2,54
66	82	Concise History of the Hellenic Army General Staff	2007	8,70
67	83	Η Σημασία των Ιστορικών Αρχείων στην Αντικειμενική Συγγραφή της Ιστορίας-Φορείς που τηρούν Ιστορικά Αρχεία-Διαδικασίες Πρόσβασης στο Αρχειακό Υλικό	2009	3,78
68	84	Οι Ελληνοαμερικανοί Εθελοντές στην Εθνική Αντίσταση	2012	3,12
69	85	Η Συμβολή της Ελλάδας στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο	2009	8,32
70	86	Οι πολιτικοστρατιωτικές σχέσεις Ελλάδας-Γαλλίας	2011	2,40
71	87	Οι κυριότερες μάχες του Ελληνικού Στρατού (1897-1955)	2012	2,42
72	88	Μνήμες Πολέμου 1897-1974	2012	7,28
73	89	Επιχείρηση Καλάβρυτα	2012	1,44
74	90	Στρατιωτική Οργάνωση και Πολεμική Τέχνη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας	2013	6,62
75	91	Πρακτικά Ημερίδας για τα 100 Χρόνια από την Έναρξη των Βαλκανικών Πολέμων	2013	6,80
76	92	Το Εκστρατευτικό Σώμα της Ελλάδας στην Κορέα, (1950-1955), Τόμος Β΄, Συμπληρωματικοί Πίνακες Προσωπικού	2014	1,36
77	93	Σέξτου Ιουλίου Φροντίνου Στρατηγήματα	2015	1,92
78	301	The Northern Epirus Struggle	2002	13,58
79	94	The Warrior 's Ethos, the National Psyche and Soldierly	2016	3,58
80	95	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Τόμος Α΄	2017	3,50
81	96	Ο Ελληνικός Στρατός κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, Τόμος Β΄	2019	4,10
82	97	The Hellenic Expeditionary Force in Korea (1950-55)	2020	9,08
84	99	Τα καταφύγια της Αττικής 1936-1956, Τόμος Α΄	2021	31,42
85	100	Τα Απομνημονεύματα του Βλαδίμηρου Κολοκοτρώνη	2022	15,00
86	101	Με το βλέμμα στη Μικρά Ασία, 100 στιγμιότυπα από την πορεία του Ελληνικού Στρατού (1919-1922)	2023	53,78
87	102	Τα καταφύγια της Αττικής 1936-1956, Τόμος Β΄	2023	42,90
88	104	The contribution of Greece in WW II (Η συμβολή της Ελλάδας στο Β΄ ΠΠ)	2025	12,34
89	105	The peacekeeping mission in Somalia (February 1993-May 1994) (Η Ελληνική Ειρηνευτική Αποστολή στη Σομαλία (Φεβρουάριος 1993-Μάιος 1994)	2025	15,42
90	107	Ημερολόγιο Επιχειρήσεων του Γενικού Στρατηγείου 1940-41	2025	23,80

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να προμηθεύονται, κατόπιν συνεννόησης, τις παραπάνω εκδόσεις όλο το έτος –εκτός από τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο– από το ΤΥΕΣ/Β΄ Δνση, Λ. Μεσογείων 227-231, ΣΤΓ 1020 (Στρατόπεδο Παπάγου), τηλ: 210 6552673.

Στο στρατιωτικό και πολιτικό προσωπικό του ΥΕΘΑ, τα συγγράμματα διατίθενται με έκπτωση 50% επί της τιμής, σύμφωνα με τον Αριθμ. Φ. 900/489223 Σ. 626, άρθρο 2.